Liviu Vidican-Manci

Firescul sfințeniei

29 de cateheze moral-duhovnicești

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

Liviu Vidican-Manci

FIRESCUL SFINȚENIEI

29 de cateheze moral-duhovnicești

Referenţi ştiinţifici:

Arhim. Prof. univ. dr. abil. Teofil Cristian Tia

Pr. Prof. univ. dr. Vasile Gordon

Coperta: **Icoană pe lemn realizată de asist. univ. dr. Victoria Grădinar, după un original realizat de Andrei Rubliov (cca 1410).**

ISBN 978-606-37-0793-3

Universitatea Babeş-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruţa Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
http://www.editura.ubbcluj.ro/

Liviu Vidican-Manci

FIRESCUL SFINȚENIEI

29 de cateheze moral-duhovnicești

Tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului
† ANDREI,
Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
2020

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE

Părintele Liviu Vidican-Manci, autorul, este un nume binecunoscut în Arhiepiscopia Clujului, ca preot slujitor, ca profesor şi director al Seminarului Teologic, dar şi ca lector universitar la Facultatea de Teologie. Ceea ce se ştie mai puțin, credem, este faptul că în toamna anului trecut, preacucernicia sa a susținut o teză de doctorat în specialitatea pe care o predă, Omiletică şi Catehetică, intitulată „Utilizarea instrumentelor TIC în optimizarea catehezei şi consecințele asupra educației religios-morale a generației digitale", de valoare excepțională. În esență, în această lucrare părintele Vidican propune principii, metode şi mijloace moderne de catehizare actuală, prin utilizarea adecvată a instrumentelor furnizate de noile tehnologii digitale. Acest demers inedit, care marchează, efectiv, o treaptă revoluționară în câmpul catehetic-misionar, nu exclude însă cateheza „clasică", cu îndelungată şi frumoasă tradiție în Ardealul nostru pluriconfesional. Cu rare excepții, în fiecare duminică seara, mai ales din posturile mari, ierarhii şi preoții catehizează cu multă râvnă în catedrale şi în bisericile de parohie, după un program tematic prestabilit în birourile de catehizare eparhiale, spre bucuria şi folosul sufletesc a mii de credincioşi.

Volumul de față reprezintă expresia dublă a celor notate anterior: pe de o parte, părintele profesor, deşi specializat acum în cateheza bazată pe instrumentele TIC, ne

arată că preţuieşte în continuare forma clasică, pe de alta, că temele dezvoltate au făcut parte dintr-un program catehetic coerent, propus de p.c. sa, în calitate de responsabil al Biroului eparhial de catehizare, şi aprobat de Înalt Preasfinţitul Părinte Mitropolit Andrei. Detalii privind temele alese şi strategiile utilizate ne oferă explicit părintele autor în „Introducere”, pe care vă îndemnăm să o citiţi integral, pentru a înţelege mai bine, apoi, mesajul şi conţinutul catehezelor.

Se impune, acum, o mică observaţie. Nu este o noutate pentru confraţii preoţi să amintim faptul că formele clasice şi moderne ale catehezei sunt complementare şi păşesc împreună, de ani buni: temele şi conţinuturile, cu învăţături desprinse din Tradiţia veche a Bisericii, sunt frecvent prezentate în PowerPoint, cu ajutorul proiectoarelor şi al ecranelor aflate nu numai în dotarea parohiilor de oraş, ci şi al multora de la ţară. Imagini (icoane, de pildă), videoclipuri şi chiar filme religioase întregi devin tot mai populare şi atractive, în special pentru tinerii atât de captivaţi de mediul virtual, pe bună dreptate numiţi „digital natives”. Dar nu numai tinerii: majoritatea creştinilor de vârsta a doua şi a treia sunt şi ei familiarizaţi cu tehnicile moderne, astfel că această împletire de clasic-modern în cateheză îi motivează tot mai mult să participe cu bucurie şi interes.

Forma şi conţinutul prezentei cărţi ne impun două observaţii:

1. În completarea precizărilor părintelui autor cu privire la planul catehezelor şi la numerotarea cu cifre romane a momentelor logico-psihologice, fără să le nominalizeze, dar explicate în „Legendă”, sugerăm că pe viitor se poate opta pentru aceeaşi numerotare, dar şi cu includerea denumirilor. Iar „cursivitatea” lecturii poate fi asigurată prin integrarea lor în frazele de început, aşa cum noi înşine am experimentat într-un volum de cateheze, publicat nu cu multă vreme în

urmă[1]: I. *Pregătindu-ne* să pășim în prezentarea catehezei de față…; II. *Tema* de astăzi este…; III. *Tratăm* subiectul explicând următoarele…; IV. *Recapitulând (rememorând)* pe scurt, punctăm…; V. *Asociem* tema cu…; VI. *Generalizând* subiectul în discuție, reținem…; VII. *Aplicarea* acestor învățături se poate face, practic, urmând… Această includere a denumirilor ar asigura chiar o mai bună cursivitate a lecturii, întrucât beneficiarul nu ar mai fi nevoit să apeleze la „legendă” pentru a vedea ce înseamnă o cifră sau alta.

2. Legat de temele fixate în birourile de catehizare, aducem în atenție un îndemn al părintelui Galeriu, pe care l-am invocat şi cu alte prilejuri, dar pe care credem că e bine să-l popularizăm tot mai mult. „Citez” din memorie ce ne spunea părintele, în vremea studenției noastre: „În predici şi în cateheze să dezvoltați subiecte pozitive, cum sunt virtuțile, de pildă, care întăresc nădejdea ascultătorilor. Nu vorbiți despre cele negative, nu despicați în amănunt păcatele, ca să nu-i demoralizați pe bieții creștini, apăsați, și așa, de atâtea griji, păcate și angoase. Vine bietul om la biserică (*ori la ora de cateheză, n.n.*), amărât de multe ori, de ce să plece cum a venit, ori mai rău? Nu ignorăm păcatele, desigur, le pomenim doar în treacăt ca să le combatem și să venim, apoi, cu învățăturile tonifiante ale Ortodoxiei […]”.

Apreciem, de aceea, că prezentul volum are puține descrieri ale păcatelor, dar abundă, în schimb, de ilustrări ale virtuților: câți sfinți evocați, tot atâtea buchete de virtuți, ca pilde vii, minunate, pentru tot creștinul ce pășește cu nădejde pe treptele sfințeniei.

*

[1] *Cateheze pastorale pe* înțelesul *tuturor*, vol. II, Ed. Sophia, București, 2016. Sugestia noastră nu se adresează strict autorului, care cunoaște această metodă, ci tuturor confraților preoți care vor redacta şi publica pe viitor cateheze similare.

Salutăm cu multă bucurie publicarea acestui volum, pentru faptul că are darul de a completa într-o anumită măsură raftul foarte subțire al cărților dedicate catehezei în literatura românească ortodoxă. Dacă, în plan omiletic, anual apar numeroase volume de predici, slavă Domnului, în cel catehetic aparițiile sunt extrem de rare. Remarcăm, de asemenea, activitatea catehetică meritorie, bine instrumentată la nivelul Arhiepiscopiei Clujului, aspect rar, iarăși, în geografia ortodoxiei naționale[2]. Îl felicităm, astfel, de două ori pe părintele autor: întâi, pentru toate ostenelile în calitatea p. c. sale de Inspector al Biroului de Catehizare; al doilea, pentru publicarea acestui volum, expresie practică a bunei organizări catehetice clujene.

Pr. prof. Vasile Gordon

[2] Un exemplu meritoriu ne oferă şi Arhiepiscopia Iașului, prin ostenelile părintelui inspector Dr. Bogdan Racu. A se vedea, de pildă, Proiectul catehetic „Cuvântul lui Hristos să locuiască întru voi cu bogăție!" (Coloseni 3, 16) şi volumul tipărit cu același titlu, Ed. Doxologia, 2019.

INTRODUCERE

E îndeobște cunoscut faptul că procesul de catehizare a avut o importanță majoră încă din zorii Creștinismului, Mântuitorul Iisus Hristos fiind socotit cel mai important catehet, „Catehetul prin excelență”[1]. Parte esențială a propovăduirii, cateheza a avut momente de glorie și smerită întrebuințare, de afirmare și punere la index. Nu întâmplător, procesul catehetic a fost neacceptat în spațiul românesc după instalarea regimului comunist. A fost eliminat din școli și izolat în biserici, unde, de frică, preoții, cu rare excepții, fie l-au împlinit artificial, fie l-au ignorat.

Când ne gândim la apogeul catehezei, istoricii și teologii sunt de acord că secolul al IV-lea a fost prodigios. Cum subliniază Paul Gavrilyuk, prin cateheză se învăța dogma Bisericii mai mult decât prin scrierile polemice, așa cum greșit s-a crezut, de unde și importanța pe care i-au dat-o Sfinții Părinți. În Evul Mediu, din cauza mișcărilor socio-politice, a generalizării pedobaptismului, s-a înregistrat o scădere a importanței catehezei și a catehu-

---

[1] Pr. prof. univ. dr. Vasile Gordon, *Introducere* în *catehetică,* Sofia, București, 2004, p. 16; Dumitru Călugăr, *Catehetica,* îngrijită și postfațată de Pr. prof. dr. Sebastian Șebu, ed. a IV-a, Renașterea, Cluj-Napoca, 2004, p. 23.

menatului, până la dispariția celui din urmă. Reforma și Contrareforma readuc cateheza în prim plan, dar într-o formă foarte didactică. Și pentru că Răsăritul, epuizat și cenzurat de semiluna turcească, nu mai avea vigoarea creatoare de altă dată, a fost puternic influențat de ideile occidentale. E drept, mai puțin la nivel dogmatic, mai mult la nivel formal, metodologic. De acum înainte *Catehismul*[2] și cateheza, direcționate didacticist spre copii, vor ocupa un plan important în iconomia misionară de educare a creștinilor.

Începutul secolului al XX-lea ne oferă imaginea unei cateheze concentrate exclusiv pe „cei nevârstnici". Cateheză și lecție de religie sunt considerate sinonime și așa vor rămâne pe întreg parcursul veacului. Ideea de nevârstnici e îmbrățișată de părintele Dumitru Călugăr[3], și la ea își raportează definiția Cateheticii. „Catehetica este studiul care se ocupă cu catehizarea, cu normele de predare a învățământului religios-educativ", subliniază profesorul sibian[4]. Fără a o ascunde, era sub influența cunoscutului Th. Harnack, pentru care Catehetica era: „disciplina despre funcția catehetică a Bisericii, adică despre creșterea celor nevârstnici spre o maturitate spirituală prin învățământ și educație creștinească bisericească"[5]. Definiția germanului nu lasă neapărat să se înțeleagă că educația religioasă este destinată elevilor,

[2] Joël Molinario, *Le catéchisme, une invention moderne*, de Luther à Benoît XVI, Bayard, 2013.

[3] Dumitru Călugăr, *Preocupări catehetice,* Sibiu, 1944, pp. 22-38.

[4] Dumitru Călugăr, *Catehetica,* îngrijită și postfațată de Pr.Prof. Dr. Sebastian Șebu, ed.a IV-a, Renașterea, 2004, p.9

[5] Th. Harnack, *Katechetik,* Erlangen, 1882, p. 12, apud Dumitru Călugăr, *Catehetica...,* p. 9.

dar, forțând interpretarea, se poate ajunge la definiția părintelui D. Călugăr. Puternic influențați de pedagogia vremii, modernă și revoluționară pentru acele timpuri, cele mai cunoscute nume din rândul cateheților români, părintele Mihail Bulacu, părintele Dumitru Călugăr și, parțial, părintele Andrei Buzdug, au oferit o schemă foarte didactică catehezei. Pr. Dumitru Călugăr numea în 1944 „metoda treptelor formale”[6], amintindu-ne de I. Herbart (analiza și sinteza; asociația; generalizarea sau sistema; aplicarea sau metodul) și W. Rein (pregătirea; predarea; asocierea; generalizarea; aplicarea). El oferă o completare și sugerează: „introducerea (cu anunțarea), tratarea (cu intuiția și reproducerea), rezumat și apreciere, asocierea, generalizarea și încheierea”[7]. Această schemă o vom găsi în toate manualele de catehetică în vigoare, desigur, pe alocuri, cu mici nuanțe.

Chiar dacă nu sunt suficiente studii care să lămurească evoluția catehezei din perioada patristică în contemporaneitate, un aspect e clar: cateheza modernă diferă ca formă de cea patristică. Fondul rămâne neschimbat, tematica, interesul pentru dogmă și morală sunt centrale și astăzi. Totuși, ar fi importantă clarificarea diferenței dintre ora de religie și cateheză, întrucât astăzi nu se mai poate vorbi despre unul și același lucru, oricât ne-am forța să o dovedim. Mai mult decât atât, e important

[6] A se vedea detalii în acest sens și la Pr. Mihail Bulacu, *Pedagogia creștin-ortodoxă,* ediția anastasică, facsimilată după tipăritura din 1935, Școala Brâncovenească Constanța, 2009, p. 379

[7] Dumitru Călugăr, *Preocupări catehetice,* p. 25.În mare va rămâne la această schemă și în clasicul său manual, adică: ascultarea lecției precedente, introducerea, anunțarea, tratarea, intuiția, reproducerea (recapitularea), aprecierea (cu asocierea), generalizarea și încheierea (aplicarea).

să recunoaștem că diferența dintre cele două este dată și de faptul că adultul are un alt apetit și o altă raportare la conținutul religios decât o are copilul. Cu gândul la un studiu detaliat în această problemă, închidem o frază ce se așteaptă deschisă pe viitor.

Catehezele din acest volum se doresc a fi apropiate de catehezele morale ale Sfântul Ioan Gură de Aur[8]. Nu sunt „cateheze pentru cateheți", ci cateheze ce privesc lupta duhovnicească, viața de zi cu zi a credinciosului și provocările ei. E la fel de adevărat, că nu se îndepărtează de pașii propuși în cele mai cunoscute tratate de Catehetică, dar își rezervă o oarecare mobilitate. Pentru a fi mai specifici, vom observa că, adesea, lipsesc momentele logico-psihologice: „asocierea" și „generalizarea". Momentele nu sunt enumerate nominal, ci am ales cu editorul o variantă de notare cu cifre romane, tocmai pentru a nu îngreuna lectura[9]. Motivația continuă prin încercarea de a nu artificializa cateheza, de a o lăsa să curgă asemeni unui râu lin, iar acolo unde cele două momente o reclamă în mod natural sunt introduse. Cu acest aspect era de acord și Pr. Dumitru Călugăr când spunea: „metoda nu este chemată să înăbușe spiritul, ci să-i înlesnească acestuia un drum de manifestare naturală"[10].

---

[8] Paul Gavriliuk, *Cateheză și catehumenat în primele veacuri ale Bisericii,* traducere din limba franceză Paula Ilaș și Daniela Bahrim, Doxologia, 2018, pp. 216-217.

[9] În majoritatea catehezelor semnele romane se citesc astfel: I – pregătirea aperceptivă (începând cu a doua cateheză a fiecărui program se va observa și recapitularea); II – anunțarea temei; III – tratarea; IV – recapitularea și generalizarea; V – aplicarea sau actualizarea.

[10] Dumitru Călugăr, *Preocupări catehetice,* p. 35.

Lucrarea are trei părți care pot fi văzute ca o scară. Fiecare parte poate fi înțeleasă și ca un program catehetic independent având în centru lupta împotriva patimilor respectiv modelele de luptă împotriva patimilor, sfinții. Într-o societate care tânjește după modele, în aceeași măsură în care este supusă patimii și viciului, am considerat că etalarea icoanelor unor sfinți, de la Dalmat, model de postitor, la Ioan Iacob Hozevitul, model de nevoință și priveghere, pot inspira și motiva. Caracterul moral-duhovnicesc este prezent pe parcursul întregului volum, motivat de dorința de fi călăuză bună cititorului.

Titlul „Firescul sfințeniei" poate părea prea poetic pentru un volum de cateheze. Motivația alegerii este dată de ceea ce spunea Părintele Rafael Noica într-una din conferințele sale că „esența Ortodoxiei este firea omului"[11]. Modul în care am înțeles aceste cuvinte se traduc în catehezele acestui volum. Sfințenia nu este pentru eroi, nu este imposibil de atins, este în firea noastră, trebuie doar descoperită și cultivată (Lc. 17, 21). În același timp, înțelegem că nefirescul este starea de păcat, de patimă și răutate. Catehezele sunt destinate în primul rând creștinului de rând, laicului matur, care caută o cateheză post-baptismală[12]. Desigur, ele sunt oferite și colegilor preoți ca material ce ar putea să-i inspire în programele catehetice parohiale, cu mențiunea

[11] *Celălalt Noica. Mărturii ale monahului Rafail Noica însoțite de câteva cuvinte de folos ale Părintelui Symeon,* ediție îngrijită de Pr.Eugen Drăgoi și Pr. Ninel Țugui, Anasatasia/Partener, București, 2004, p. 25

[12] Declinul catehumenatului prebaptismal este foarte bine prezentat de teologul Paul Gavrilyuk în lucrarea menționată mai sus. Acestea ar fi: generalizarea Botezului copiilor, scăderea nivelului general de educație și Botezurile în masă din rațiuni politice", p. 309.

că atunci când au fost scrise, mintea autorului a fost la ascultători, respectiv la cititorul care caută o teologie accesibilă și nu neapărat academică.

Trebuie spus, de asemenea, că aceste cateheze au circulat în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în anii 2012, 2013 și 2018 sub forma unor programe de catehizare pentru perioada Paștilor și a Adormirii Maicii Domnului. Acestea fac parte din strategia de catehizare binecuvântată și aplicată de Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Andrei. Întrucât au fost trimise preoților, se va constata, chiar dacă am intervenit considerabil, prezența unei oralități ce nădăjduim că nu va deranja cititorul.

În încheiere aș dori să aduc mulțumiri celor cărora le datorez această muncă, prin binecuvântarea pe care mi-a dat-o: Părintelui Mitropolit Andrei Andreicuț; prin sfatul constant duhovnicesc: Părintelui Episcop Teofil de Iberia; prin călăuzirea academică și îndrumarea părintească: Părintelui Profesor Vasile Gordon. De asemenea, aduc mulțumiri tuturor celor care au contribuit într-un fel sau altul la apariția acestui volum, în special familiei.

Pr. lect. univ. dr. Liviu Vidican-Manci
24 aprilie 2020
Sâmbăta Săptămânii Luminate

Partea I

DESPRE PĂCATELE CAPITALE

DESPRE LĂCOMIA PÂNTECELUI

I. Perioada pascală este o perioadă propice purificării trupești și sufletești, deschiderii față de oameni și față de Dumnezeu, iertării semenilor și împărtășirii cu Sfântul Duh, prin Sfintele Taine. Dar, pentru a fi o adevărată transformare, o metanoia[1], creștinul ortodox trebuie să mediteze mai mult asupra noțiunii de păcat, pentru a o înțelege și pentru a-i conștientiza gravitatea. Doar înțelegând un lucru poți să-l cunoști, iar dacă e necesar, să-l depășești. Prin urmare, aceste cateheze au ca temă principală patima, păcatul sau boala sufletească, cele 7 păcate mari[2], cunoscute și sub numele de păcate capitale. Vom încerca să subliniem și, de ce nu, să înțelegem repercusiunile pe care le au acestea asupra omului. Odată cunoscute,

[1] Termenul grecesc care desemnează pocăința, *metanoia*. După majoritatea moraliștilor, acesta pare a fi mai complex decât *pocajanie* (cuvânt ce stă la baza românescului *pocăință*) ce subliniază mai degrabă părerea de rău, întrucât întărește ideea de transformare interioară, de metamorfozare sufletească.

[2] Am luat în considerare taxonomia clasică din manualele de morală, unde nu este specificată lista lui Evagrie Ponticul și unde se vorbește de 8 păcate capitale sau „patimi generale”, cum le numește teologul Larchet. Acestea sunt: lăcomia, curvia, iubirea de arginți, gândul tristeții, mânia, akedia, slava deșartă și mândria.

va fi mult mai ușor să le depășim prin aplicarea tratamentelor corespunzătoare. În cele 7 întâlniri catehetice vom aborda următoarele subiecte: lăcomia pântecelui, desfrânarea, iubirea de arginți, mânia, invidia sau pizma, lenea și mândria, toate în directă legătură cu leacul lor.

II. Prima cateheză va fi dedicată *Lăcomiei* pântecelui și tratamentului acestei patimi.

III. Lăcomia pântecelui sau *gastrimarghia* este definită ca plăcerea de a mânca, dar nu pentru folosințele trupului și pentru slăbiciunile lui, ci pentru ghiftuirea acestuia, pentru plăcerea pe care o provoacă actul de a mânca sau de a bea. Ea contrastează puternic cu înfrânarea și postul care se prezintă ca medicamente ale unei boli ce reprezintă prima treaptă în șirul celor șapte și care necesită tratament „oncologic". În *Patericul egiptean* o apoftegmă ne spune că un bătrân le-a pus la inima ucenicilor săi următorul cuvânt: „Fraților, îmbuibarea pântecelui este maica curviei, iar postul și înfrânarea sunt bogăția sufletului. Deci aceasta să ne silim să o câștigăm cu smerita înțelepciune, păzindu-ne de mândrie și de plăcerea și lauda oamenilor, care este maica tuturor răutăților"[3]. În același ton, Sfântul Ioan Scărarul subliniază: „Săturarea de bucate e mama curviei, iar necăjirea pântecelui e pricinuitoare de curăție. Cel ce-l mângâie pe leu îl domesticește adeseori, dar cel ce mângâie trupul îl sălbăticește și mai mult"[4].

---

[3] *Patericul egiptean*, ed. a 5-a, Sofia, București; Cartea ortodoxă, Alexandria, 2011, p. 321.

[4] *Filocalia* 9, trad. pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, cap. XVI, 2, Humanitas, București, p. 213.

Pornind doar de la aceste texte e simplu să observăm că hrana a fost lăsată de Dumnezeu pentru om și nu omul pentru hrană, motiv pentru care ea este o necesitate fizică, biologică, dar care, negestionată potrivit, se transformă în idol. Sfântul Apostol Pavel în epistola către Coloseni 3, 5 spune: „Drept aceea, omorâți mădularele voastre, cele pământești: desfrânarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este închinare la idoli", iar la Filipeni 3, 19 îi mustră că „dumnezeul lor este pântecele".

După cum ne spune teologul francez Jean Claude Larchet această patimă are două dimensiuni: fie se referă la cel care dorește să consume doar mâncăruri alese, rafinate, prin urmare scumpe, costisitoare, și nu neapărat necesare, fie se referă la aspectul cantitativ, la cei care mănâncă cantități însemnate pentru a-și provoca plăcere[5].

Din aceasta nu trebuie să înțelegem că hrana, mâncarea ar fi ceva rău în sine, pentru că ea a fost dată de Dumnezeu omului și a fost binecuvântată. Lui Adam i s-a spus „din toți pomii poți să mănânci..." (Fc.2, 16), semn că mâncarea nu era ceva interzis sau rea prin însăși natura sa. La fel Mântuitorul, când ne învață să ne rugăm, ne arată că pâinea este o prioritate (Mt. 6, 13) și împlinește funcția nutritivă a naturii umane. Noi ne rugăm pentru „pâinea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi", adică deși e necesară întreaga viață, noi avem acum nevoie de ea, întrucât mâine nu știm ce va urma. Prin urmare, cantitatea este condiționată temporar, nu vrem decât pentru acum și atât cât

[5] Jean Claude Larchet, *Terapeutica bolilor spirituale,* trad. Marinela Bojin, Sofia, București, 2001, p. 129.

este necesar, fiindcă mâine tot Dumnezeu ne va hrăni. Sfântul Maxim Mărturisitorul, în tâlcuirea pe care-o face Rugăciunii Domnești, insistă pe o idee pe care o vom regăsi în mentalul colectiv creștin, și anume: Mâncăm pentru a trăi și nu trăim pentru a mânca.

IV. Foarte pe scurt, am putut vedea că lăcomia pântecelui se manifestă în moduri diferite și este condamnată de Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți. Mâncarea nu este ceva rău în sine, pentru că ar însemna că Dumnezeu a creat ceva rău, or El este izvorul binelui, ci utilizarea ei poate fi rea. Pe de altă parte, observăm că ea nu se referă doar la cantitate, ci și la preferințele pentru meniuri foarte complicate și costisitoare care nu ne sunt necesare și folositoare duhovnicește.

V. Într-o lume consumistă, unde obsesia lui „a avea", „a poseda", „a trăi bine" primește note de obligatoriu, e nevoie să fim limpezi în gândire și curați la suflet. Pericolul lăcomiei ne paște pe fiecare în parte. Intrarea în SuperMarket, trecerea printre rafturi, îl face pe om să achiziționeze într-un an sute de produse ce nu-i sunt necesare dar pe care simte nevoia, din lăcomie, să le aibă. În contraponderea acestui păcat vine cumpătarea, echilibrul, abstinența, postul. Nu avem nevoie de multe pentru a trăi fericiți, nu avem nevoie de zeci de feluri de mâncare pentru a fi împăcați sufletește și pentru a fi sănătoși, dimpotrivă. Să nu uităm cuvintele Sfântului Pavel: „Drept aceea, omorâți mădularele voastre, cele pământești: desfrânarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este închinare la idoli" (Coloseni 3, 5).

Încheiem această prezentare cu un cuvânt din *Pateric*, care, deși este destinat monahilor, se potrivește foarte bine și creștinului „*Zis-a un bătrân oarecare: Se bucură călugărul tânăr când se apropie ziua vreunui praznic, știind că atunci vor pune la masă mai bune bucate. Iar aceluia ce este adevărat călugăr, mâncarea cea mai bună și băutura lui sunt umilința și lacrimile*”[6].

În cateheza viitoare vom prezenta patima desfrânării și leacul propus de Părinți.

---

[6] *Patericul egiptean*, p. 322.

DESPRE DESFRÂNARE

I. Lăcomia pântecelui este considerată mama tuturor răutăților, a tuturor patimilor. Ea se definește prin dorința necontrolată după plăcerea provocată de mâncare sau băutură. Am reținut că nu cantitatea face ca mâncarea să devină o problemă, ci raportarea volitivă la ea. Gastrimarghia, căci așa se mai numește acest păcat, se dezvoltă pe două planuri: mâncarea și băutura ca lux și, pe planul secund, cantitatea consumată.

II. Dat fiind faptul că Sfinții Părinți, în frunte cu Sfântul Ioan Scărarul, numesc acest păcat sursa tuturor păcatelor grele, în această seară, ne vom ocupa de „fiul cel întâi născut" al lăcomiei, desfrânarea sau curvia.

III. „A zis un bătrân către un frate ce era supărat de curvie: Frate, au doară dormind vrei să te mântuiești? Du-te, lucrează, ostenește-te, caută și vei afla. Priveghează întru rugăciune. Bate și ți se va deschide, și așa Domnul Dumnezeu, văzând silința și răbdarea ta, îți va da biruință asupra acestei ispite."[1]

---

[1] *Patericul egiptean*, p. 325.

Păcatul desfrânării, înțeles ca păcat al cărnii, sau curvia este condamnat atât în Vechiul Testament cât și în Noul Testament. Una din poruncile Decalogului, mai precis a 7-a spune categoric: „Să nu desfrânezi!" (Iș. 20, 14). Această poruncă este lămurită de Mântuitorul în predica de pe munte, adăugându-i niște detalii importante: „Ați auzit că s-a spus celor de demult: Să nu te desfrânezi; Eu însă vă spun că oricine se uită la o femeie spre a o pofti s-a și desfrânat cu ea în inima lui" (Mt. 5, 28-29).

Din cele amintite în cartea Ieșirii și în Evanghelia Sfântului Apostol Matei, unii ar putea înțelege că desfrânarea face referire doar la persoanele căsătorite, la cei care au deja o familiei și nu o respectă căutând plăcerea în altă parte, cu alte femei. Desfrânarea înseamnă: „să nu ai nicio legătură trupească cu femeie străină, în afara soției tale. Sau, dacă ești tânăr, sănătos și cuminte, să trăiești în abstinență până la căsătorie"[2]. Prin urmare, desfrânarea privește atât pe tinerii necăsătoriți cât și pe cuplurile căsătorite și, după cum a spus Mântuitorul, ea poate fi săvârșită cu fapta sau cu gândul.

Cuvântul grecesc pentru desfrânare este πορνεια (*porneia*) și „constă în întrebuințarea patologică pe care omul o dă sexualității sale"[3]. Tradusă, această definiție vrea să ne atragă atenția asupra caracterului de boală al desfrânării. La fel ca alte patimi ea îl macină din interior pe om. Sfântul Apostol Pavel o consideră de o gravitate aparte, întrucât păcatul se consumă în interiorul tru-

---

[2] Andrei, Arhiepiscopul Alba Iuliei, *Spiritualitate creștină, pe înțelesul tuturor*, Reîntregirea, Alba-Iulia, 2002, reeditată la Renașterea, Cluj-Napoca, 2012, p. 90.

[3] Jean Claude Larchet, *Terapeutica bolilor spirituale*, p. 136.

pului, or, după propria-i definiție, „trupul este Templul Duhului Sfânt" (2 Co. 6, 16); „Sau nu știți că cel ce se alipește de desfrânată este un trup cu ea?" (1 Co.6, 16).

Păcatul desfrânării atrage după sine, naște alte păcate care păgubesc integritatea omului. Moraliștii ni le oferă pe următoarele: *orbirea minții*, adică ochii noștri au solzii patimii nemaioferindu-ne perspectiva luminoasă asupra lucrării lui Dumnezeu; *pripirea*, adică lipsa de chibzuință, de înțeleaptă lucrare, agitația de a face un lucru fără a gândi asupra consecințelor sale; *nesocotirea*, adică desconsiderarea celorlalți în actele pe care le săvârșim, lipsa de empatie față de semenii noștri, nepăsarea față de ceea ce ar putea să se întâmple fratelui nostru în urma unui gest făcut de noi; *nestatornicia***,** adică neșederea în cele plăcute lui Dumnezeu și persistarea în plăcerile păcatului; *iubirea exagerată de sine* cunoscută și ca *filautia*, păcat pe care unii Sfinți Părinți îl văd ca părintele tuturor relelor, chiar mai rău decât lăcomia, întrucât tot ce face omul, face din iubirea de sine; *ura față de Dumnezeu*, deoarece păcătosul este mustrat în chip pedagogic de Dumnezeu, ceea ce nu-i convine, făcându-l să se revolte împotriva Creatorului; *alipirea de cele materiale*, punerea speranței în materie, în bucuria de a poseda, o plăcere egoistă care nu face decât să sporească patima; iar o ultimă fiică a desfrânării este *frica de viața viitoare*, ceea ce face ca mulți împătimiți să nege existența vieții veșnice sau să își exprime aversiunea față de ea[4].

---

[4] Această taxonomie corespunde clasicului manual de morală pentru învățământul universitar, Mit. Nicolae Mladin *et al.*, *Teologia Morală Ortodoxă,* vol. 1, Reîntregirea, Alba-Iulia, 2003, pp. 425-426.

Întrebarea care se ridică, firească și legitimă, este dacă păcatul desfrânării are remediu? Tot Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți ne indică drumul spre vindecare. Înainte de a sublinia câteva soluții pe care le avem la îndemână, trebuie să spunem că Dumnezeu, indiferent cât de desfrânat ar fi un om, cât de păcătos ar fi, El îl așteaptă până în ultima clipă.

Revenind la un eventual traseu pe care ar trebui să-l avem pentru a scăpa de această patimă, vom începe cu abstinența, cu postul. Acest remediu traversează toate „rețetarele" scripturistice și patristice, el vine ca primă soluție, întrucât postul înseamnă renunțare. Însă e foarte necesar și duhovnicul, care poate călăuzi pe om spre ieșire, desigur dacă el își dorește. Nu trebuie ignorate nici lecturile pe care ar trebui să le avem zilnic: Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți, întrucât prin ele Dumnezeu ne vorbește și ne arată nenumăratele căi pe care le avem la îndemână pentru a scăpa de păcat[5].

IV. Păcatul desfrânării e neplăcut lui Dumnezeu întrucât întinează trupul și sufletul. Atât textele din Vechiul Testament cât și cele din Noul Testament condamnă categoric acest păcat. Funcția sexuală nu e un rău în sine, dar întrebuințarea instinctuală, animalică a acesteia, produce deteriorarea trupească și spirituală a făptuitorului.

V. Și totuși, oare ce relevanță mai are acest subiect în contemporaneitate? Oare nu suntem retrograzi să abordăm asemenea subiecte, încercând chiar să dăm soluții, când știm că păcatul cărnii are statut de modă,

---

[5] Andrei, Arhiepiscopul Alba-Iuliei, *Spiritualitate creștină*, p. 91.

de semn vizibil al libertății de manifestare în mileniul al III-lea? La aceste întrebări le vom răspunde prin câteva întrebări retorice. Oare nu este, cel puțin ciudat, faptul că bolile cu transmitere sexuale au atins cote alarmante în rândul tinerilor și chiar al familiilor? Oare înlocuirea funcției sexuale, oferite omului de către Dumnezeu, în primul rând pentru perpetuarea neamului omenesc, cu atingerea exclusivă a plăcerii, prin folosirea diverselor tipuri de contracepție, nu este cauza numărului mare de nașteri a unor copii cu diferite handicapuri? Oare nu este aceasta cauza faptului că unul din cinci cupluri din România suferă de sterilitate? Și întrebările ar putea continua.

Să nu uităm de cuvântul *Patericului* invocat la începutul acestei cateheze: „A zis un bătrân către un frate ce era supărat de curvie: Frate, au doară dormind vrei să te mântuiești? Du-te, lucrează, ostenește-te, caută și vei afla. Priveghează întru rugăciune. Bate și ți se va deschide, și așa Domnul Dumnezeu, văzând silința și răbdarea ta, îți va da biruință asupra acestei ispite”[6]. Patima desfrânării „este zămislită, hrănită și sporită mai ales prin trei feluri de comportament pătimaș: mândria și slava deșartă; osândirea aproapelui; săturarea pântecelui și somnul fără măsură”[7].

Cateheza următoare prezintă patima iubirii de arginți.

[6] *Patericul egiptean*, p. 325.

[7] Jean Claude Larchet, *Terapeutica bolilor spirituale*, p. 145.

DESPRE IUBIREA DE ARGINȚI

I. În întâlnirile trecute am vorbit despre lăcomia pântecelui și desfrânare și am putut vedea, poate chiar înțelege, de ce aceste păcate sunt atât de grave, de ce lăcomia pântecelui este „păcat sursă" pentru desfrânare și de ce sunt condamnate de Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți. Ele distrug omul și îl aduc la stadiul de animal, îl coboară din calitatea lui de împărat al creației în aceea de slugă, sclav al propriilor obsesii.

În întâlnirea de azi vom vorbi despre o altă patimă, care, atât pentru omul din trecut cât și pentru cel de azi, a constituit și constituie o piatră de poticnire, iubirea de argint sau *arghilofilia*.

II. Arghilofilia (φιλαργυρια), cunoscută și ca avariție, ca zgârcenie: „desemnează în mod general iubirea față de bani, ca și față de diferite alte forme de bogăție materială. Această iubire se manifestă prin plăcerea de a avea bani, prin grija de a-i păstra, prin greutatea de a te despărți de ei și prin neplăcerea resimțită atunci când îi dai"[1].

---

[1] Jean Claude Larchet, *Terapeutica bolilor spirituale*, p. 147.

Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți ne pun în gardă, ne atenționează cu privire la efectele devastatoare ale acestei patimi, a treia în rândul păcatelor capitale. Mântuitorul Iisus Hristos în Predica de pe munte spunea: „Nu vă adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură; ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia și nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură; că unde-ți este comoara, acolo-ți va fi și inima" (Matei 6, 19-20); iar Sfântul Ioan Scărarul spunea: „Iubirea de arginți este închinare la idoli, fiica necredinței, scuză mincinoasă pentru boli, prevestirea bătrâneții, frică de secetă, vestitoarea foametei"[2]. Numai că aceste cuvinte ar putea însemna pentru unii că în această viață nu are niciun rost să te obosești, să aduni, să faci economii și să-ți faci un rost. Ar putea fi înțeles ca argument pentru inactivitate și neimplicare socială, pentru comoditate și lene. Or, aici trebuie să aducem câteva lămuriri.

În primul rând, materia nu e ceva rău în sine și nu ea este cauza iubirii de arginți. Materia e mijlocul, instrumentul prin care pofta păcătoasă se materializează în patimă. Bogățiile au fost lăsate de Dumnezeu pentru om, însă nu pentru a fi transformate în obsesii. Obsesiile devin idolii omului. Setea nemăsurată și necumpătată de posedare îl face pe om să transforme bogăția și bunăstarea în capăt de acuzare, în motiv de judecată aspră din mai multe motive, și anume: această patimă naște împietrirea inimii față de săraci, neliniștea inimii, frauda, înșelăciunea, viclenia, minciuna, trădarea față de persoane și divulgarea secretului încredințat[3].

---

[2] *Filocalia* 9, p. 224.

[3] Mit. Nicolae Mladin *et al.*, *Teologia Morală Ortodoxă,* vol.1, p. 424.

Ce înseamnă *împietrirea inimii față de săraci*? Înseamnă tocmai încălcarea legii milosteniei, a filantropiei, a întrajutorării amărâtului. Sfântul Ioan Gură de Aur spunea undeva că cel care are în dulapul său două haine să se gândească că una din ele e a celui care nu are cu ce să se învelească.

De ce *neliniștea inimii*? Întrucât arghilofilia nu dă liniște interioară, ci îl macină pe păcătos, storcându-l interior de tot ce are el mai nobil. Zgârcitul devine suspicios, bănuiește pe toată lumea că ar dori averea lui, bunurile lui, iar această obsesie devine patologică.

Frauda… înșelăciunea, viclenia și minciuna? Cel care iubește avuția este în stare să fure, să falsifice doar pentru a poseda mai mult. El devine viclean, minte și manipulează, joacă roluri diferite, în funcție de persoanele pe care le vizează.

Cum poate *trăda* un arghilofil? Încrederea pe care i-o acordă semenii săi este exploatată în folosul său, egoist, egocentrist și pătimaș. Oameni care se bazau până mai ieri pe el, pe cuvântul său, acum sunt trădați pentru că stau în calea planurilor sale de îmbogățire, de înmulțire și umplere a jitnițelor.

O lămurire foarte bună asupra problemei avuției și a păcatele ce se nasc din ea ne aduce Sfântul Ioan de Kronstadt: „De ce mi s-a dat dreptul de proprietate? Pentru ca să-mi pot asigura existența mea, a familiei și a rudelor mele, pentru ca să-i pot ajuta pe săraci, nu pentru a agonisi de dragul agoniselii. Dând cu o măsură generoasă, îți va întoarce și ție Domnul cu aceeași măsură. În plus, toate proprietățile și mijloacele de a ne asigura viața nu ne aparțin, sunt ale lui Dumnezeu, iar Dumnezeu este Stăpânul vieții. El se îngrijește să ne

ţină în viaţă prin noi înşine, prin alţii, sau nemijlocit, „pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos-Dumnezeu să o dăm (Ectenie). Spunem: trebuie să trăim, viaţa noastră este însă Dumnezeu, înseamnă că El ne dă şi ne va da mijloacele de întreţinere”[4].

III. Făcând o scurtă trecere în revistă a ceea ce înseamnă păcatul arghilofiliei, am putut observa că acesta înseamnă legarea sufletului de avuţie, dorinţa necontrolată de a avea şi de a nu da nimănui din ceea ce avem noi, de a poseda şi a nu lăsa pe nimeni să se bucure de bunurile noastre.

IV. În mileniul al III-lea, când lumea are posibilităţi nenumărate de a se îmbogăţi, prin muncă, cinstit sau prin fraudă, necinstit, îndemnul Mântuitorului este cu atât mai actual: „nu vă îngrijoraţi spunând: Ce vom mânca? Sau: Ce vom bea? Sau: Cu ce ne vom îmbrăca? deoarece pe toate acestea păgânii le caută; Că ştie Tatăl vostru Cel ceresc că aveţi nevoie de toate acestea; ci căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui, şi toate acestea vi se vor adăuga” (Mt. 6, 31-33). Punerea speranţei exclusiv în bunurile materiale ne face mai răi, ne modifică morfologia spirituală şi ne închide accesul la Împărăţia lui Dumnezeu. Vom încheia această cateheză cu zicerea Înţeleptului Solomon: „Mai bine e să primeşti puţin cu dreptate decât roade multe pe nedrept” (Pr. 15, 33).

Tema catehezei viitoare este mânia.

---

[4] Sfântul Ioan de Kronstadt, *Viaţa mea în Hristos,* trad. Boris Buzilă, Sofia, Bucureşti, 2005, p. 269.

DESPRE MÂNIE

I. Am văzut în cateheza precedentă efectele nefaste ale iubirii de argint, ale zgârceniei sau ale avariției, după cum mai este cunoscută această patimă. Omul iubitor de avuții își pune sufletul său garant pentru cele materiale, de care se leagă spiritual, transformându-le, așa cum punctează Sfântul Apostol Pavel, în idoli. Dintre nenumăratele păcate ce se nasc din avariție, ne amintim de învârtoșarea inimii față de cei săraci, frauda și trădarea.

II. O continuare a iubirii de arginți, o patimă apropiată care adesea o însoțește este și mânia, tema acestei cateheze.

III. „Mânia este pofta și pornirea dezordonată după răzbunare: „o dorință aprinsă, prin care cel mâniat caută să se răzbune asupra celui ce l-a întristat în adevăr, sau numai i se pare așa."[1] Mânia izvorăște din acumularea de energie negativă, de ură, de „contra har", cum spun unii teologi. Asemeni unui vulcan erupe din când

---

[1] Mit. Nicolae Mladin *et al.*, *Teologia Morală Ortodoxă,* vol. 1, p. 432.

în când distrugând și arzând totul în jurul ei. Sfântul Ioan Scărarul spune că „Mânia este izbucnirea urii ascunse, a ținerii de minte a răului. Mânia este pofta de a face rău celui ce ne-a supărat”[2]. Acest păcat nu numai că ne afectează pe noi, ci îi afectează în primul rând pe cei pe care suntem mânioși. Din pricina mâniei s-au întâmplat multe nelegiuiri, cel mai cunoscut episod dintre acestea e uciderea lui Abel de către Cain: „Și s-a umplut Cain de mânie și fața-i era posomorâtă” (Fc. 4, 5). Inima lui nu mai emana lumina iubirii frățești și căuta prilej de răzbunare. Și Înțeleptul Solomon ne atrage atenția că „Mânia îi ucide chiar și pe înțelepți; un răspuns potolit însă îndepărtează furia, în timp ce un cuvânt aspru o aprinde” (Pr. 15, 1).

Cuvintele sapiențiale ne oferă și o soluție în lupta cu această boală cumplită: răbdarea, calmul, bunătatea.

Cuviosul Antonie de la Optina punctează și el manifestările mâniei: „În privința mâniei, vă sfătuiesc să vă păziți de ea ca de otravă, căci în mod vizibil păgubește sănătatea, zădărnicește mijloacele medicale și curmă însăși viața. Putem spune unul și același lucru și fără venin, căci cuvântul blând are mai multă putere”[3].

Așa cum am observat și în cazul altor patimi, din mânie rezultă alte păcate ca: *indignarea*, *surescitarea minții*, *țipătul*, *blasfemia*, *ocara*, *blestemul*, *bătăile*[4].

Indignarea îl cuprinde pe om atunci când i se pare că cineva n-a avut o atitudine corectă față de el, că nu s-a

[2] *Filocalia* 9, cap. VIII, 5, p. 171.

[3] *Filocalia de la Optina,* vol. II, Cuviosul Antonie, 22, trad. Cristea Florentina, Egumenița/Cartea Ortodoxă, București, 2010, p. 154.

[4] Ierarhizare ce corespunde Mit. Nicolae Mladin *et. al.*, *Teologia Morală Ortodoxă*, vol. 1.

raportat conform statutului său, că nu l-a cinstit cât ar fi trebuit. De aici vine *surescitarea minții*, care înseamnă o concentrare pe căutarea metodelor și a instrumentelor prin care poate să obțină satisfacție, prin care poate să se răzbune, prin care poate să-i „dea o lecție celui care l-a jignit". *Țipătul* urmează acestora întrucât e forma cea mai rapidă de a provoca frică în celălalt, de a intimida și de a-și arăta superioritatea. Tot aici se cuprind și *blasfemia*, *ocara* și *blestemul. Bătaia* însă e cea mai gravă dintre toate manifestările mâniei, întrucât se poate sfârși cu decesul agresatului.

IV. Păcatul mâniei e păcatul lui Cain, e păcatul lui Saul care, dorind să-l ucidă pe David, a aruncat cu sulița după el și se manifestă în cele mai diferite moduri. El se evsidențiază prin atitudinea răutăcioasă, urâcioasă și răzbunătoare a împătimitului. Mâniosul ocărăște, înjură, blestemă, blasfemiază, bate și chiar ucide. De aceea, Înțeleptul Solomon ne transmite: „Mânia îi ucide chiar și pe înțelepți; un răspuns potolit însă îndepărtează furia, în timp ce un cuvânt aspru o aprinde" (Pr. 15, 1).

V. La modul general, când vorbim despre mânie ne gândim la conflicte, la războaie, or, războaiele sunt manifestări ale urii, ale lăcomiei, ale poftei de răzbunare. Acest păcat este în cârdășie cu lăcomia, invidia și mândria. Este asemenea unei tornade care dărâmă totul în calea ei, iar rezultatul este devastator pentru ambele părți. Se spune că dintr-un război nu iese niciun câștigător, ambii sunt perdanți. La fel și cu cel care se mânie.

VI. Timpul pe care-l traversăm ne arată că mânia n-a dispărut, că face victime în fiecare zi. Din cauza mâniei în fiecare an sunt mii de femei abuzate sau ucise, bărbați, tineri și copii traumatizați sau chiar uciși. Acest păcat este cu atât mai prezent în rândul tinerilor cu cât majoritatea peliculelor difuzate au ca temă violența și supremația acesteia. Ne sunt prezentați ca personaje pozitive cei care-și fac legea cu pumnul, cei care ucid și care se plimbă nestingheriți printre noi. Or, toate acestea sunt anomalii care deformează percepția noastră asupra mâniei. Ea este nocivă și trebuie aplanată prin pace, răbdare și smerenie. Dacă nu-i vom învăța pe tinerii noștri iubirea, răbdarea și smerenia ei ne vor învăța mânia.

Cateheza următoare va prezenta pericolele păcatului invidiei.

DESPRE INVIDIE SAU PIZMĂ

I. Cateheza precedentă a fost dedicată păcatului mâniei, un păcat care adesea îi rănește pe cei de lângă noi. El se manifestă în mai multe feluri. Ne amintim că cel mânios ofensează, jignește, bate și chiar ucide. Împotriva acestui păcat lucrează îndelunga răbdare care se întărește proporțional cu orele de rugăciune pe care ni le rezervăm zilnic. Din nefericire, mânia stă în strânsă legătură cu patimi ca invidia și mândria.

II. În rândurile de mai jos, vom avea în atenție păcatul invidiei cunoscut și sub apelativul de pizmă sau de zavistie.

III. V-ați întrebat vreodată ce este acest păcat și cum poate fi el vindecat? Ați fost vreodată în situația invidiosului sau a invidiatului? Cu certitudine da! Acesta este motivul pentru care vom încerca să răspundem ce este acest păcat și vom căuta imaginile lui reflectate în Sfânta Scriptură și la Sfinții Părinți.

În manualele de morală acest viciu este definit în următorii termeni: „Invidia sau pizma este o părere de

rău de binele și fericirea aproapelui și părere de bine de nenorocirea și suferința lui, ca și când binele altuia ar constitui răul nostru, iar nenorocirea lui fericirea noastră"[1]. Cu alte cuvinte, invidiosul nu poate avea liniște atâta timp cât fratele lui este bine, este mai bine văzut decât el, este mai iubit și mai apreciat decât el. Zavistia este cu atât mai periculoasă și mai nepotrivită cu cât din ea se nasc o serie de alte păcate, cum ar fi: *ura aproapelui*, *vorbirea de rău*, *defăimarea*, *ocara*, *înșelăciunea*, *uciderea*.

Sfânta Scriptură ne arată că invidia se naște din neputința de a ne bucura pentru darurile și bogățiile semenilor noștri (Fc. 26, 14; 1 Rg. 18, 3; Sir. 14, 3). Tot Biblia ne arată că zavistia este condamnată și pedepsită de Dumnezeu (Pr. 23, 6, 24, 1; 24, 19; 27, 4; 28, 22). În istoria mântuirii a avut recurențe dintre cele mai diferite: Iosif a fost vândut de frații săi, Mântuitorul a fost vândut de Iuda, iar Apostolii au fost întemnițați (Fc. 37, 4; Mt. 25, 18; Mc. 15, 10; FA 5, 17). Rezultatele le știm cu toții, doar pronia lui Dumnezeu a făcut ca Iosif să nu fie un sclav ca mulți alții și să cadă sub arma unui egiptean; Mântuitorul a fost vândut și a pătimit în chip dramatic, dar Dumnezeu fiind a biruit moartea; Apostolii, chiar dacă au scăpat din temnițe și multe alte încercări, aproape toți au gustat din fructul otrăvit al invidiei și au fost uciși, dar, e adevărat, au primit cununa martiriului. Repetăm, doar pronia lui Dumnezeu a făcut ca morțile acestora să fie de folos pentru întreaga omenire.

Sfinții Părinți sunt extrem de expliciți cu privire la zavistie: „Este de știut, fără îndoială că boala zavistiei

[1] Mit. Nicolae Mladin *et al.*, *Teologia Morală Ortodoxă,* vol. 1, p. 427.

ajunge mai greu la vindecare decât celelalte vicii. Căci cel pe care l-a molipsit această boală cu veninul ei, poate spune că este fără vindecare”[2]. Tot el spune mai departe: „Este atât de fără vindecare această boală, încât mângâierile o întărâtă, serviciile o măresc, darurile o înfurie”.

Ultimele cuvinte ale sfântului descriu cum nu se poate mai bine profilul invidiosului. Dacă este mângâiat, e deranjat, enervat întrucât are alergie la bunătate, el se hrănește din ura generată de patima sa, când este numit într-o funcție, când primește o sarcină devine bănuitor, neîncrezător în colaboratorii săi, îi persecută pe cei mai buni, pe cei mai inteligenți, își teme scaunul de aceștia, iar darurile îl înfurie întrucât de fiecare dată când a fost în ipostaza de a oferi un cadou, un beneficiu, a făcut-o mânat de interes. Acum crede că și cel care-i dăruiește e la fel.

Spuneam că din invidie rezultă și alte păcate, la fel de grele și de nocive ca mama lor. *Ura aproapelui* arată că invidia este păcat împotriva iubirii. Cine nu își iubește semenul nici pe Dumnezeu nu-L poate iubi (I In. 4, 16). *Vorbirea de rău* vine ca o exteriorizare a răutății acumulate în sine. Păcătosul simte nevoia să-l defăimeze pe cel pe care-l invidiază, să-l descalifice în fața oamenilor cu scopul precis de a-și demonstra superioritatea. *Uciderea* este cel mai rău dintre toate. Este păcatul lui Cain care a izvorât din invidie și ură. A pus capăt unei vieți asupra căreia nu avea niciun drept, a pus capăt iubirii frățești pe care n-a reușit s-o guste și s-o asume. În acest sens, Cuviosul Ambrozie spunea: „Zavistia vine din mândrie și, totodată, din indiferența de a împlini

[2] Sfântul Ioan Casian, *Convorbiri duhovnicești*, trad. prof. Vasile Cojocaru și prof. David Popescu, PSB 57, p. 611.

cele trebuincioase. Cain nu s-a îngrijit să aducă lui Dumnezeu o jertfă aleasă, iar când Dumnezeu, pentru această lipsă de grijă, a respins jertfa lui, iar pe cea osârdnică și aleasă a lui Abel a primit-o, atunci acesta, cuprins de zavistie, a hotărât să ucidă și l-a ucis pe dreptul Abel. Cel mai bine este să ne silim să dezrădăcinăm zavistia încă de la început, prin rugăciune și spovedanie smerită și prin tăcere binechibzuită"[3].

IV. Ținând cont de cuvintele consemnate în Sfânta Scriptură și la teologii moraliști, reținem că invidia este asemeni unei vipere plină de venin ucigător. Ea este orientată înspre tot ce e mai bun și mai sfânt la semenii noștri. Din ea se nasc păcate grele ca ura aproapelui, vorbirea de rău, ocara, violența, crima.

V. Păcatul invidiei este ca păcura în apă dulce. Nu-i folosește nici celui ce o posedă, dar nici celui pe care-l țintește.

VI. Și acest păcat, ca cele evocate în întâlnirile trecute, are o mare trecere la omul modern (a se înțelege contemporan). Competiția este încurajată încă din primii ani de școală, concurența între elevi se maturizează și ajunge la întrecerea între adulți. Desigur, competiția, concurența, întrecerea nu sunt rele în sine, dar sunt prost înțelese. Dacă am ști că toate acestea se referă la depășirea noastră interioară, la a te depăși pe tine însuți și nu la a-l depăși pe colegul tău, pe prietenul tău, pe fratele tău cu orice preț, am înțelege că invidia are vindecare prin faptul că nu i se creează mediul propice

[3] *Filocalia de la Optina*, vol. II, p. 195.

dezvoltării. Dar pe lângă aceasta să nu uităm de soluția atât de duhovnicească a Cuviosului Ambrozie de la Optina: „Cel mai bine este să ne silim să dezrădăcinăm zavistia încă de la început, prin rugăciune și spovedanie smerită și prin tăcere binechibzuită”.

Primejdia lenei și strategiile duhovnicești de stopare și înlăturare a acesteia în cateheza ce urmează.

DESPRE LENE

I. Cateheza anterioară ne-a pus în lumină trăsăturile invidiei, dar, totodată, ne-a definit-o, la fel ca mânia sau mândria, drept un păcat specific omului aflat în neascultare. Primele manifestări au fost înregistrate la Cain și Abel, dar mai precis, la diavol, când l-a văzut pe om gustând din bucuria Tatălui. În Eden, Dumnezeu i-a dat o ascultare lui Adam, pe care, încălcând-o, a făcut posibilă transformarea lumii într-un spațiu prielnic păcatului. Tot în Eden, Dumnezeu l-a îndemnat pe Adam să aibă grijă de pământul pe care i l-a dat, iar după izgonire îl blestemă subliniind efortul pe care va trebui să-l depună în lucrarea lui. Acest efort se concretizează în hărnicie, ca formă de jertfă în fața lui Dumnezeu, iar lipsa ei e lenea.

II. Vom vorbi în continuare despre păcatul lenei sau al trândăviei.

III. Moraliștii definesc lenea sau trândăvia drept „un defect al voinței, o lipsă a energiei fizice și morale, care se arată prin dezgustul și nepăsarea pe care o simte ci-

neva față de orice acțiune, fie fizică, fie intelectuală"[1]. Lipsa de voință se traduce prin nedorința de a activa beneficiile pe care Dumnezeu le pune în chip virtual/potențial la îndemâna omului. Sfântul Apostol Pavel ne îndeamnă: „Dorim dar ca fiecare din voi să arate aceeași râvnă pentru adeverirea până la sfârșit a nădejdii, așa încât să nu fiți lenevoși, ci următori ai celor ce prin credință și răbdare moștenesc făgăduințele" (Ev. 6, 11-12).

Analizând mai bine acest păcat, vedem că el poate avea efecte, pe de o parte asupra activității fizice, de zi cu zi a omului, transformându-l într-un marginal, într-o persoană demnă de plâns și milă, iar, pe de altă parte, asupra activității duhovnicești, lăsându-l pradă diavolilor și strategiilor acestora.

Trebuie totuși întărită această diferențiere. Desigur, putem întâlni oameni cuprinși de această patimă atât fizic cât și spiritual, dar se prea poate să întâlnim oameni gospodari, economi buni și întreprinzători de succes care însă spiritual să fie niște epave, din cauza nepracticării rugăciunii, a postului, a milosteniei, venite dintr-o lenevire și indiferență interioare. Cuviosul Macarie de la Optina spunea: „Vă plângeți de lene. Da, ea năvălește deseori asupra celor ce se ostenesc întru dreapta credință, iar când aceștia greșesc, nu rareori îi ia în stăpânire. Pentru alungarea acestei patimi, Sfinții Părinți ne sfătuiesc să păzim amintirea morții, a chinurilor veșnice și a fericirii drepților, lăsându-ne călăuziți de smerenie, care, pogorând asupra noastră mila lui Dumnezeu, ne slobozește complet din robia lenei"[2].

---

[1] Mit. Nicolae Mladin *et al.*, *Teologia Morală Ortodoxă,* vol. 1, p. 434.

[2] *Filocalia de la Optina*, vol. 1, Cuviosul Macarie, 24, p. 421.

Prin urmare, o soluție de înfruntare a acestei patimi este amintirea continuă a morții care ne pândește.

IV. Ceea ce ar trebui să reținem este, printre altele, că lenea țintește cele două dimensiuni ale omului, spirituală și materială. Ea nu este bineplăcută lui Dumnezeu și duce la urâțirea chipului lui Dumnezeu în om. În loc să-l lase să strălucească între creaturile lui Dumnezeu, îl aduce la nivelul dobitoacelor.

V. Lenea este asemeni unui nor negru și gros ce stă permanent în fața soarelui nelăsându-l să lumineze și să fecundeze sămânța din pământul binecuvântat de Dumnezeu să dea rod.

VI. Chiar dacă, în prezent, majoritatea oamenilor caută să lucreze și să ducă un trai decent, prin urmare mare parte dintre oameni sunt harnici în cele ale trupului, aceasta nu înseamnă că au scăpat de păcatul lenevirii. Așa cum am subliniat și pe parcursul catehezei, trândăvia este în primul rând o boală a sufletului, voința este înghețată și nu mai transmite niciun stimul vieții duhovnicești. Or, o viață fără rugăciune, fără post, fără pravilă și fără rânduială ascetică, este viața unui leneș, a unui împătimit. Copiii noștri trebuie învățați ce este rigoarea, acribia, ce este hărnicia cea bineplăcută lui Dumnezeu. E nevoie de aducerea lor la biserică și de învățarea rugăciunii și a postului încă de acum. Aceasta este hărnicia ce răspunde lenei. Hărnicia îl face pe om să-și urmeze vocația de coroană a creației, în timp ce lenea îl aduce la nivelul cel mai de jos atât duhovnicește cât și social.

Piscul celor șapte păcate capitale este mândria. Vreți să aflați de ce-a căzut Lucifer din cer? De ce n-a ascultat Adam în Rai de porunca lui Dumnezeu? De ce n-a plecat fariseul îndreptat la casa sa?

În cateheza despre mândrie va fi oferită o serie de răspunsuri.

DESPRE MÂNDRIE

I. Ne reamintim că păcatul trândăviei sau al lenei este cu atât mai urât cu cât îl distrage pe om de la vocația lui de îngrijitor al creației lui Dumnezeu și a sa însuși. Lenea face referire atât la partea spirituală cât și la cea materială. Putem fi harnici raportat la bunurile materiale, dar leneși în cele spirituale. Or, una fără cealaltă, știm, nu se poate. Ne aducem aminte că din lene se desprind și alte păcate grele, dintre care enumerăm următoarele: răutatea inimii, teama și deznădejdea, întoarcerea minții de la cele spirituale.

II. Un păcat la fel de greu, dacă nu mai greu și mai grav decât toate cele pe care le-am enunțat în aceste săptămâni, este mândria, cunoscută și sub apelativul de trufie.

III. Cunoaștem din textul Sfintei Scripturi că o parte din îngeri a căzut din slava lui Dumnezeu din cauza păcatului mândriei, din dorința de a ajunge la fel ca El, dacă nu chiar mai puternici și mai slăviți. Înțeleptul Solomon subliniază foarte clar că „Dumnezeu celor mândri le stă

împotrivă, iar celor smeriți le dă har" (Pr. 3, 34), cuvinte preluate și de Sfântul Apostol Iacov (Iacov 4, 6), întărind autoritatea textului vetero-testamentar. Sfântul Apostol Petru ne îndeamnă părintește: „Deci smeriți-vă sub mâna cea tare a lui Dumnezeu, ca El să vă înalțe la timpul cuvenit" (1 Pt. 5, 6).

Ca o completare lămuritoare, pedagogică și duhovnicească a textelor scripturistice vin cuvintele Sfinților Părinți. Dintre acestea, am ales un cuvânt care definește trufia, care ne ajută să diagnosticăm dacă suntem sau nu îmbolnăviți de ea: „Mândria este tăgăduirea lui Dumnezeu, născocirea dracilor, disprețuirea oamenilor, maica osândirii, nepoată a laudelor, semnul nerodniciei, izgonitoarea ajutorului lui Dumnezeu, înainte-mergătoarea ieșirii din minți, pricinuitoarea căderilor, pricina luării în stăpânire (de draci), izvor al mâniei, ușa fățărniciei, cauza nemilostivirii, păzitoarea păcatelor, contabilă amarnică, judecătoarea oamenilor, potrivnica lui Dumnezeu, rădăcina hulei"[1].

Prin urmare, suntem în fața unui păcat pe care unii îl consideră începutul tuturor răutăților. Acest păcat îl îndepărtează pe om de semenii săi și de Dumnezeu. El crede că tot ceea ce are, tot ceea ce a făcut, se datorează proprie-i persoane, forțelor proprii. El face un titlu de glorie din binecuvântările lui Dumnezeu, asumându-și-le drept opere personale și nerecunoscând autoritatea lui Dumnezeu. Mândria distruge în timp și relațiile sociale, omul trufaș fiind evitat, ocolit și, adesea, temut. La nerecunoștința față de Dumnezeu se adaugă întotdeauna lipsa de respect față de semenii săi. Mândria e o mare de nedreptăți, este un păcat împotriva iubirii și

[1] *Filocalia* 9, cuv. XXII, p. 249.

a recunoștinței. Acesta este și motivul pentru care cel care cade într-un astfel de păcat nu prea are șanse de izbăvire: „Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă". Doar rugăciunea și efortul ascetic susținut pot constitui o scăpare. Și aceasta, nu pentru că Dumnezeu nu și-ar da tot concursul ca păcătosul să fie izbăvit, ci pentru că el respinge acest ajutor.

IV. Mândria este păcatul ce-l împotrivește pe om lui Dumnezeu. Omul mândru îl urăște și pe semenul său, dar și pe Creator, de aceea vindecarea lui este foarte dificilă. Împotriva unui asemenea păcat se poate lupta numai cu rugăciune și cu post.

V. Sfântul Ioan Scărarul spunea că „mândria este mărul putred pe dinăuntru, dar pe dinafară strălucitor de frumusețe (...) Pe cât este întunericul de străin de lumină, pe atât este cel mândru străin de virtute. În inimile celor mândri se vor naște cuvinte de hulă; în sufletele celor smeriți, vederi cerești. Furul urăște soarele, iar trufașul disprețuiește pe cei blânzi"[2].

VI. Păcatul mândriei și al desfrâului sunt printre cele mai vizibile în zilele noastre. Dar, nu numai că sunt vizibile, sunt și promovate. Copiii, încă de mici, sunt încurajați să fie trufași, orgolioși, încrezuți, smerenia fiind considerată un defect, un handicap. Smeritul nu este competitiv într-o minte bolnavă. În show-urile TV ne sunt oferite exemple îmbibate de trufie, persoane egocentrice și exclusiviste, semidocte și arogante. Invitați care atacă pe toată lumea, considerându-i pe

[2] *Ibidem,* ed. I, p. 284.

toți proști și idioți, mai puțin pe ei înșiși. Într-un astfel de contest e din ce în ce mai greu să ne ferim de mândrie, dar, cu ajutorul lui Dumnezeu, nu e imposibil. Smerenia și rugăciunea pot deveni „ierburile noastre tămăduitoare”.

Partea a II-a

DESPRE MODELE, ÎN LUMINA CRUCII

CRUCEA, DE LA OBIECT SACRU, LA CHEMARE[1]

I. Postul Adormirii Maicii Domnului este cea mai iubită perioadă de rugăciune și căutare duhovnicească din timpul verii, mai ales în Transilvania. În fiecare seară se cântă Paraclisul Fecioarei Maria, iar, la final, preoții susțin o cateheză. Programul catehetic oferit în acest capitol are în centru oamenii care au făcut din Cruce o scară spre cer, pe cei care în orice moment al vieții noastre se pot constitui în modele de urmat.

II. Înainte de a vorbi despre sfinți ca modele de virtute, ca modele de urmat – în fapt tema acestor cateheze –, se cuvine să vorbim despre Sfânta Cruce cea de viață purtătoare, despre motivele pentru care o cinstim și despre însemnătatea ei în viața noastră de creștini, despre ce înseamnă respectarea Crucii, la ce ajută ea și ce a însemnat aceasta pentru sfinți, *modelele noastre*.

---

[1] Aceste cateheze au fost susținute în parohiile clujene în perioada postului Adormirii Maicii Domnului din anul 2012.

III. Ziua de 1 August[2] nu e o zi oarecare în calendarul creștin, în ea este consemnată ca zi de sărbătoare *Scoaterea Cinstitei și de viață Făcătoarei Cruci a Domnului* și, de asemenea, *Uciderea Fraților Macabei.* Noi, dată fiind importanța Crucii în Ortodoxie, vom vorbi despre Sfânta Cruce, nu înainte însă de a vedea de ce în calendar este consemnată în această zi *Scoaterea Sfintei Cruci,* de a vedea la ce eveniment se referă și cum se raportau în veacul al XII-lea creștinii greci și ruși la Sfânta Cruce.

„Era pe timpul cneazului Andrei Yurievich Bogolyubsky (+1174) al rușilor și al împăratului Manuil I Comnenul (+1180) al Constantinopolului. Ambii și-au văzut hotarele amenințate, unul de sarazini (care în limba de origine înseamnă orientali) și celălalt de bulgari.

Cneazul Andrei avea obiceiul să meargă la război însoțit de icoana Mântuitorului și a Maicii Domnului și de Sfânta Cruce, semn că nădejdea și-o punea în primul rând în Dumnezeu și apoi în forța armelor. La fel proceda și Manuil.

În timpul luptei duse împotriva cotropitorilor din Sfânta Cruce și din Icoane au ieșit raze luminoase, semn al harului ce se revărsa peste oștenii ce-și apărau hotarele.

Pentru că au ieșit biruitori, cei doi conducători, după un schimb de scrisori în care au aflat unul și celălalt de minunea întâmplată, au hotărât să desemneze această zi drept zi a Scoaterii Sfintei Cruci. Pe atunci la Constantinopol se păstra cea mai mare bucată din lemnul Sfintei Cruci, iar această Cruce, urma să fie scoasă

[2] În aceste cateheze ne vom orienta după data calendaristică laică și nu bisericească. În consecință, vom vorbi la fiecare cateheză despre ziua liturgică încheiată și nu despre sfântul sau sfinții pe care-i pomenim la otpustul vecerniei din seara susținerii catehezei.

în procesiune pe străzi în fiecare zi de 1 August, ca semn de respect și cinstire pentru cea care a împrăștiat harul prin popor."[3]

Cu toții știm cum arată o Sfântă Cruce și cum se face semnul Sfintei Cruci. De asemenea, cunoaștem cu toții expresia „fiecare-și are crucea sa". Cu toate acestea, nu întotdeauna ne amintim de ce creștinii o cinstesc încă din cele mai vechi timpuri și de ce susținem „că avem o cruce" fiecare.

De la început trebuie să știm că cuvântul cruce are două sensuri încetățenite: crucea ca obiect și crucea ca destin. Poate v-ați întrebat, nu de puține ori, de ce cinstim un obiect? De ce tocmai un obiect pe care a fost răstignit Hristos? Sau, de ce ne-a dat Dumnezeu în viață o cruce atât de grea? Cum putem să ne ducem crucea? Ce înseamnă Crucea astăzi?

La acest mănunchi de întrebări, dar și la altele, care vor apărea pe parcurs, vom încerca să răspundem în puținele minute[4] care urmează.

Sunt unii „creștini" care afirmă că nu e bine să ne închinăm la Sfânta Cruce pentru că nu respectăm porunca I a Decalogului. Au ei dreptate? Suntem noi închinători la idoli? Știm că Biserica Ortodoxă se bazează în învățătura ei pe Sfânta Scriptură și pe Sfânta Tradiție,

---

[3] Rezumat după „Scoaterea Cinstitei și de Viață Făcătoarei Cruci a Domnului", 1 August în *Viețile Sfinților pe August,* retipărite și adăugite cu aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Ediția a II-a, Editura Mănăstirii Sihăstria, 2005, pp. 7-9.

[4] E important ca susținerea catehezei să nu depășească pragul psihologic de 15 minute, maximum 20, de aceea, fiecare preot va adapta cateheza în funcție de necesitățile și pretențiile parohiei. De preferat ar fi să n-o citească, ci să-i rețină planul și să o susțină liber, folosind argumentele oferite.

căi ale Revelației, ale Descoperirii dumnezeiești. Oare spun acestea ceva despre Sf. Cruce? Oare ne încurajează ele să ne închinăm și să o cinstim? Oare ne oferă acestea indicații clare pentru a ne răspunde la dilema dacă e bine sau nu să ne închinăm Crucii, dacă e idolatrie sau nu? Pentru lămurirea acestor chestionări vom lua câte un singur text, atât din Biblie cât și din Sfânta Tradiție pe care îl vom analiza. De asemenea, vom recurge și la un argument teologic deosebit de cunoscut, care rezidă în Revelația dumnezeiască. Iar pentru cei ce nu vor fi convinși de forța argumentelor, la finalul catehezei vă voi indica și alte locuri din Sfânta Scriptură care întăresc cinstirea Sfintei Cruci de către creștini[5].

Iată ce ne spune Sf. Apostol Pavel: „Semnul Crucii pentru cei ce pier este nebunie; iar pentru noi cei ce ne mântuim este puterea lui Dumnezeu" (I Cor. 1, 18). Sf. Apostol Pavel, un foarte bun cunoscător al Legii Iudaice, al Celor 10 Porunci, numite și Decalog, dacă ar fi fost împotriva cinstirii Sfânta Cruci ar fi spus că semnul crucii este nebunie pentru cei ce se închină, nu pentru cei ce pier. Reținem, așadar, din textul paulin „pentru cei ce pier", Sf. Cruce este „nebunie", adică condamnare la infern, capăt de acuzare, iar „pentru noi cei ce ne mântuim" este „puterea lui Dumnezeu", adică harul care ne duce spre Rai, spre comuniunea cu Dumnezeu.

Spuneam că vom recurge la un argument patristic. În fiecare seară în mănăstirile ortodoxe se slujește Vecernia. Pentru această slujbă de seară, care marchează și trecerea de a o zi liturgică la alta, se folosesc mai multe cărți, în funcție de perioada anului bisericesc. În această perioadă

[5] În caz de nevoie, sugerăm următoarele texte: Ef.2, 16; Flp. 2, 16; Col. 2, 14-15; Ev. 12, 2; Mt. 8, 38; Mt. 16, 24; Iz. 9.

în care ne aflăm cartea de căpătâi este pe lângă Catavasier[6], Mineiul. Acesta ascunde în paginile sale texte de o bogăție dogmatică și spirituală deosebită. Apropo de tema noastră, de Sfânta Cruce, iată ce spune: „Ca pe păzitoarea de obște și ca pe izvorul sfințeniei, să sărutăm Cinstita Cruce; pentru că potolește patimile, alină bolile și mântuiește pe cei neputincioși de toate durerile, revărsând, mai mult decât adâncul mării, pâraie de minuni, celor ce cu credință se închină și cinstesc chipul ei”[7].

Cu alte cuvinte, nu numai că sfinții care au scris acest text nu condamnă Sfânta Cruce, ci o arată ca fiind *apărătoare a comunității* (păzitoare de obște) și *izvor de sfințenie*. De aceea, avem dreptul să o sărutăm și să i ne închinăm, dar nu numai dreptul, ci și datoria.

Deși trebuia să încep cu următorul argument, am socotit că e mai bine să-l las pe final întrucât îl vom reține mai bine. Noi, creștinii, cinstim Sf. Cruce pentru că pe ea S-a răstignit Însuși Mântuitorul Hristos (Mt.27; Mc.15; Lc.23; In.19). De aceea se numește *lemnul crucii cel de viață purtător,* pentru că pe el a stat Dătătorul de Viață, Cel care a călcat moartea și a înviat din morți. Ce argument mai puternic decât acesta să aducem?

IV. Sfânta cruce este prezentă atât în biserică cât și în afara ei. În biserică (*aici preotul se va orienta spre crucile din locașul de cult și le va indica cu mâna*) sunt două locuri de unde Sfânta Cruce este nelipsită: în spatele

[6] Dacă preotul sau catehetul consideră oportună explicarea termenului de vecernie, precum și o scurtă explicare a termenului de catavasier și minei, el poate apela, printre altele, la manualul de Liturgică al Pr. prof. univ. dr. Ene Braniște.

[7] *Mineiul pe August*, 1 august, Vecernie, Stihira 1, glas 4.

Sfintei Mese și sus pe iconostas. După cum puteți observa Crucea ortodoxă îl are întotdeauna pe Mântuitorul Iisus Hristos care-i dă sens și valoare.

V. Foarte pe scurt am văzut că motivele cinstirii Sfintei Cruci sunt numeroase. Reținem trei dintre acestea: Mântuitorul a fost răstignit pe ea și a sfințit-o; Crucea este izvor de har și călăuzitoare pentru cei ce cred în ea (1 Cor. 1, 18); și Crucea este apărătoare a comunității, potolește patimile, alină bolile și mântuiește pe cei neputincioși. (Minei August, Vecernie, stihirile Sfintei Cruci).

VI. Vă spuneam că atunci când vorbim despre Cruce nu ne referim doar la un obiect. Crucea este și destinul nostru la care croșetăm, asemeni unor păianjeni mai mult sau mai puțin pricepuți. Crucea este vocația noastră de creștini, întrucât e singura care oferă posibilitatea ca în centrul ei să se echilibreze cerul cu pământul, verticalul cu orizontalul.

Dar, trebuie să știm, că crucea singură nu face nimic. Deși e izvor de har, ea trebuie accesată prin efort dătător de virtuți. Ea poate deveni un scut în măsura în care vom înțelege de ce doar *credința* face ca o minune să se înfăptuiască, de ce doar *nădejdea* ne ajută să ducem mai mult timp pe umeri crucea vieții decât am putea-o duce; vom înțelege că doar *iubirea* ne poate împinge să punem umărul la greutatea crucii celuilalt, lucru pe care l-au făcut sfinții prin rugăciunile lor.

VII. Crucea, astăzi, mai mult decât oricând, trebuie iubită și respectată întrucât ea este destinul nostru. Ea

este asemeni unui far portuar care ne arată încotro să ne îndreptăm. Este obiectul care în interacțiune cu Hristos s-a sfințit și a devenit matrice pentru viața noastră. Este obiectul care ne aduce aminte de Răstignirea Domnului, de capacitatea Lui de a se jertfi pentru noi și, totodată, este îndemnul permanent la jertfelnicie pentru ceilalți, frații noștri. Dar pentru că vorbele noastre sunt prea sărace, vă propun să rostim împreună un fragment din cântarea Utreniei, Învierea lui Hristos: „[…] Crucii Tale ne închinăm Hristoase și Sfânta Învierea Ta o lăudăm și o mărim, că Tu ești Dumnezeul nostru, afară de Tine pe altul nu știm, numele Tău numim."

Cu ajutorul lui Dumnezeu, mâine, vom vorbi despre iubirea de vrăjmași și despre această calitate pe care o putem întâlni la Sfântul Arhidiacon Ștefan![8]

[8] La final se poate cânta o priceasnă în cinstea Maicii Domnului.

SFÂNTUL DALMAT, MODEL DE POSTITOR

I. În cateheza precedentă am vorbit despre capacitatea de a iubi pe cei ce ne urăsc, iar modelul din această lună august, pe care îl putem urma în iubirea vrăjmașilor, este Sf. Arhidiacon Ștefan. Iubirea lui, care a generat rugăciune pentru cei ce-l oprimau și îl ucideau cu pietre, a făcut să vadă cerurile deschise și să-l vadă pe Fiul lui Dumnezeu de-a dreapta Tatălui. Însă pentru a ajunge la iubirea vrăjmașilor trebuie să îndeplinim și alte condiții ale parcursului spiritual, cum ar fi postul.

II. Unul din sfinții pe care-i avem în calendarul ortodox pentru ziua de 3 august, este sfântul Dalmat, a cărui viață s-a remarcat print post și rugăciune, iubire de Dumnezeu și de semeni. Vom vorbi în continuare despre post.

III. Ce înseamnă postul? Avem texte scripturistice și patristice care să susțină postirea? La ce ne folosește ea? Noi, cei de astăzi, trebuie să postim? Înainte însă de a ne răspunde la aceste întrebări, să vedem împreună cine a fost sfântul Dalmat și prin ce a fost specială viața lui.

Sinaxarele ne spun că „Sf. Dalmat a trăit în timpul împăratului Teodosie cel Mare (+395) și a fost ostaș în armata acestuia. A fost căsătorit și a avut patru copii. La un moment dat, a simțit în sufletul său că trebuie să se apropie mai mult de Dumnezeu, iar viața din lume nu-i permitea acest lucru. Împreună cu fiul său Faust au intrat în liniștea monahismului sub păstorirea înțeleptului călugăr Isaachie, om cu duh proorocesc și vedere înainte. Sub umbra rugăciunii lui, sfântul Dalmat creștea duhovnicește și efortul lui era întărit de postirea aspră pe care o ținea. S-a întâmplat să rămână 40 de zile în pustie fără mâncare și tot atâtea zile a fost în meditație și rugăciune, dar trupul lui n-a suferit vătămare, așa încât părinții de la Sinodul al III-lea Ecumenic din 431 i-au adus multă cinstire și recunoștință iar după moartea sa a fost canonizat și dat ca exemplu de aleasă postire și întărire în rugăciune".

Ce înseamnă de fapt postul? Să nu mâncăm o zi întreagă? Să mâncăm doar anumite alimente? Să nu mâncăm carne miercurea și vinerea? Să ținem posturile din timpul anului? Da! Înseamnă și aceasta, dar mai mult decât aceasta postul înseamnă păzirea, printr-o abstinență culinară, de la faptele rele, prin rugăciune. Așadar, pentru a nu face din post o dietă alimentară e nevoie întotdeauna de abținere de la păcate și trebuie întărit prin rugăciune, ceea ce a făcut și Sfântul Dalmat.

Dar, pentru a vedea că postul nu a fost inventat de un om oarecare, pentru a-i chinui pe iubitorii de hrană, pe lângă exemplul de postire al Mântuitorului, cel de 40 de zile (Matei 4), să vedem ce ne spun textele Sfintei Scripturi și Sfinții Părinți prin scrierile lor: „Tu însă, când postești, unge-ți capul și spală-ți fața, pentru ca

nu oamenilor să te arăți că postești, ci Tatălui tău Care este întru ascuns; și Tatăl, care vede întru ascuns, îți va răsplăti la arătare" (Matei 6, 17-18).

Sfinții Părinți, din înțelepciunea lor, oferă următoarea experiență:

„Întrebare: Părinte, mă silesc în fiecare zi să postesc până seara. Spune-mi de e bine. Și dacă trebuie să mă rog înainte de a face ceva.

Răspuns: În privința postului, cercetează-ți inima, ca să nu fie furată de slava deșartă. Și, dacă nu e furată, cerceteaz-o din nou, postul nu te face mai slab în împlinirea datoriilor. Căci această slăbiciune nu e de folos. Iar dacă nu-ți strică nici în privința aceasta, postirea este bună.

Iar rugăciunea este lumină. Și fiecare creștin trebuie să se roage înainte de a face ceva, dar mai ales preotul lui Dumnezeu"[1].

Iar, referitor la Sfântul Dalmat și efectul pe care l-a avut postul în viața lui, imnograful surprinde duhovnicește: „Arătatu-te-ai împreună petrecător cu îngerii, căci ai râvnit vieții lor, Părinte Dalmat; și slăbindu-ți prin înfrânare trupul, te-ai arătat îndemnător și îndreptător cu adevărat preaiscusit al pustnicilor"[2].

Atât textul din sfântul Matei cât și cele din Filocalie și Minei ne indică câteva elemente extrem de importante în post: din post nu facem un titlu de glorie, nu ne mândrim cu postul; postul se face cu multă discreție, *facem doar ceea ce suntem datori să facem;* postul l-a făcut pe Sfântul Dalmat să fie împreună petrecător cu îngerii, adică om înduhovnicit și purificat.

---

[1] *Filocalia* 11, 838 (V.832 a), p. 619.

[2] *Mineiul pe August*, Utrenie, Cântarea a 6-a.

IV. E nevoie să ne reamintim că doar atunci vom înțelege postul când vom alterna între tipul de mâncare pe care-l vom consuma și abținerea de la fapte rele, prin rugăciune. Aceasta o întărește și Sfântul Isaac Sirul când spunea: „Temelia tuturor bunătăților și eliberarea sufletului din robia vrăjmașului, și care duce spre lumină și spre viață sunt alcătuite din aceste două lucruri: să te aduni pe tine într-un loc și să postești pururea”[3].

V. Postul este, pentru sufletul lovit de arșița ispitelor, ca apa pentru trupul învăluit de razele soarelui într-un pustiu nisipos. „Unii au multă grijă de intrarea mâncărilor, dar se poartă cu nepăsare față de ieșirea cuvintelor. Unii ca aceștia „nu știu să scoată mânia din inimă și pofta din trup”, cum zice Ecclesiastul (XI,10), prin ceea ce obișnuiește Duhul înnoitor să zidească inima curată”[4].

Postul nu poate fi prezent în viața noastră dacă nu vom fi și cu inima deschisă către poruncile lui Dumnezeu, către respectul pentru celălalt, către iubirea aproapelui și disponibilitatea de a ierta. Postul este una dintre cele mai importante trepte în urcușul nostru duhovnicesc.

VI. Pentru noi cei din veacul consumist, în care totul se dirijează după plăcerile trupului, postul poate fi poarta de salvare. Pentru cei care spun că nu postesc fiindcă nu le permite munca, că nu simt vreun folos în viața lor, să privească la exemplul pe care ni-l dă Mântuitorul care, înainte de a întâmpina ispita din partea Diavolului, a postit 40 de zile; să ne uităm la Sf.Dalmat care pentru a

[3] *Filocalia* 10, Cuvântul XXVI, p.128.

[4] *Filocalia* 4, Ilie Ecdicul, *Capete morale*, I, 53, p. 260.

se mântui a ales viața monahală și l-a imitat pe Domnul Hristos în viață și postire.

Se știe dintotdeauna cât de importantă este credința. În cateheza următoare o vom vedea întrupată în viața celor 7 tineri din Efes.

SFINȚII 7 TINERI DIN EFES, MODELE DE TĂRIE ÎN CREDINȚĂ

I. În cateheza precedentă, am observat cât de importantă este postirea, cărămidă fără de care nu se poate construi edificiul nostru interior. Am văzut că postul este altceva decât simpla abținere de la mâncare, el înseamnă renunțarea la patimi, la rele, este cel care luminează trupul și inima și care dă trupului o vigoare aparte. Dar, tot ieri, am văzut că postul trebuie împletit și cu alte virtuți, or, cea mai importantă dintre acestea, alfabetul, este dat de virtutea credinței.s

II. Cu ajutorul și binecuvântarea lui Dumnezeu vom vorbi în această cateheză despre virtutea credinței, care s-a descoperit atât de frumos în viața celor 7 tineri consemnați în calendarele creștin-ortodoxe în această zi ce tocmai se încheie.

III. Cei pe care îi cinstim în această zi, 4 august, au fost „fiii unor înalți demnitari din timpul împăratului roman, prigonitorul de creștini Deciu. Auzind acesta că aceștia sunt creștini și că se închină lui Hristos a că-

utat să-i convingă să vină la păgânism momindu-i cu diferite favoruri însă s-au opus. Ba, mai mult, au luat bani de acasă și s-au retras într-o peșteră din apropierea cetății unde se rugau cu credință adâncă, Bunului Dumnezeu. Doar unul dintre ei, pe nume Iamvlih, cel mai tânăr, ieșea la anumite perioade să cumpere de mâncare pentru frații lui întru Hristos. Dar invidia și răutatea împăratului nu a fost nelucrătoare și auzind că tinerii sunt în peșteră a hotărât să-i piardă. Descoperindu-li-se în duh acest lucru cei 7 s-au așezat la rugăciune adâncă și cu credință. Dumnezeu le-a trimis un somn adânc, iar când trimișii împăratului au venit să zidească gura peșterii aceștia erau adormiți cu somn sfânt.

Dar timpul a trecut, iar în timpul împăratului Teodosie cel Mic (†450) s-a iscat o mare neînțelegere între cei care susțineau că există înviere din morți și care o negau. Atunci a hotărât Dumnezeu să-i învie pe cei 7 tineri, ca dovadă a învierii morților. După 372 de ani de somn profund aceștia s-au trezit slăvindu-l pe Dumnezeu, iar cei care i-au văzut și auzit au crezut în Dumnezeul Unic al creștinilor".

Părintele Dumitru Stăniloaie spunea: „Credința e primul pas în viața duhovnicească. «Credința e prin fire începutul virtuților». Astfel, «binele fiind sfârșitul virtuților, e concentrat în lăuntrul credinței». Credința este binele concentrat, iar binele e credința actualizată"[1].

Dar, mai mult decât cuvintele marilor teologi, sunt textele din Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție. Iată ce ne

[1] Pr. Dumitru Stăniloae, *Ascetica și mistica Bisericii Ortodoxe,* EIBMBOR, București, 2002, p. 130.

spune Sf. Scriptură despre *credință*: „Iar credința este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor nevăzute. Prin credință înțelegem că s-au întemeiat veacurile prin cuvântul lui Dumnezeu, de s-au făcut din nimic cele ce se văd” (Evrei 11, 1, 3).

De asemenea, argumente importante avem la îndemână și din Sfânta Tradiție: „Credința, de care a spus Apostolul că este temelia faptelor celor după Dumnezeu, am primit-o de la dumnezeiescul botez, prin harul lui Hristos”[2]; „Mari sunt isprăvile credinței! În peșteră, ca într-o cămară împărătească, au petrecut cei șapte sfinți tineri, și fără stricăciune au murit. Iar după multă vreme, ca dintr-un somn s-au sculat, pentru încredințarea învierii tuturor oamenilor. Pentru rugăciunile lor, Hristoase Dumnezeule, miluiește-ne pe noi”[3].

Din aceste texte se înțelege că credința este începutul tuturor virtuților. Ea ni se dă la botez, prin harul de viață dătător al botezului. Ea este cea care ne ajută să vedem în sufletul nostru realizarea lucrurilor bune înainte ca acestea să se fi împlinit. Ne *ajută să înțelegem că s-au întemeiat veacurile prin cuvântul lui Dumnezeu* și că totul s-a făcut din nimic.

IV. Ce este credința? La ce ne ajută ea? Care este beneficiul credinței? Reținem că e „primul pas în viața duhovnicească”, începutul tuturor virtuților și cea care poate muta munții și vindeca cele mai cumplite boli.

V. Credința, deși este începutul virtuților, ea nu poate fi lucrătoare fără o viață în care să iubim pe celălalt, în

[2] *Filocalia* 5, Sf. Petru Damaschinul, Cuvântul 2, p. 171.

[3] *Mineiul pe August*, Utrenie, Tropar glas 4.

care să nădăjduim că finalul vieții noastre va fi întâlnirea cu Dumnezeu. Și acum rămân acestea trei credința, nădejdea, iubirea (I Cor. 13, 13).

VI. Virtutea credinței face ca păgânul să fie creștin, individul – persoană, întunecatul – luminos, este cea care dă sens vieții noastre. Credința face ca imposibilul să devină posibil și ordinarul, minune. „De ați avea credință cât un grăunte de muștar ați spune muntelui acestuia mută-te și s-ar muta” (Mt. 17, 20).

VII. Am văzut cât de importantă este virtutea credinței în viața creștinului. Credința a făcut ca moartea celor 7 tineri să fie ușoară pentru ei ca un somn de noapte, fără a le provoca suferințe. Credința înseamnă curajul de a mărturisi Adevărul în ciuda posibilelor urmări negative. Credința înseamnă deschiderea sufletului și a minții către adevărurile dumnezeiești și primirea lor fără cârtire. Credința înseamnă smerirea minții, a rațiunii atât de apreciată astăzi.

Dacă vom înțelege credința ca pe un factor decisiv în dezvoltarea noastră interioară, atunci când greutățile vor tăbărî peste noi, vom avea puterea să le depășim. Sunt atât de multe exemple cu bolnavi incurabili, de cancer sau alte boli grele, cărora medicii nu le-au mai dat nicio șansă și care s-au vindecat. S-au vindecat fiindcă au avut credință!

Cateheza viitoare va avea ca centralitate frumusețea nădejdii în Dumnezeu, virtute pe care am găsit-o la Sfântul Ioan Iacob Hozevitul.

SFÂNTUL IOAN IACOB HOZEVITUL, MODEL DE NĂDEJDE ÎN DUMNEZEU

I. Trei sunt virtuțile teologice: credința, nădejdea și iubirea, iar dobândirea lor înseamnă apropierea de întâlnirea cu Hristos, Domnul nostru. Sfinții Șapte Tineri din Efes ne-au arătat ce înseamnă să ai credință, să muți munții cu ea, cum ne spune Sfânta Scriptură, însă, trebuie să știm, credința lor n-a fost neînsoțită, ci era împreună cu nădejdea și dragostea. Ce o fi această nădejde? Prin ce se caracterizează ea și la ce ne ajută?

II. În acest exercițiu catehetic ne vom lămuri anumite nedumeriri, întrucât vom vorbi despre puterea nădejdii în Dumnezeu, despre modul în care a înțeles Sfântul Ioan Iacob Hozevitul nădejdea și efectele ei.

III. „Sfântul Ioan Iacob Hozevitul este unul dintre cei mai iubiți sfinți români. El s-a născut în ținuturile botoșănene, în 1913 și a primit numele Ilie. Părinții lui au murit pe când el era mic, dar nu și-a pierdut nădejdea în Dumnezeu și bunica lui l-a crescut. A urmat cursurile liceului și, în cele din urmă, a ajuns în obștea monahală de la mănăstirea Neamț. Avea o viață aleasă, cu rugăciune

fierbinte. Cu binecuvântarea mitropolitului Nicodim Munteanu, viitorul Patriarh, sfântul Ioan Iacob a plecat în 1936 împreună cu alți trei frați în ținuturile sfinte.

Aici a întâmpinat greutăți, a stat doi ani în pustiu, dar nădejdea în Dumnezeu nu și-a pierdut-o, chiar dacă ispitele diavolilor erau greu de suportat. A intrat după aceea în Mănăstirea Sfântul Sava, unde a stat opt ani. După ce a fost hirotonit preot, a îndeplinit funcția de egumen al Schitului românesc de la Locurile Sfinte, urmând ca în 1952 să intre în Mănăstirea Sfântul Gheorghe Hozevitul. Aici a dus o viață foarte aspră, plină de nevoințe, iar în 1960 a trecut la cele veșnice, cu nădejdea în viața veșnică.

După 20 de ani, când a fost deschisă gropnița din peștera sfânta Ana, au constatat cu uimire că trupul sfântului nu era putrezit și emana un miros frumos de mir. Acesta era semnul clar că nădejdea sfântului n-a fost înșelată de Dumnezeu și prin efortul și conlucrarea cu harul dumnezeiesc a atins îndumnezeirea. În 1992, a fost canonizat de Sinodul Bisericii Ortodoxe Române, ziua de prăznuire fiind 5 august a fiecărui an.

Sfântul Ioan Iacob Hozevitul are și o seamă de scrieri duhovnicești, multe din ele fiind în versuri"[1].

Catehismul Bisericii Ortodoxe ne spune despre nădejde că „este dorul și așteptarea cu încredere a împlinirii tuturor bunătăților făgăduite de Dumnezeu omului care face voia Lui, fiindcă Dumnezeu este credincios în tot ce făgăduiește"[2].

---

[1] Rezumatul a urmat fidel redarea vieții sfântului în *Viețile Sfinților pe August,* 5 august, pp. 67-73.

[2] *Învățătura de credință ortodoxă*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2001, p. 201.

Sfânta Scriptură arată, totodată, valoarea extraordinară pe care o are această virtute, prin cuvintele Sfântului Pavel: „*Întotdeauna Îi mulțumim lui Dumnezeu pentru voi toți, pomenindu-vă în rugăciunile noastre. Ne*-ncetat aducându-ne aminte în fața lui Dumnezeu și Tatăl nostru de lucrarea credinței voastre și de osteneala iubirii voastre și de stăruința *nădejdii* voastre în Domnul nostru Iisus Hristos" (1 Tes. 1, 3).

În timp ce textele patristice ne îndeamnă: „Să ne punem toată *nădejdea* noastră numai în El și să aruncăm toată grija noastră numai asupra Lui și ne va mântui pe noi de tot necazul și toată viața ne va hrăni El Însuși. Să iubim pe tot omul din suflet; dar să nu ne punem *nădejdea* în nici unul dintre oameni"[3].

Atunci când vorbim despre nădejde putem lua în calcul două coordonate ale acesteia, pe de o parte este nădejdea în oameni sau, dacă vreți, încrederea în oameni, iar pe de altă parte, încrederea în Dumnezeu.

În cele ce urmează, să ne ocupăm puțin de nădejdea în oameni și să vedem în ce măsură este aceasta dezirabilă. E indicat sau nu, să avem încredere în oameni?

Suntem tentați, din cauza experiențelor succesive de dezamăgiri, provocate de oameni, să spunem nu. Și, pe de o parte, așa e! Dar, poate vă întrebați, când putem avea încredere în oameni și când nu? Cel mai sigur e, dacă ne raportăm la textele pe care le-am evocat și la experiența Sfântului Ioan Iacob, că încrederea în oameni e indicată dacă e făcută în spiritul creștin al iubirii unuia față de celălalt. Încrederea în om trebuie să se reflecte din încrederea în Dumnezeu, altfel aceasta nu e decât o înșelare. Nădejdea în om n-are nicio valabilitate dacă

[3] *Filocalia* 2, p. 65.

nu avem încredere în Dumnezeu, și aceasta este a doua coordonată pe care trebuie să o avem în vedere atunci când încercăm să înțelegem nădejdea.

E clasică acea istorioară în care Dumnezeu a pus la încercare încrederea creaturilor sale. Le-a adus pe buza unei prăpastii, animale și oameni, și le-a dat ca ascultare să-și arunce puii peste cap că Îi va prinde El. Toate animalele i-au aruncat, numai omul n-a vrut, temându-se că nu-I va prinde. Dumnezeu i-a spus omului atunci că, din cauza neîncrederii lui în purtarea de grijă a Tatălui Ceresc, va sta luni de zile lângă copilul său, până acesta va merge în picioare, și ani de zile, până îl va învăța să se descurce singur, în timp ce animalelor le-a dat binecuvântarea ca în doar câteva zile puii lor să meargă și câteva săptămâni să-și procure hrana cea de toate zilele.

Chiar dacă pare puerilă această istorioară, ea ne atrage atenția asupra unui aspect important: încrederea, nădejdea în Dumnezeu, fie e totală, fie nu e.

IV. Să recapitulăm câteva aspecte din ceea ce înseamnă nădejdea. Reținem că nădejdea este similară cu încrederea. De asemenea, putem vorbi de două tipuri de nădejde, în om și în Dumnezeu, însă prima nu este decât înșelare dacă nu o are ca suport pe cea din urmă. Și, nu în ultimul rând, nădejdea face parte dintre virtuțile teologice, credință și iubire, trebuie să fie totală pentru a fi și rodnică.

V. Nădejdea este asociată cu celelalte două virtuți, numite și teologice, credința și iubirea, ele fiind complementare. Nădăjduim în Dumnezeu pentru că avem credință luminată de iubire și nu pentru că l-am perceput senzorial.

VI. Sau, așa cum spune textul rugăciunii: „Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperământul meu este Sfântul Duh”.

VII. Am văzut cât de importantă este încrederea în Dumnezeu, ce strânsă legătură este între nădejdea în om și cea în Dumnezeu, dar, în ce măsură le resimțim în viața noastră, cum se traduce nădejdea în viața contemporană, încă nu am discutat.

Nădejdii, în limbajul uzual, îi spunem speranță și vorbim frecvent despre ea. Rolul ei este deosebit pentru echilibrul spiritual și psihic al omului contemporan, asaltat de greutățile zilei de mâine, de locul de muncă. Auzim și vedem în mass-media cazuri dramatice de sinucidere la tinerii noștri și ne întrebăm de ce? De unde aceste imbolduri drăcești? Din simpla lipsă a nădejdii, a speranței, a încrederii că Dumnezeu va face ca momentele dramatice prin care trecem să se sfârșească; din cauza orbirii noastre sufletești, a incapacității de a vedea în ispitele vieții și în necazurile zilnice încercări din partea lui Dumnezeu sau venite cu îngăduința lui Dumnezeu pentru întărirea noastră duhovnicească.

Nădejdea este scutul vieții noastre, cea care, indiferent de provocările vieții, ne ajută să suportăm mai ușor greutățile și să ajungem la capătul cărării, la mântuire. Cateheza următoare va oferi spre reflectare sfințenia și înțelesurile ei.

SFINȚII ȘI SFINȚENIA, ÎN LUMINA TABORULUI

I. Cateheza precedentă ne-a pus înainte icoana Sf. Ioan Iacob Hozevitul. Am vorbit în întâlnirile trecute despre sfânta Cruce și sfinții Ștefan, Arhidiaconul, Dalmat, despre cei 7 tineri din Efes și iată, sfântul Ioan Iacob Hozevitul. Cu toate acestea, nu am lămurit ce înseamnă să fii sfânt și să te împărtășești de sfințenie. Aceasta am făcut-o intenționat, pentru că, așa cum ne îndeamnă Sf. Ioan Gură de Aur, anumite lucruri nu le înțelegem decât dacă ne provoacă întrebări interioare și credem că acum suntem îndreptățiți să ne răspundem la întrebările: Ce este sfântul? De ce-i cinstim pe sfinți? De ce ar trebui să-i avem pe sfinți drept modele?

II. Această cateheză este prilejul pentru a reflecta asupra sfinților și a sfințeniei în înțelesul lor dogmatic și duhovnicesc.

III. Ne întrebăm ce sunt sfinții și găsim diferite definiții. Sfântul Iustin Popovici, teologul sârb al veacului al XX-lea, spunea următoarele: „Sfinții sunt suflete renăscute și integre care, treptat-treptat, vindecă de pă-

cat și creația din jurul lor și o readuc la atoateunitatea de la început"[1], subliniind forța tămăduitoare a harului pe care l-au dobândit în timpul vieții, precum și legătura profundă cu creația pe care o însănătoșesc treptat.

Sfinții sunt *fiii lui Dumnezeu* (Rm.8, 19), cei care au înțeles mesajul și, totodată, îndemnul dat nouă în cartea Leviticului. Ei sunt cei care au înțeles că „Eu sunt Domnul Dumnezeul vostru" și au căutat să se sfințească: „sfințiți-vă și veți fi sfinți". Sfințenia nu este ceva exterior nouă, nu este ceva inventat de om, ci își are originea în Dumnezeu, întrucât ni se spune „sfințiți-vă și veți fi sfinți, că Eu, Domnul Dumnezeul vostru, sfânt sunt" (Lev. 11, 44). Așadar, sfințenia este posibilă pentru că Dumnezeu este sursa inepuizabilă a sfințeniei.

Sfințenia este dumnezeiască și, odată atinsă, face ca omul să fie după chipul și după asemănarea cu Dumnezeu. Textul din cartea Facerii 1, 26-27, ne ajută să înțelegem mai bine realitatea sfințeniei: „Și a zis Dumnezeu să facem om după chipul și după asemănarea Noastră, și l-a făcut pe om după Chipul Său, l-a făcut bărbat și femeie". Observăm în text că sunt două noțiuni distincte, chip și asemănare; în prima parte omul este destinat să fie după Chipul și Asemănarea lui Dumnezeu, în timp ce în versetul 27 observăm că omul a fost creat doar după chipul Său. Unde este asemănarea? Ce este asemănarea?

După cuvintele Sfinților Părinți, asemănarea nu este altceva decât atingerea sfințeniei, dacă vreți, este ajungerea omului la gradul de îndumnezeire și ea, simplu

---

[1] Sf. Iustin Popovici, *Omul și Dumnezeul-Om,* ediția a II-a, prefață de Ioannis Karmiris, postfață de Panayotis Nellas, trad. pr. Ioan Ică și diac. Ioan Ică jr., Sofia, București, 2010, p. 63.

spus, se ascunde în chip. Sfântul Vasile cel Mare ne spune că „chipul este asemănarea în potență”, adică fiecare om îndeplinește premisele sfințeniei prin simplul fapt că este om, dar om deplin este prin conlucrarea cu harul spre asemănare.

Însă pentru a ajunge sfânt omul trebuie să parcurgă un drum anevoios. În acest sens, ne putem raporta la zilele trecute și să ne amintim de Sfântul Dalmat care și-a dedicat viața postirii, simplității, smereniei sau de cei 7 tineri din Efes, exemple de credință ș.a.m.d. Toți aceștia au ajuns la asemănarea cu Dumnezeu, devenind fiii lui cu adevărat. Sf. Macarie Egipteanul spune: „*între Dumnezeu și om există cea mai mare înrudire*” (Omilia 45, 5), consacrată tocmai de lucrarea virtuților, care au ca punct final sfințenia.

Sfântul este cel care reușește prin sfințenia lui să vadă lumina taborică, *Lumina cea necuprinsă și neapusă*; Lumina care i-a făcut pe Apostolii prezenți la eveniment să-și plece ochii la pământ, dar în același timp să exclame că „e bine cu Tine, Doamne”. Una din cântările Utreniei acestei zile, spune: „Spăimântați fiind de acea nouă vărsare de lumină, dar îndată luminându-se, ucenicii au privit unul către altul și, jos la pământ căzând, *Ție* Stăpânului tuturor s-au închinat”[2]. Lumina taborică este lumina dumnezeiască ce nu poate fi sesizată de ochiul fizic. Ea poate fi percepută doar de inimă, este o lumină ce se vede deplin doar în interior, pentru că este lumina dumnezeiască, dar sfântul o poate vedea printr-o purificare a simțirilor și o eliberare a minții de patimile lumești.

---

[2] *Mineiul pe August*, Utrenie Schimbării la Față, Irmos.

IV. Dacă vom face un minim efort și vom privi icoanele din biserică, vom vedea că locul pe care sfinții îl au, este unul special, de mare cinste. De asemenea, observăm că fiecare dintre ei ține ceva în mână sau are un text scris lângă el, sugerându-se o dominantă a vieții lui, cum, de altfel, putem observa cununile aurite din jurul capului, simboluri ale atingerii plenitudinii harice. De aici deducem foarte simplu motivele pentru care îi cinstim și ne închinăm lor, pentru că au imitat Modelul și au reușit să ajungă la asemănarea cu El.

V. Observăm câteva aspecte extrem de importante atunci când ne raportăm la sfinți, pe care vom încerca să le reținem: ei sunt „fiii lui Dumnezeu" (Rm. 8, 19), „prietenii Lui" (In. 15, 14) și „casnici ai lui Dumnezeu" (Ef. 2, 19). Totodată, sfinții sunt cei care au înțeles evenimentul Schimbării la Față, unde apostolii au văzut lumina cea dumnezeiască.

VI. Sfântul nu este numai prietenul lui Dumnezeu, ci și prietenul nostru, nu este numai fiul lui Dumnezeu, ci este și fratele nostru, nu este numai rugător pentru el, ci și pentru noi, cei păcătoși. Sfântul este mijlocitor prin rugăciunile lui pentru omul care luptă aici pe pământ în vederea eliberării de patimi. Scurt spus, sfinții sunt cei care formează *biserica biruitoare,* lucrând neîncetat prin rugăciune și mijlocire pentru *biserica luptătoare,* din care noi toți facem parte.

VII. Sfinții se recunosc încă din viața pământească. Dominantele vieții lor sunt virtuțile pe care le-au acumulat prin efort personal și prin voință proprie, prin

binecuvântarea lui Dumnezeu și conlucrarea cu harul. Toți au cunoscut virtuțile, dar unii au iubit mai mult postul, alții bunătatea, alții milostenia, alții curajul, alții mărturisirea, fiecare putând fi model de urmat, în funcție de rezonarea cu personalitatea noastră.

VIII. Mai sunt sfinți în zilele noastre? Toate istorioarele fac referire la sfinții ce și-au petrecut viața în timpuri de mult apuse și parcă ne iau orice speranță de a vedea sfinți în zilele noastre.

Noi înșine putem deveni sfinți dacă ne vom lua viața de creștini în serios. Sfinți au fost și vor mai fi, dar scopul nostru este să ne numărăm și noi printre ei. Iar pentru a deveni sfinți, acum când totul este plăcere, patimă, viciu, este important să învățăm să renunțăm, să ne smerim, să ne rugăm, să fim buni, să fim iubitori, să avem nădejde și să ne respectăm. Sfințenia, înainte de toate, înseamnă atingerea luminii taborice în sufletul nostru, înseamnă depășirea condiției omului păcătos, iar aceasta se poate face doar prin sacrificiu.

Cateheza următoare va fi dedicată puterii în rugăciune, sfânta la care vom reflecta fiind Teodora de la Sihla.

SFÂNTA TEODORA DE LA SIHLA, MODEL DE RUGĂCIUNE

I. În cateheza din ziua praznicului Schimbării la Faţă a Domnului, am vorbit despre sfinţi şi sfinţenie. Am reţinut că sfinţii sunt fiii, prietenii şi casnicii lui Dumnezeu, iar sfinţenia este cea care face ca omul să fie asemenea lui Dumnezeu. Sunt nenumărate numele creştinilor care au atins sfinţenia, iar unii dintre ei, prin voia lui Dumnezeu au devenit sfinţi cunoscuţi şi aşezaţi în calendar. Aşa cum spuneam şi în catehezele precedente, ei sunt modelele noastre în drumul spre Hristos, călăuzitorii noştri pe marea învolburată a vieţii. Un alt exemplu în acest sens este sfânta Teodora de la Sihla, sfânta de pe meleagurile noastre şi mult rugătoarea înaintea lui Dumnezeu.

II. În această cateheză atenţia ne va fi îndreptată spre virtutea rugăciunii, având-o ca model pe Sfânta Teodora de la Sihla.

III. Sfânta Teodora de la Sihla „este o sfântă de pe meleagurile nemţene «floare duhovnicească de mare

preț și mireasă a lui Hristos». A fost căsătorită, dar în scurt timp s-a retras împreună cu soțul ei în mănăstire. Ea a intrat sub protecția egumenei de la Schitul Vărzărești-Vrancea, iar el, la Schitul Poiana Mărului, sub numele de Eleodor. Viața și-o petrecea în rugăciune și post, întrecând pe toate maicile în puterea rugăciunii și dobândirea harului. În timpul turcilor, când Schitul a fost ars, s-a retras, împreună cu starețа Paisia și cu o mână de maici în munții Vrancei. După moartea mamei sale sufletești, Sfânta Teodora s-a retras în pădurile Neamțului. Aici a trăit viață pustnicească într-o colibă, de ea știind doar marele duhovnic Pavel. După moartea acestuia, nimeni n-a mai știut de ea, iar ea se hrănea cu măcriș, alune și fructe de pădure. Între timp, a dobândit darul rugăciunii fierbinți, darul lacrimilor și al răbdării. Năvălind odată turcii în părțile Sihlei, maica s-a ascuns într-o peșteră și a început să se roage cu lacrimi fierbinți ca Dumnezeu să o scape de răutatea turcilor. Atunci, ca prin minune, s-a făcut o crăpătură în peretele din fundul peșterii, iar sfânta Teodora și-a scăpat viața fugind în pădure. În această peșteră și-a petrecut ultimii ani din viață. Se ruga atât de mult încât, asemeni Mariei Egipteanca, se ridica de la pământ, plutind în aer. Apropiindu-se de plecarea la Domnul s-a rugat să-i trimită un duhovnic să o spovedească și împărtășească. Starețul schitului văzând zilnic niște păsărele ce luau în ciocurile lor fărâmituri de prescură pe care le duceau spre Sihla, a pus doi frați să le urmărească, întrucât simțea că ceva se petrece acolo. Cei doi călugări au ajuns în pădurile de la Sihla noaptea și le era greu să înainteze, dar au observat în depărtare o lumină puternică, un stâlp ca de foc și apropiindu-se au văzut chi-

pul sfintei Teodora luminat de rugăciune. Sfânta s-a bucurat și a cerut să anunțe în mănăstire că are nevoie de spovedanie și împărtășire și să trimită pe duhovnicul Antonie și pe ierodiaconul Lavrentie la ea.

După Spovedanie a luat cuminecătura și a adormit somnul de veci.

Trupul ei a stat în peșteră timp de 100 de ani, apoi ctitorii schitului Sihla, familia Cantacuzino, a adus moaștele în biserica de lemn unde se închinau credincioșii. Familia Sturza, în 1830, a pregătit o raclă scumpă de argint și i-au așezat osemintele, ducând-o pe sfântă în ctitoria lor de la Miclăușeni-Iași. În 1856, moaștele ei au fost date Lavrei Pecerska din Kiev unde se află și astăzi"[1].

Rugăciunea este bineplăcută lui Dumnezeu și se înalță ca tămâia spre cer. Cei care se roagă intens și cu seriozitate își îmbunătățesc viața, depășind mai ușor greutățile și întărindu-se în ispită. Rugăciunea, spun sfinții, este convorbirea omului cu Dumnezeu.

Numai că rugăciunea nu poate fi făcută oricum. Iată care sunt condițiile pe care, ne spune Mântuitorul, trebuie să le îndeplinim, pentru a avea o rugăciune curată: „Iar când vă rugați, nu fiți ca fățarnicii, că lor le place să-și facă rugăciunile stând în picioare în sinagogi și prin răspântii, ca să se arate oamenilor; adevăr vă grăiesc, își iau plata lor. Tu însă, când te rogi, intră în cămara ta și, închizând ușa, roagă-te Tatălui tău Care este întru ascuns; și Tatăl tău, Care vede întru ascuns, îți va răsplăti la arătare" (Matei 6, 5-6).

[1] Rezumat după „Viața Sfintei Teodora de la Sihla", 7 August în *Viețile Sfinților pe August,* retipărite și adăugite cu aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ediția a II-a, Editura Mănăstirii Sihăstria, 2005, pp. 95-98.

Din aceasta înțelegem că rugăciunea trebuie însoțită de smerenie, nu de laudă, în discreția inimii noastre și nu ostentativ, acolo unde nimeni nu se roagă. Biserica Ortodoxă ne învață că avem două tipuri de rugăciune: obștească și particulară. Ambele sunt bineplăcute lui Dumnezeu. Cea obștească e rugăciunea unde se adună doi sau trei *în numele Domnului*. Obștească este Liturghia, obștești sunt cele 7 Laude. Ea este mai puternică decât cea particulară pentru că sunt mai multe inimi și minți care se adună la un loc și în comuniune de simțire și duh își înalță glasul către Domnul.

Rugăciunea particulară este rugăciunea pe care o facem fiecare acasă, în particular. Însă ea este insuficientă și e nevoie absolută și de rugăciunea obștească, de aceea, în fiecare săptămână, suntem datori să mergem la biserică, cel puțin o dată, după cum ne îndeamnă canoanele Bisericii. Dar, indiferent de cum și unde ne rugăm, rugăciunea are un caracter personal.

Noi ne rugăm lui Dumnezeu pentru a-L lăuda, pentru a-I mulțumi, pentru a-I cere, de aceea vorbim de mai multe tipuri de rugăciune, dintre care cele mai cunoscute sunt: rugăciunea de laudă, mulțumire și cerere. De laudă este atunci când dăm slavă lui Dumnezeu și îi afirmăm măreția; de mulțumire atunci când îi suntem recunoscători pentru tot ceea ce ne-a oferit, iar de cerere atunci când îl rugăm să ne împlinească dorințele, cererile. E foarte important, să ne învățăm ca în rugăciunile noastre, pe lângsă cereri, să-i aducem laudă și mulțumire lui Dumnezeu, să nu facem ca cei nouă leproși care, după ce li s-a împlinit cererea, au uitat să-i mulțumească lui Dumnezeu și au plecat, rămânând doar al zecelea, și acela, samarinean.

IV. Ce este rugăciunea? Convorbirea omului cu Dumnezeu. Unde poate fi făcută rugăciunea? În Biserică, numindu-se obștească, și în intimitatea casei noastre, numindu-se particulară. Câte feluri de rugăciune avem? Avem rugăciunea de laudă, mulțumire și cerere.

VI. Spuneam că rugăciunea are un profund caracter personal. În acest sens, Sfântul Antonie de Suroj spunea următoarele: „rugăciunea începe în momentul în care, în loc să ne gândim la un Dumnezeu îndepărtat, la un «El», la un «Atotputernic» și așa mai departe, te gândești la Dumnezeu ca la un «Tu», ceea ce face ca relația ta cu El să nu mai fie una la persoana a treia, ci una la persoanele întâi și a doua”[2].

Rugăciunea este cu atât mai eficientă și mai puternică cu cât o însoțim cu fapte bune, cu virtuți, asemeni Sfintei Teodora de la Sihla. Ea se ruga, iar rugăciunea ei era ascultată pentru că era încununată cu dragoste pentru lumea pentru care se ruga, cu răbdarea împlinirii rugăciunii, cu postul și lupta totală împotriva păcatului. Sfântul Simeon Metafrastul spunea că „lucrul de căpetenie al oricărei sârguințe și cea mai înaltă dintre fapte este stăruința în rugăciune, prin care dobândim și celelalte virtuți”[3].

VII. Noi, oamenii, nu ne rugăm tot timpul, parcă nici nu putem tot timpul să ne rugăm, deși e atât de necesar și ne întrebăm de ce? Cuviosul Sofronie spu-

---

[2] Antonie de Suroj, *Școala rugăciunii*, trad. Gheorghe Feodorovici, Sofia/Cartea Ortodoxă, București, 2006, p. 130.

[3] *Filocalia* 5, Sfântul Simeon Metafrastul, *Despre rugăciune*, p. 273.

nea următoarele: „Sub forma împrejurărilor potrivnice, a bolilor, a morții unei persoane iubite, nenorocirile îi împing adeseori pe oameni să se roage. Dar atunci când situația se ameliorează, nu numai că pornirea lor spre rugăciune sporește, dar rugăciunea însăși pare a fi lipsită de sens”[4].

Rugăciunea este cu atât mai prezentă în viața noastră cu cât este mai prezent necazul, dar ea poate să se sălășluiască în noi și să-și facă din noi locaș bun, dacă o interiorizăm și o facem tot timpul, nu numai la anumite ore din zi sau din noapte. De aceea, cuviosul Sofronie ne spune, referindu-se la textul din Matei 6, 6: „Adevărata rugăciune lucrează în adâncurile noastre cele mai intime pe care învățăm să le ascundem de privirile din afară.”

Uitându-ne la viața sfintei Teodora să încercăm să înțelegem de ce îndemnul capital este „Roagă-te neîncetat!”.

Mărturisirea ca virtute și modalitatea de reflectare în iubitorii de Dumnezeu vor constitui tema catehezei următoare.

---

[4] Arhimandritul Sofronie, *Rugăciunea, experiența Vieții Veșnice,* trad. și prezentare diac. Ioan Ică jr., Deisis, Sibiu, 2007, p. 61.

SFÂNTUL EMILIAN, EPISCOPUL CIZICULUI, MODEL DE MĂRTURISITOR

I. În cateheza precedentă, am vorbit despre puterea credinței celor 7 tineri, care n-au renunțat la crezul lor chiar dacă împăratul a decis să-i ucidă. O formă de manifestare a credinței este și mărturisirea, specifică celor care au susținut Adevărul până la sfârșitul vieții lor, care nu au acceptat să facă vreun compromis, chiar dacă au pierdut totul în această viață: glorie, poziție socială, bogății. Dar au câștigat viața veșnică.

II. Dată fiind cinstirea pe care Biserica Ortodoxă o acordă în 8 august, Sfântului Emilian, Episcopul Cizicului, supranumit Mărturisitorul, cu ajutorul lui Dumnezeu, vom vorbi despre mărturisire și valoarea ei.

III. „Emilian a slujit ca episcop al Cizicului pe vremea răului Împărat Leon Armeanul, luptătorul împotriva sfintelor icoane. Pentru că nu a voit să se supună poruncilor împăratului de a scoate icoanele din biserici, Emilian împreună cu ceilalți episcopi ortodocși au fost

trimiși în surghiun. El a viețuit cinci ani în surghiun, răbdând multe chinuri și ocări pentru Hristos. Sfântul Emilian s-a săvârșit în anul 820, sălășluindu-se printre locuitorii Raiului”[1].

Raportându-ne la puținele detalii pe care le avem despre acest sfânt, observăm că vina lui a fost aceea de a-L fi mărturisit pe Hristos în fața celor care luptau împotriva icoanelor. În această situație ne întrebăm, firesc, legitim, ce este o mărturisire? Ce legătură are mărturisirea cu credința? Ce este un mărturisitor și cum se manifestă el?

Pentru a ne răspunde la aceste întrebări vă invit să facem un recurs la textul scripturistic. Sfântul Matei în capitolul 10, v. 32-33, consemnează următoarele cuvinte ale Mântuitorului: „Pe cel ce Mă *va mărturisi* pe Mine în fața oamenilor, îl *voi mărturisi* și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri; dar de cel ce se va lepăda de Mine în fața oamenilor, de acela Mă voi lepăda și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri.”

Acest cuvânt vine și îl tâlcuiește marele orator și exeget al creștinătății, Sfântul Ioan Gură de Aur: „Dar pentru ce nu este de ajuns numai credința cu mintea, ci se mai cere și mărturisirea cu gura? Pentru a ne îndemna să avem îndrăznire, să avem mai multă dragoste și mai mult curaj și pentru a ne ridica la o și mai mare înălțime. De aceea, Domnul adresează aceste cuvinte tuturor creștinilor”[2].

Observăm că mărturisirea este transpunerea în cuvinte a credinței. Mărturisire facem în Biserică, măr-

[1] Sfântul Nicolae Velimirovici, *Proloagele de la Ohrida,* vol. II, Iulie-Decembrie, Ed. Egumenița, București, 2010, p. 188.

[2] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei,* PSB 23, p. 455.

turisire facem și în lume, când transmitem adevărul revelat de Dumnezeu. A mărturisi înseamnă a-L afirma pe Dumnezeu, ca Dumnezeu Adevărat și Unic. Această formă de mărturisire a făcut ca, în vechime, mulți creștini să fie aruncați în gropile cu lei, să fie uciși cu sabia sau să fie înecați și fierți în ulei clocotit, dar toți, fără excepție, au câștigat cununa mărturisitorilor. Așa cum se spune în Cântarea a 4-a a Utreniei zilei de 8 august, „fiind înconjurat cu cuvântul Darului, sfințite tăinuitorule, lui Dumnezeu grăiai: Slavă puterii Tale, Doamne". Cu alte cuvinte mărturisitorul, atunci când depune mărturia cea adevărată, este învăluit de Duhul Sfânt, cuvintele lui fiind inspirate. El este cel care spune adevărul acolo unde nimeni altcineva n-ar avea curajul să-l spună; este cel care își asumă toate riscurile pe care mărturisirea sa le poate provoca; este cel care poate spune că Hristos este Dumnezeu, Unic și Adevărat într-o mare de păgâni care în clipa următoare îl pot decapita.

IV. Așadar, să punctăm un aspect deosebit de important, mărturisirea este transpunerea în cuvinte a credinței celei adevărate și curajul de a spune adevărul indiferent de consecințe.

V. Sfântul Apostol Ioan ne spune: „în aceasta să cunoașteți voi duhul lui Dumnezeu: fiece duh care-L mărturisește pe Iisus Hristos ca venit în trup, este de la Dumnezeu; și fiece duh care nu-l mărturisește pe Iisus, nu este de la Dumnezeu; el este al lui Antihrist, despre care ați auzit că vine, și acum chiar este în lume" (1 Ioan 4, 2-3).

Mărturisirea și mărturisitorul sunt credința și credinciosul în forma cea mai autentică și concretă. Nimeni

nu poate fi mărturisitor, dacă nu crede, dar nici credincios, dacă nu mărturisește. Pentru ca mărturisirea să fie puternică, trebuie să ne înarmăm cu armele cele nepieritoare ale credinței și cu scutul nădejdii și al iubirii. Un act deosebit de mărturisire este și rostirea Crezului în Biserică, precum și, într-o formă mai generală, mărturisirea păcatelor la preot, în taina Spovedaniei.

VI. Așadar, și noi putem deveni mărturisitori, chiar dacă în prezent, cel mai probabil, nimeni nu ne va mai persecuta. Nu, deocamdată! În Irak, Turcia, Liban și alte țări musulmane, cei care au chiar acum curajul de a-L mărturisi pe Hristos, pot muri. Dar, de această dată, nu despre mărturisirea de tip martiric vreau să vă aduc aminte, ci despre una mai simplă. Omul contemporan se rușinează de valorile creștine autentice, chiar dacă nimeni nu-i stă cu arma la cap. În loc să-L mărturisim pe Hristos, fugim în alte grupări religioase marginale, în loc să-L mărturisim, preferăm să fim indiferenți, în loc să-L mărturisim preferăm să afirmăm că suntem atei. Dar cine-L mărturisește pe Hristos mărturisește singurul adevăr de care poate fi sigur, mărturisește dorința sa reală de a avea o societate mai curată și mai morală pentru generațiile viitoare, pentru că Hristos înseamnă Adevăr, înseamnă Valoare, înseamnă Viață, iar societatea noastră, adeseori, tocmai pe acestea le inversează. „Cel ce va mărturisi că Iisus este Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu rămâne întru el și el întru Dumnezeu” (1 Ioan 4, 15).

Cateheza următoare este dedicată forței misionare a Sfinților Apostoli și posibilității de a-i imita și urma în apostolat.

SFINȚII APOSTOLI, MODELE DE MISIONARI

I. Cateheza precedentă a încercat să ilustreze cât de importantă este mărturisirea lui Hristos, ce înseamnă a mărturisi, adică a transpune în cuvinte credința interiorizată, așa cum a făcut Sfântul Emilian al Cizicului. Dar oare aceasta să fie mărturisirea totală? Doar transpunerea în cuvinte a credinței ne face mărturisitori? Oare nu mai era ceva în viața mărturisitorului Emilian, pe care nu l-am atins în expunerea noastră și care ar face mai completă imaginea noastră asupra mărturisirii? Există oare vreo legătură între mărturisire și misiune?

II. Cu ajutorul Bunului Dumnezeu, pe 9 august, când Biserica îl cinstește pe Sfântul Apostol Matia, vom vorbi despre Sfinții Apostoli, modele de misionari și vom vedea în ce măsură misiunea apostolică a fost cea mai desăvârșită formă de mărturisire.

III. „Despre Sfântul Apostol Matia se cunosc destul de puține lucruri din textul biblic. Primul capitol al cărții Faptele Apostolilor ne vorbește despre tragerea la sorți

pentru alegerea înlocuitorului lui Iuda Iscarioteanul. Doi, din cei 70 de ucenici ai Mântuitorului au fost aduși în fața Apostolilor și au tras la sorți (Fapte 1, 26). Sf. Apostol Petru s-a rugat spunând: «Tu, Doamne, Care cunoști inimile tuturor, arată pe care din aceștia doi l-ai ales, să ia locul acestei slujiri și al apostoliei din care a căzut Iuda, ca să meargă în locul lui» (Fapte 1, 24-25). Matia a fost cel ales să-i ia locul lui Iuda. După cum spuneam, despre el nu avem detalii în Sfânta Scriptură, Sinaxarele ne spun că s-a născut în Betleem și făcea parte din marele neam al lui Iuda. A stat sub aripa Dreptului Simeon, primitorul de Dumnezeu, care l-a învățat Legea iudaică. La maturitate a intrat în ceata celor 70 de ucenici ce-L urmau pe Hristos, iar după Pogorârea Duhului Sfânt a fost ales prin tragere la sorți Apostol în locul lui Iuda. A fost un misionar devotat al Domnului propovăduind Evanghelia în ținuturile Iudeei, Macedoniei și Etiopiei.

După cum e consemnat în Viețile Sfinților, acesta a fost chinuit și batjocorit în Etiopia. Alte documente vorbesc despre aducerea lui la Templu și înfățișarea înaintea Arhiereului care-l obligă să-și lepede credința și să nu-L mai propovăduiască pe Hristos. Nevrând să-l asculte, a fost bătut cu pietre până la moarte. Pentru că le era frică să nu fie trași la răspundere de romani, i-au tăiat capul cu o secure, semn că ar fi încălcat legea romană și l-ar fi denigrat pe Cezar”[1].

Apostolii au primit poruncă de la Mântuitorul să meargă în lume să boteze și să propovăduiască Evanghelia la toată făptura. Aceștia au lăsat această datorie și urmașilor lor preoții, episcopii și nouă tuturor, „Mergând în-

[1] Rezumat din *Viețile Sfinților*, 9 August.

vățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească tot adevărul” (Matei 19, 20-21).

Dar ce înseamnă a fi misionar al lui Hristos? Pentru a ne răspunde e nevoie să ne amintim de cuvintele Mântuitorului – „*în lume necazuri veți avea, dar îndrăzniți, Eu am biruit lumea*” (Ioan 16, 33) – pe care le vom conjuga cu textul din evanghelia după Matei.

Din cele două texte am putea selecta câteva trăsături ale misionarului: este cel care învață evanghelia pe cei neștiutori; este cel care îi aduce la botez pe cei ce vor să se unească cu Hristos; este cel care își îndeplinește sarcinile cu smerenie întrucât o face în numele Sfintei Treimi; este cel care mărturisește adevărul cu curaj și îndeamnă la mărturisirea și respectarea adevărului; este cel care, indiferent de necazurile ce-i apar în cale, nu deznădăjduiește întrucât Hristos este cel care îi e alături; este omul cu o credință neclintită în Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.

IV. Să repunctăm câteva aspecte importante expuse până acum: Sfântul Matia este cel care a fost chemat la apostolat în locul lui Iuda Iscarioteanul; Misiunea este forma completă de mărturisire; Misiunea presupune devotament, curaj și credință deplină; Apostolii sunt modele absolute de misiune și propovăduire a Evangheliei mântuitoare.

V. Forma de misiune apostolică a fost preluată de toți Sfinții Bisericii, întrucât după acest model au propovăduit cuvântul lui Hristos. Să ne amintim doar de sfinții martiri Brâncoveni, pe care-i cinstim în fiecare an pe

16 august, care au slăvit pe Mântuitorul și au ținut credința lor nealterată chiar și în pragul morții.

VI. Misiunea face parte din munca cea mai nobilă a creștinului. E jertfa pe care o putem aduce Domnului. Este împlinirea unui îndemn, dar, totodată celor care fac misiune li se și răsplătește: *„Și le-a zis: Mergeți în toată lumea și propovăduiți* Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui; dar cel ce nu va crede, se va osândi. Iar celor ce vor cred, aceste semne le vor urma: în numele Meu demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi, șerpi vor lua în mână, și chiar ceva dătător de moarte de vor bea, nu-i va vătăma; pe bolnavi mâinile-și vor pune, și aceia se vor face bine" (Mc. 16, 15-18).

VII. Ne putem noi încadra în profilul apostolic al misionarului? Putem fi oare misionari? Nu e oare imposibil să mai mărturisești astăzi? Mai e nevoie de misionari când majoritatea se declară creștini? Da! Putem spune un „Da" categoric. Și acum să spunem și de ce: creștinul mileniului III nu este diferit de cel din timpurile apostolice, are aceleași datorii față de sine, față de semenii săi și față de Dumnezeu; putem fi misionari pentru că avem toate instrumentele pentru aceasta: Sfânta Evanghelie, Sfintele Taine, Biserica și tezaurul patristic; e mai mult decât necesar să propovăduim cu timp și fără timp, chiar dacă majoritatea se declară creștini, întrucât sunt creștini doar cu numele, iar cu obiceiurile, păgâni.

E adevărat, nu e ușor să mărturisim după modelul apostolilor, dar nici imposibil. Ne întâlnim cu indiferentismul unor semeni, dar nici apostolii nu au avut alt

mediu, dimpotrivă, toți le erau ostili și la orice pas își puteau pierde viața. Așadar, modelul Sfântului Matia și al celorlalți apostoli este modelul misionarului autentic, responsabil și devotat, pe acesta să-l urmăm.

Virtutea fidelității o vom avea descrisă în cateheza următoare. Sfântul Lavrentie va fi cel care se va pune înaintea noastră ca o icoană de urmat.

SFÂNTUL LAURENȚIU, MODEL DE FIDELITATE

I. După ce am vorbit despre valoarea mărturiei, a mărturisirii, a misiunii și a profilului apostolic al misionarului, și am observat că deși noi facem o diferențiere școlărească între termeni, aceste realități nu pot exista una fără cealaltă. Cu alte cuvinte, nu vei depune niciodată mărturie fără să faci misiune, cum niciodată nu vei putea face misiune fără să fii dedicat, credincios și mai ales fidel cauzei pe care o susții și persoanei pe care pretinzi că o reprezinți.

II. Pe 10 august, când Biserica îl cinstește pe Sfântul Arhidiacon Laurențiu, ne vom apropia de înțelesul fidelității sau, așa cum este cunoscută în lexicul creștin, al credincioșiei.

III. Ce este fidelitatea? Cum se traduce ea? Ce beneficii are cel care este fidel? Ce tipuri de fidelitate cunoaștem?

Înainte de a ne răspunde la aceste întrebări, să ne aplecăm puțin asupra vieții Sfântului Laurențiu. Sfântul

Arhidiacon Laurențiu a fost ucenicul Sfântului papă Sixt al Romei, din veacul al III-lea, pe când persecuțiile împotriva creștinilor erau extrem de dure. Din cauza faptului că îi reprezenta pe creștini și nu-l asculta pe împărat, papa Sixt a fost luat dimpreună cu diaconii săi, Felicissimus și Agapitus și au fost condamnați la temniță. Pe drumul spre închisoare, Laurențiu s-a întâlnit cu ei și i-a zis Sfântului Sixt: „Unde mergi, Părinte, fără fiul tău? Unde grăbești, Preasfințite, fără al tău arhidiacon". Dar episcopul i-a răspuns blând și încurajator*:* „Nu fiule, nu te părăsesc, dar lupte încă și mai mari te așteaptă. Noi, ca bătrânii, ne-am angajat într-o luptă ușoară. Dar pe tine, tânăr viguros, te așteaptă o victorie și mai plină de glorie asupra tiranului. Nu mai plânge. Peste trei zile Diaconul îi va urma Preotului".

După închiderea lor în grelele temnițe romane, Sfântul Laurențiu a luat toate vasele sfinte, le-a vândut și a împărțit banii săracilor. Pe când cei trei erau duși pentru a li se tăia capul, Arhidiaconul Laurențiu a început să strige: „nu mă lăsa, Părinte Sfânt, pentru că am împărțit deja comorile pe care mi le-ai încredințat". Soldații romani, crezând că e vorba despre comori ascunse de ochii împăratului, l-au prins pe slujitorul Domnului și l-au înfățișat Augustului roman. Întrebat fiind unde a pus banii, acesta le-a arătat mulțimile de săraci pe care i-a miluit cu acei bani și care erau adevărata comoară. Simțind că este batjocorit, împăratul l-a aruncat în temniță. În temniță a făcut numeroase vindecări, iar în cele din urmă, nedorind să se închine idolilor a fost pus pe un grătar de fier încins în foc. În acest timp, el rostea: „Eu mă dau jertfă plăcut mirositoare singurului Dumnezeu adevărat, pentru că jertfa ce se cu-

vine lui Dumnezeu este o inimă smerită" (Ps. 50, 18), iar, înainte de a-și da duhul, a mulțumit lui Dumnezeu zicând „Mulțumesc Ție, Iisuse Hristoase, pentru că m-ai învrednicit să intru pe porțile Împărăției Tale".

Exemplele de fidelitate sunt nenumărate în Sfânta Scriptură. Iată cum se exprimă Sfântul Apostol Pavel: „Anume pentru aceasta l-am trimis, ca să știți cum ne aflăm și ca să vă mângîie inimile, împreună cu Onisim, *credinciosul* și iubitul frate, care este dintre voi" (Col.4, 9); „Așa să ne socotească pe noi fiecare om: ca slujitori ai lui Hristos și iconomi ai tainelor lui Dumnezeu. Or, ceea ce se caută mai mult la iconomi e ca fiecare să fie găsit credincios (1 Cor. 4, 1-2); sau, așa cum se exprimă Sfântul Apostol Petru: „V-am scris aceste puține lucruri prin Silvan, pe care-l socotesc frate *credincios*, ca să vă îndemn și să vă mărturisesc că acesta este adevăratul har al lui Dumnezeu; cel în care stați voi" (1 Ptr. 5, 12).

Fidelitatea nu este altceva decât o manifestare a credinței, este asumarea credinței și transformarea ei în concretul vizibil. Acest lucru este cu atât mai mult întărit de cuvintele imnografului: „Împotriva chibzuielii celei păgânești a rătăciților, cu armele adevărului și ale cinstirii de Dumnezeu întrarmându-te, pomenirea acestei chibzuieli până în sfârșit ai surpat-o prin *credință* și prin *puterea voinței*"[1].

Spuneam că fidelitatea este o manifestare în faptă a credinței, dar cu toții putem identifica cel puțin două feluri de fidelitate: fidelitatea față de om; fidelitatea față de Dumnezeu. Dacă ne vom întreba care dintre ele e mai importantă vom vedea că, în înțelesul creștin, nu se poate una fără cealaltă.

---

[1] *Mineiul pe August*, 10 August, Utrenie, Cântarea a 4-a, Slavă…

Fidelitatea față de om poate fi numită fidelitate numai dacă e bazată pe iubire curată. De ce afirmăm acest lucru? Pentru că sunt nenumărate cazuri de fidelitate în istorie unde oamenii sunt fideli unor lideri sau împărați fie din frică, fie din interes, fie pentru că au fost manipulați. Aceasta este fidelitatea adevărată? Nu! E nevoie de iubire și convingere ca fidelitatea să fie reală și aici vorbim de credincioșie. Credincioșia este în fapt fidelitatea față de Dumnezeu și de semeni, despre aceasta vorbesc textele pe care le-am amintit adineauri.

IV. Așadar, reținem faptul că Sfântul Lavrentie este un model de fidelitate pentru că nu și-a părăsit părintele sufletesc nici atunci când putea, iar fidelitatea față de Sfântul Sixt a fost o fidelitatea implicită față de Dumnezeu, pentru că omul este făcut după chipul lui Dumnezeu. Totodată, observăm că fidelitatea este falsă și adevărată. Este falsă atunci când aceasta izvorăște din frică, interes sau manipulare, după cum este adevărată atunci când izvorăște din convingere, dragoste și dăruire.

V. Fidelitatea este trăsătura ce-l face pe om să fie deasupra animalelor, pentru că ea este cea care izvorăște din întâlnirea rațiunii cu credința.

Dar credincioșia, am putut observa, e doar o transpunere în fapte, în concret a credinței. Ea este rezultatul vizibil al credinței, însă nu poate exista fără întâlnirea cu celelalte virtuți importante despre care am vorbit deja: iubirea, nădejdea, răbdarea, rugăciunea sau mărturisirea.

VI. Într-o lume a dezamăgirilor, marcată puternic de spiritul secularist, unde să fii dedicat, credincios unei

cauze nobile, unor idealuri, fie ele chiar creștine, e un defect, nu o calitate, e tot mai greu să crezi și să-ți educi copiii în spiritul fidelității. Ce e, de fapt, fidelitatea, într-o astfel de lume și cum putem fi, totuși, fideli când societatea ne descurajează?

În primul rând, să fim dedicați și fideli lui Dumnezeu. Această fidelitate se va traduce printr-o participare săptămânală la slujbele Bisericii. Pe de altă parte, prin rămânerea în *barca credinței*, indiferent de minciunile cu care ne vor înconjura unii sau alții, înțelegând prin aceasta ateii sau sectarii, cei care ne spun că și ei sunt fideli lui Hristos, dar hristosul lor e unul al criticii, al bârfei, al minciunii, al dezinformării și al falsului.

Ce este fidelitatea? Statornicia în crezul părinților noștri care-și trage seva din pământul Scripturii și al Sfinților Părinți; mărturisirea unui Dumnezeu Adevărat, Creator al Cerului și al Pământului, în Iisus Hristos, Fiul Său și în Duhul Sfânt, Mângâietorul, Duhul Adevărului; aceasta este fidelitatea sau, dacă vreți, credincioșia.

SFÂNTUL NIFON,
MODEL DE DREPTATE ÎN DUMNEZEU

I. Am vorbit în cateheza trecută despre cât de importantă este fidelitatea, credincioșia într-o lume a necredinței și infidelității. Am observat cum Sfântul Lavrentie nu și-a cruțat viața, îsntrucât a ținut la principiile creștine și, în primul rând, la fidelitate. Dar, oare, pe lângă fidelitate, mai e nevoie de ceva pentru a fi modele de creștini?

II. Această nelămurire ne va fi risipită de Sfântul Nifon pe care-l cinstim în fiecare 11 august, care, prin viața sa, a devenit model al statorniciei, al fidelității față de credință prin dreptatea în Dumnezeu. Așadar, în această cateheză, vom vorbi despre dreptate într-o lume a nedreptăților.

III. Ce înseamnă dreptatea? Se vorbește atât de mult despre dreptate și totuși este atât de multă nedreptate. Ne place să credem că înainte oamenii erau mai drepți, că se înșelau mai puțin, căci, nu-i așa, opusul dreptății este înșelarea, nedreptatea. Pentru a ne răspunde la aceste

întrebări, să ne aplecăm puțin asupra vieții sfântului pe care Biserica Ortodoxă l-a pus în calendar pe data de 11 august a fiecărui an.

„Sfântul Nifon s-a născut într-o familie de greci ortodocși în jurul anului 1440. A primit din botez numele de Nicolae și a stat în prima parte a vieții în apropierea sfântului Antonie, marele pustnic al Peloponezului. Era un iubitor de știință și căuta să învețe învățătura cea adevărată. Așa a ajuns la Constantinopol de unde, după mai mulți ani de ucenicie, a fost ales în 1483 mitropolit al Tesalonicului, iar după trei ani Patriarh al Constantinopolului. În 1488, nesuportând râvna sa pentru dreptate și pentru Ortodoxie, sultanul l-a înlăturat, urmând ca în 1496 să revină pe tronul patriarhal pentru puțin timp. După numai doi ani este exilat la Adrianopol unde îl va cunoaște pe domnitorul român Radu cel Mare. Acesta l-a adus pe sfântul patriarh în țară pentru a ajuta la împrospătarea vieții religioase. Din nefericire, domnitorul a crezut că sfântul părinte va fi mai puțin drept cu privire la interesele sale personale și ar putea, în schimbul serviciului pe care i l-a făcut, de a-l aduce în țară, chiar să încalce canoanele. Sora lui urma să se căsătorească cu un boier care era însă căsătorit. Vlădica Nifon n-a vrut să-și dea acordul socotind că este o nedreptate și o încălcare a legii părinților și a Sfintelor Sinoade. Din această cauză sfântul s-a retras la mănăstirea Vatopedou iar, spre sfârșitul vieții, la Dionisiou, unde și-a dat obștescul sfârșit.

Datorită purtării de grijă a domnitorului Neagoe Basarab, sfântul Nifon l-a iertat în chip minunat pe Radu Vodă pentru imprudența de a încălca flagrant sfintele canoane ale Bisericii. I-a adus osemintele și le-a

așezat deasupra mormântului lui Radu și au făcut priveghere toată noaptea"[1].

Am văzut, pe scurt, viața unui om, sfânt într-adevăr, dar totuși om, și am sesizat că unul din principiile sale directoare în viață a fost dreptatea în Dumnezeu. Văzându-i faptele virtuoase, ne întrebăm poate în ce măsură susține Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție un asemenea comportament și cum este înțeleasă dreptatea de cei inspirați în scrisul lor de Duhul Sfânt.

Prorocul ne spune următoarele: „Nu ți s-a spus, o, omule, ce este bun? Sau ce anume cere Domnul de la tine, decât să faci *dreptate și mila s-o iubești și să fii gata să ții pasul cu Domnul, Dumnezeul tău?*" (Mi. 6, 1). Iar, Sfântul Apostol Pavel: „Așa cum Avraam a crezut în Dumnezeu și i s-a socotit lui aceasta ca dreptate" (Gal. 3, 6).

Dar, ne întrebăm din nou, oare nu facem noi dreptate zilnic? Oare nu căutăm să fim corecți cu frații noștri? Dar, mai mult decât atât, oare nu susținem noi zilnic că suntem drepți? Chiar dacă socotim că suntem drepți, s-ar putea să nu fim în dreptatea lui Dumnezeu. Ca în cazul altor virtuți, putem vorbi, într-o formă foarte simplă, despre două tipuri de dreptate, dreptatea dumnezeiască și dreptatea omenească. Dreptatea dumnezeiască, de asemenea, poate fi văzută prin două filtre, prin cel al Vechiului Testament și prin cel al Noului Testament. Dreptatea în Vechiul Testament era o dreptate legalistă. Vedem foarte bine că Dumnezeul Vechiului Legământ este un Dumnezeu justițiar, pentru că firea omului căzut nu suporta un alt tip de pedagogie divină, din cauza căderii ei. Dreptatea Noului Testament, în schimb,

[1] Rezumat făcut după Viața Sfântului Nifon, în *Viețile Sfinților*.

este o dreptate îmbibată în iubire și credință nestrămutată, fiindcă „dreptul din credință va fi viu” (Gal. 3, 11).

Pe lângă aceasta trebuie să vedem dreptatea ca o îndatorire. Sfântul Evanghelist Ioan ne spune: „Nu judecați după înfățișare, ci judecată dreaptă judecați!” (Ioan 7, 24). Cuvintele Sfântului Ioan ne arată că dreptatea este opusul superficialității, care nu e altceva decât nedreptatea.

Dreptatea este invocată în Predica de pe Munte, în fericirea a 8-a, unde ni se spune: „Fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor” (Matei 5, 10). Observăm două elemente care ne interesează aici: *fericirea* și *prigoana*, ambele întregindu-ne imaginea despre *dreptate*. Am văzut că Sfântul Nifon, ca un păstrător nealterat al dreptății, a avut mult de suferit. Două surghiunuri din partea sultanului și privarea de beneficiile promise din partea lui Radu cel Mare, pentru că n-a vrut să fie de acord cu adulterul dintre sora domnitorului și boierul cel bogat. Dar răsplata este una pe măsură: împărăția cerurilor. Cu alte cuvinte, deși dreptatea e de dorit, ea nu e simplu de gestionat. Nu e simplu să fii drept, pentru că aceasta ar însemna să te asemeni lui Dumnezeu, dar lipsa superficialității și asumarea acestei responsabilități de a fi drept, oferă diadema nemuririi.

Pentru a înțelege și mai bine ce înseamnă dreptatea pe care o cere Dumnezeu de la noi, să ne amintim de pilda iconomului nedrept (Luca 16, 1-9). Câtă milostivire a arătat Dumnezeu față de el și cât de neîngăduitor și nedrept a fost el cu fratele său?

V. Reținem din aceste cuvinte spuse asupra dreptății un lucru extrem de important, dreptatea plăcută lui

Dumnezeu este dreptatea în iubire, este singura care face diferența între dreptatea Vechiului Testament, dreptatea lumească și dreptatea bineplăcută lui Dumnezeu.

VI. Dreptatea, este un cuvânt des întâlnit în viața de zi cu zi. Vorbim despre dreptate când vine vorba de tribunalele de judecată, vorbim despre dreptate când ne referim la viața politică, vorbim despre dreptate când ne referim la locul de muncă, dar, întotdeauna o punem în cumpănă cu nedreptatea, despre care vom vorbi detaliat într-o cateheză viitoare.

VII. Se vorbește mult, din ce în ce mai mult, despre dreptatea socială. Toți încearcă să ne convingă că vor dreptatea, că o caută, că o fac. Dar, oare, așa să fie? Am înțeles noi despre ce dreptate e vorba? Vedeți dumneavoastră, deunăzi am vorbit despre fidelitate. Ei bine, ea nu poate fi separată de dreptate. Nu poți face dreptatea lui Dumnezeu atâta timp cât ești fidel diavolului. Nu-i așa? Oare noi, atâta timp cât suntem în minciună, putem demonstra că suntem în adevăr, când există un singur Adevăr? Bineînțeles că nu! Și atunci ne întrebăm cum să ne ferim de nedreptate și să ne apropiem de dreptate, de adevăr. Sfinții spun că e simplu: *păzește căile Domnului și vei afla dreptatea lui Dumnezeu, viața cea veșnică.* Oare nu este aceasta dreptatea? Nu este oare păzirea poruncilor Sale, a iubirii aproapelui, a corectitudinii?

De multe ori ținem la cuvântul pe care-l spunem noi și credem că acela e dreptatea. Nu susținem oare: *Cum poți spune* că n-am dreptate? Probabil că adesea avem dreptate, dar Dumnezeu face apel la acea dreptate ce izvorăște din credința cea adevărată, nu dintr-o credință

personală. Dreptatea izvorâtă din credința personală nu e decât, așa cum se spune în rugăciunea de la Maslu, „ca o cârpă lepădată înaintea feței Tale, Doamne”.

Dreptatea este, ca în cazul Sfântului Nifon, statornicia în adevărul lui Dumnezeu, neclintirea în problemele esențiale de credință și totala disponibilitate față de eventualele neplăceri pe care le-ar putea atrage statornicia noastră în adevăr.

Cateheza următoare este dedicată „îndrăznelii celei bune”, fermității duhovnicești. Icoana mucenicilor Fotie și Anichit ne va inspira.

SFINȚII MUCENICI FOTIE ȘI ANICHIT, MODELE DE ÎNDRĂZNEALĂ

I. Am văzut în cateheza de ieri că dreptatea este dumnezeiască și ea izvorăște dintr-o iubire nestăvilită de adevăr, totodată, am putut observa că pentru a fi drept trebuie să ai și curajul de a înfrunta atacurile celor care nu suportă adevărul, celor care, socotindu-se mai presus decât alții, consideră că se poate măsura cu două măsuri, că dreptate se face numai unora și altora nu. Ei bine, credem că ar fi potrivit ca în clipele care urmează să ne aplecăm puțin asupra virtuții care i-a ajutat pe sfinți de-a lungul istoriei să fie drepți și biruitori în dreptate.

II. Această cateheză va gravita, așadar, în jurul unei noțiuni cu care suntem obișnuiți, însă mai mult în sensul negativ, întrucât, în timp, aceasta a căpătat un pronunțat caracter peiorativ, îndrăzneala. În fapt, făcând referire la viața sfinților pe care-i cinstim pe 12 august, în fiecare an, Fotie și Anichit, vom înțelege ce înseamnă îndrăzneala în sensul ei plenar duhovnicesc și vom înțelege și ce legătură se stabilește între ea și dreptate.

III. „Sfinții Mucenici Fotie și Anichit au trăit pe vremea împăratului Dioclețian, marele prigonitor al creștinilor. Pe când prigonitorul se afla în Nicomidia, capitala Bitiniei, supărat pe creștini și plin de înverșunare împotriva Mântuitorului, a socotit de cuviință să scoată în piața publică toate obiectele de tortură pregătite pentru cei care nu aveau de gând să se închine idolilor: unghii de fier, cazane, vine de bou ș.a.m.d. Dar, pe când se îngâmfa el, sigur că nimeni nu va *îndrăzni*, de acum înainte, să mai renege idolii, un om, pe nume Anichit, a ieșit în fața împăratului și cu multă *îndrăzneală* l-a mărturisit pe Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu și Mântuitor al sufletelor noastre. Ba, mai mult, i-a spus «o, împărate, îngrozirile tale gătite împotriva creștinilor și puse înainte nu ne *înfricoșează* de fel; pentru că nu luăm în seamă nicio muncă, nici nu ne vom închina idolilor celor fără de suflet». La auzul acestor cuvinte, ucigătorul de creștini a pus soldații să-l chinuie pe sfânt și să-l bată cu vine de bou, încât carnea se despicase văzându-i-se oasele. După aceasta l-au aruncat la fiare, dar leul înfricoșător, în loc să-l sfârtece, i-a mângâiat rănile. Atunci sfântul a strigat către Mântuitorul să-l ajute să îndure toate chinurile spre slava Lui și spre încurajarea celorlalți creștini.

Văzându-l Fotie a îndrăznit și, ieșind din mulțime, l-a îmbrățișat și l-a numit părinte și mijlocitor pentru creștini. Soldații l-au prins și pe el și la porunca împăratului au vrut să-i taie cu sabia, însă călăul, slăbindu-i puterile, s-a lovit pe el și a pierit. Spre uimirea lui Dioclețian cei doi nu puteau fi uciși prin caznele pregătite de el, așa că s-a gândit că mai ușor îi va îndupleca prin lingușiri drăcești, oferindu-le demnități și bunuri

materiale. Sfinții au refuzat totul, arătându-i împăratului că toate cele promise vor fi spre pierzania lui.

Simțindu-se umilit, a dat poruncă să fiarbă într-o căldare plumb și să-i arunce acolo, dar printr-o minune îngerească plumbul s-a răcit dintr-o dată. Văzând că nu poate sub nicio formă să-i ucidă, i-a aruncat în lanțuri timp de trei ani, vreme în care mulți creștini au primit îndrăzneală și au trecut la creștinism. În cele din urmă a pregătit, asemeni lui Nabucondonsor, un cuptor mare în care i-a băgat pe ei și pe toți creștinii pentru a-i arde. Aici strigau cu toții: «mulțumim Ție, Atotputernice Dumnezeule Tată, că prin Unul născut Fiul Tău, prin Domnul nostru Iisus Hristos ne-au adunat pe noi la această cunună mucenicească. Rugămu-ne Ție, Preamilostive, întinde de sus mâinile Tale și primește sufletele noastre întru odihna cea veșnică, pe care ai gătit-o mărturisitorilor Tăi». După trei ore de stat în foc și după ce s-au rugat cu ardoare la Dumnezeu, au trecut la cele veșnice, fără ca un fir de păr măcar să le fi fost atins de văpaia focului”[1].

Spuneam la începutul acestei cateheze că vom vorbi despre îndrăzneală. Dar ce este aceasta? *Dicționarul explicativ al limbii române* pune semnul egal între îndrăzneală, bărbăție, cutezanță și curaj, motiv pentru care ne mai întrebăm încă o dată, aceasta să fie îndrăzneala? În mare parte da, numai că e nevoie să lămurim câteva aspecte extrem de importante în economia catehezei noastre.

---

[1] Sinteză realizată după „Viața Sfinților Fotie și Anichit”, 12 August în *Viețile Sfinților pe August,* retipărite și adăugite cu aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Ediția a II-a, Editura Mănăstirii Sihăstria, 2005.

Așa cum am văzut și în cazul sfântului Anichit, îndrăzneala înseamnă curajul de a spune adevărul, indiferent de consecințele pe care le implică. Dar e mai mult decât atât. În creștinism, îndrăzneala este bună sau rea, depinde de fântâna din care ne adăpăm sufletul. Îndrăzneala cea bună urmărește întotdeauna afirmarea adevărului revelat, lupta pentru cauza creștină, afirmarea credinței neștirbite, în timp ce curajul cel rău se inspiră din comportamentul lui Lucifer. Și acesta a îndrăznit să emită pretenții pentru a fi ca Dumnezeu, și acesta a îndrăznit să spună omului că poate fi ca Dumnezeu dacă va mânca din pomul cunoștinței binelui și răului, cu alte cuvinte a îndrăznit să mintă, iar îndrăzneala lui a avut urmări catastrofale pentru om.

Cu alte cuvinte și simplu spus, putem vorbi cel puțin despre două tipuri de îndrăzneală: dumnezeiască și demonică.

În rugăciunile ortodoxe se pomenește foarte mult despre această îndrăzneală: „cu îndrăzneală chem ajutorul Tău"; „cu îndrăzneală vin la Tine"; iar una din cântările de la Utrenia din 12 august spune următoarele: „cum dumnezeieștile arme ale credinței îngrădindu-te, Anichit, vitejește ai mers spre împletirea vrăjmașilor celor fără de trup; și cu puterea cea dumnezeiască, ai prăpădit taberele acestora"[2]. Toate aceste expresii ale Tradiției își au rădăcina în Sfânta Scriptură: „Văzându-L umblând pe mare, ucenicii s-au înspăimântat, zicând că este nălucă, și de frică au strigat. Dar El le-a vorbit îndată, zicând: Îndrăzniți, Eu sunt; nu vă temeți". (Matei 14, 26-27)

---

[2] *Mineiul pe August*, 12 August, Utrenie, Canonul mucenicilor, Cântarea I, gls. 4.

Îndrăzneala cea bună alungă frica și umple sufletul omului de harul curajului, al adevăratei bărbății, al puterii mărturisitoare, în timp ce îndrăzneala lumească, tupeul, dărâmă și nu clădește, este o manifestare a unei bărbății camuflate, a unei lașități îmbrăcate în haina curajului. Despre aceștia, Sfântul Apostol Petru spune: îndrăzneți, îngâmfați, ei nu se cutremură să blasfemieze Slăvile, 11. În timp ce îngerii, deși sunt mai mari în tărie și-n putere, nu aduc împotrivă-le judecată *blasfemiatoare în fața Domnului.* (2 Petru 2, 10-11).

IV. Reținem din cele expuse până acum că îndrăzneala este sinonima curajului, a bărbăției, a puterii de a spune adevărul cu orice risc. Totodată, nu e lipsit de importanță că în fața noastră se înfățișează două tipuri de îndrăzneală, una dumnezeiască, revelată, dătătoare de bine și mântuire și una diabolică, cunoscută în popor și sub apelativul de tupeu, borfășie. Primul tip de îndrăzneală este bărbăția mucenicească în timp ce tupeul este lașitatea îmbrăcată în haine de curaj.

V. Îndrăzneala este o formă a mărturisirii, așa cum am văzut în cateheza dedicată Sfântului Emilian, episcopul Cizicului, marele mărturisitor. Nu putem fi mărturisitori dacă nu avem îndrăzneala cea bună, puterea de a spune lucrurilor pe nume. Dar aceasta numai în situația în care actul de curaj va fi unul altruist, un act realizat în folosul comunității și nu dintr-un interes egoist. O înțelegere corectă a îndrăznelii este doar în lumina mărturisirii și a mărturiei, a devotamentului față de Dumnezeu și a dragostei față de Biserică.

VI. Cât de bine ar fi ca societatea civilă și, cu precădere, o parte a clasei politice din țara noastră să citească viața sfinților Anichit și Fotie. Poate ar înțelege ce înseamnă actul suprem de îndrăzneală. Într-o epocă a tupeului și a nerușinării se impune să arătăm, noi creștinii, cei care simțim că în fibra noastră rezidă energia hristică, ce înseamnă îndrăzneala. Acum, mai mult decât oricând, se impune să arătăm lumii că îndrăzneala înseamnă îndepărtarea minciunii, a calomniei, a trădării, înseamnă mărturisirea Adevărului, a lui Hristos și Bisericii celei Una.

Oare, când alții au curajul să spună că negrul este alb și roșul, galben, când ni se spune că cercul e pătrat și dreptunghiul, triunghi, oare nu ar trebui să fim mai îndrăzneți? Tăcerea și lipsa noastră de implicare nu e decât opusul curajului celui adevărat, al îndrăznelii martirilor care și-au pierdut viața pentru ca noi, astăzi, să intrăm nestingheriți în biserici și să ne rugăm. Lipsa noastră de implicare nu face decât să permită răului să prindă rădăcini, tupeul și tupeiștii să facă legi, să ne impună credința și să ne spună că Dumnezeu agreează casele de toleranță, consumul de droguri și scoaterea icoanelor din biserici. Neîndrăzneala creștinului, lipsa de fermitate, e victoria diavolului.

Frumusețea înțelepciunii și reflectarea ei în viața Sfântului Tihon de Zadonsk este subiectul catehezei viitoare.

SFÂNTUL TIHON DE ZADONSK, MODEL DE ÎNȚELEPCIUNE

I. În cateheza din ziua precedentă, am vorbit despre ce înseamnă să fii îndrăzneț, despre ce înseamnă să ai curajul cel bun și am văzut că, deși oamenii pedepsesc acest tip de manifestare duhovnicească, Dumnezeu o încununează cu diadema cerească. Văzând curajul acestor sfinți ne întrebăm, totuși, cum au reușit să împlinească asemenea fapte mărețe și să aibă o atitudine mântuitoare. Ei bine, pe lângă multele lor calități și virtuți au mai avut încă una, deosebită, înălțătoare, fără de care nu se poate atinge sfințenia.

II. E vorba de înțelepciune care vine prin rugăciune. Sfântul pe care îl cinstim pe 13 august, a avut din plin darul înțelepciunii și pentru că a știut cum să o folosească, vom face referire la viața pe care a avut-o încercând să învățăm și noi câte ceva din ea.

III. „Sfântul Tihon de Zadonsk a fost un sfânt ce a trăit în veacul al XVIII-lea în Rusia. Iubitor de Dumnezeu și de carte a ajuns profesor la Seminarul Teologic din

Novgorod, după o copilărie tristă, cauzată de moartea tatălui său. În timpul acesta a simțit prezența lui Dumnezeu și învăluirea în înțelepciunea dumnezeiască, citind și meditând nopți întregi la cuvintele aducătoare de viață. În timpul unei astfel de privegheri a simțit că este cuprins de o lumină, moment în care s-a decis să urmeze viața călugărească. În 1758, a fost hirotonit preot, după ce intrase în rândul monahilor și primise numele de Tihon. Tot atunci i s-a încredințat conducerea Seminarului din Tver.

Chiar dacă a căutat viața liniștită, la doar 37 de ani a fost numit episcop de Voronej, o regiune grea din punct de vedere pastoral, cu oameni neînvățați și, în parte, barbari. Aici a început o adevărată muncă de învățător. Scria, predica cu timp și fără timp, vizita parohiile și îi îndemna pe credincioși să se considere mădularele Bisericii și să fie unelte pentru misiunea Domnului.

Era un om smerit, dar foarte învățat. Într-o zi, aflându-se în locuința unui boier, a fost atacat de un tânăr iluminist ce nu credea în Dumnezeu. Sfântul îi răspundea blând, dar punctual și convingător, așa încât tânărul s-a mâniat și l-a pălmuit pe sfânt. Dar sfântul i-a făcut metanie și și-a cerut iertare că l-a supărat cu cuvintele sale, motiv pentru care tânărul s-a căit și a ajuns un bun creștin.

După numai cinci ani de episcopat, sfântul, din cauza sănătății, s-a retras la mănăstirea Zadonsk, la 24 de kilometri de Voronej, unde a trăit în liniște până la sfârșitul zilelor. Chilia sa era modestă, nu avea decât puține lucruri în ea, iar veniturile sale, pensia și alți bani pe care-i primea de la donatori, îi împărțea credincioșilor săraci. De multe ori, când banii se sfârșeau, își tri-

mitea ucenicii la negustori pentru a se împrumuta și a le da săracilor. Milostenia era al doilea mod de a fi al sfântului. Citea mult viețile sfinților și Sfânta Scriptură. Zilnic scria și medita la cuvintele sfinte. Rugăciunea lui era puternică, dar unii dintre călugări, în frunte cu egumenul nu-l iubeau. Cu toate acestea, el se smerea de fiecare dată și își cerea iertare, *căutând să-i învețe viața cea bună prin propriul comportament.*

În toată viața lui a căutat prin scrierile sale să-i întărească pe creștini și să-i îndrepte spre mântuire. A trecut la cele veșnice la 59 de ani, iar în testamentul său a scris: «Slavă lui Dumnezeu că a avut grijă de mine, nevrednicul, prin pronia Sa. Slavă lui Dumnezeu pentru mângâierile pe care mi le-a dat când am fost necăjit… *Câte binefaceri n-am primit de la el, câte daruri*»?”[1].

Înțelepciunea este dumnezeiască. Și nu pentru că o spune un om, ci pentru că ea vine de la Dumnezeu Însuși. Iată ce ne spune Sfânta Scriptură: „Iată de ce și eu, auzind de credința voastră cea către toți sfinții, nu încetez să mulțumesc pentru voi, pomenindu-vă în rugăciunile mele, pentru ca Dumnezeul Domnului nostru Iisus Hristos, Tatăl slavei, să vă dea vouă duh de *înțelepciune* și de descoperire spre cunoașterea Lui” (Ef. 1, 17).

Cunoscutul Solomon, cel care a impresionat o lume prin priceperea și cumpătarea sa, n-a cerut de la Dumnezeu nimic, decât înțelepciune: „Acum, dă-mi înțelepciune și pricepere ca să ies și să intru în fața acestui popor!; căci cine oare îl va judeca pe acest mare popor al Tău? (1 Par. 1, 10), iar Domnul i-a dat lui Solomon pricepere și foarte multă înțelepciune și mărinimie precum nisipul de pe țărmul mării” (3 Regi, 2, 35).

[1] *Viețile Sfinților*, pp. 173-177.

Dar ce a fost această înțelepciune? A fost în primul rând dreapta măsură. Omul înțelept este omul cu frică de Dumnezeu, iar frica de Dumnezeu naște înțelepciune (Iov 28, 28; Pr. 1, 7; 9 10).

Trebuie însă să fim atenți atunci când vorbim despre înțelepciune pentru a nu o confunda cu inteligența. Înțelepciunea este întotdeauna înțelepciune dacă se raportează direct și corect la Dumnezeu. Au fost atât de mulți înțelepți în creștinism care în ochii intelectualilor fără Dumnezeu n-ar fi valorat nici cât negru sub unghie. De altfel, înțelepciunea se caracterizează prin smerenie. Ea nu respinge inteligența, ci o implică, dar este o inteligență care nu jignește, nu-i face pe frații din jur să se simtă umiliți, nu-i descurajează, ci caută întotdeauna să-i mângâie și să-i învețe lucrurile folositoare mântuirii.

Reîntorcându-ne la imaginea sfântului din Zadonsk, observăm că înțelepciunea lui era definită de un complex de virtuți. Funcția învățătorească era frumos secondată și întărită de post, rugăciune, smerenie și milostenie. A avut smerenia, deși era episcop, să îndure jignirile egumenului mănăstirii, a avut înțelepciune ca atunci când, tentat de sănătatea revenită în trup, să-și reia funcțiile episcopale, să asculte de un monah bătrân, un oarecare din mănăstire, și să nu iasă, ci să-și continue munca sa duhovnicească.

Acestea sunt doar câteva fațete, smerite, ale înțelepciunii. Dar ea trebuie văzută în toată splendoarea ei. Hristos Însuși a fost numit Înțelepciune (1 Co. 1, 30; Col. 1, 9), iar înțelepciunea este lucrarea Duhului și e dar oferit de Dumnezeu supușilor săi.

V. Rezumând câteva aspecte legate de înțelepciune, vom încerca să reținem că înțelepciunea este un atribut, o caracteristică dumnezeiască. De asemenea, chiar dacă suntem tentați să le confundăm, înțelepciunea nu este același lucru cu inteligența, întrucât putem vorbi adesea de oameni inteligenți, dar neînțelepți însă, niciodată, despre oameni înțelepți și lipsiți de inteligență.

VI. Înțelepciunea este frumusețea sufletului și splendoarea lui, după cum parfumul este minunăția florii.

VII. Dar, înțelepciunea odată descoperită putem intui și infinita lume spirituală. Duhurile lui Dumnezeu sunt duhuri slujitoare și înțelepte. Fiind slujitori ai lui Dumnezeu, ne demonstrăm a fi înțelepți asemenea îngerilor, întrucât înțelepciunea presupune smerenie, ascultare necondiționată, răbdare, tăcere și, nu în ultimul rând, rugăciune și lectura textelor sacre. Chiar dacă înțelepciunea nu e același lucru cu inteligența, un om înțelept este un iubitor de carte, de învățătură și un promotor al inteligenței duhovnicești.

VIII. A fi înțelept nu înseamnă, așa cum spuneam, a fi inteligent, deși valorificăm aproape abuziv această proprietate a rațiunii omului. A fi înțelept nu înseamnă a ști multă carte, a vorbi frumos sau a ști să te comporți în societate. A fi înțelept înseamnă a nu te socoti pe tine mai presus decât alții, iar atunci când ești întrebat să ai răspunsul gata pregătit, înseamnă a fi întocmai după chipul lui Dumnezeu, a căuta să-l imiți, a căuta să îi împlinești poruncile, a te dovedi cumpătat în cuvânt, atunci când se impune, a fi atent cu oamenii atunci când

aceștia doresc să vorbească cu tine, a gândi mult și vorbi puțin, a nu lua de-a gata informațiile pe care ți le furnizează televiziunile, a nu-ți alege, ca tânăr, personajele lumii mondene pentru care moralitatea e ceva desuet. Dar, pentru a înțelege și mai bine ce înseamnă înțelepciunea și cu ce ne-ar putea ajuta pe noi, cei de astăzi, vă invit la o lectură scripturistică: „De aceea, tot cel ce aude aceste cuvinte ale Mele și le plinește, I se va asemăna bărbatului înțelept care și-a clădit casa pe stâncă. Și a căzut ploaia și au venit puhoaiele și au suflat vânturile și au izbit în casa aceea, dar ea n-a căzut, fiindcă era întemeiată pe stâncă. Dar cel ce aude aceste cuvinte și nu le plinește se va asemăna bărbatului nechibzuit care și-a clădit casa pe nicip. Și a căzut ploaia și au venit puhoaiele și au suflat vânturile și au izbit în casa aceea și ea a căzut. Și mare i-a fost căderea" (Matei 7, 24-27).

Înțelepciunea este busola vieții noastre.

Partea a III-a

SFINȚII ROMÂNI, MODELE DE VIRTUTE ȘI UNITATE DE NEAM

SFÂNTUL PAHOMIE DE LA GLEDIN, LUMINĂTOR DE NEAM PRIN RUGĂCIUNE ȘI CULTURĂ

I. În anul centenarului, când vorbeam despre minunea națională, despre împlinirea unui vis ce părea de neîmplinit, când „Hora unirii” se cântase în cele Trei Principate, vorbirea despre Sfinții români, stâlpi ai credinței ortodoxe, căpăta intonație de rugăciune[1].

Pentru neamul românesc, timpurile nu au fost niciodată prietenoase. Secolul al XVIII-lea se înscrie și el în această logică morbidă de subjugare și batjocorire prin jaf și dictatură. Transilvania siluită să se lepede de credință pentru compromisul greco-unit, iar, Moldova și Țara Românească silite să accepte domniile fanariote care, la rândul lor, mai mult au spoliat glia, decât au slujit Țara.

II. În aceste vitregii, Dumnezeu frământă din huma românească, din lacrimă și dor, o salbă de sfinți la care se adaugă și sfântul despre care vom vorbi în această cateheză, Pahomie de la Gledin.

---

[1] Acest proiect catehetic a fost distribuit în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în perioada Postului Sfintei Marii din anul 2018.

III. Vom încerca să evidențiem două dimensiuni ale complexei sale personalități, dragostea de Dumnezeu reflectată în rugăciune și dragostea de carte, de înțelepciune. Acestea vor fi trecute prin filtrul Sfintei Scripturi și ale Părinților, iar la final vom căuta răspuns la întrebarea „cum să-l fac pe Sfântul Pahomie, modelul meu?”.

Viața Sfântului Pahomie începe în casa preotului Iftimie și a preotesei Ana, pe frumoasele meleaguri năsăudene ale Gledinului, la finele secolului al XVII-lea[2]. Amprentat de atmosfera familiei, de rugăciune, postire și dragoste față de carte, a râvnit încă de mic pentru o viață devotată exclusiv lui Dumnezeu. Activitatea ecleziastică debutează în zorii secolului al XVIII-lea, când, în anul 1702, obștea mănăstirii Neamț îl alege egumen, ascultare în care nu îmbătrânește. În 1704, se angajează într-un pelerinaj la Marea Lavră, Lavra Pecerska, unde îl va întâlni pe Sfântul Dimitrie, Mitropolitul Rostovului. După doi ani de rugăciune și meditație, la întoarcere, nu va mai accepta funcția de egumen. În 1706, a fost ales episcop al Romanului, scaun din care se va retrage în 1714. Lavra Pecerska a lăsat în sufletul vlădicului dorul

[2] Despre Sfântul Pahomie de la Gledin au scris: Pr. Nicolae Feier, *Cuviosul Ierarh Pahomie de la Gledin*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2004; Dorin Arsinte, *Pe urmele Sfântului Ierarh Pahomie de la Gledin,* Mesagerul, Bistrița, 2011; Ierom. Ambrozie Ghinescu, *Viața Sfântului Ierarh Pahomie de la Gledin, ctitorul Pocrovului,* Barna's, Bistrița, 2012; cronica pr. Bogdan Ivanov, „Primul Sfânt Bistrițean – Sfântul Cuvios Ierarh Pahomie de la Gledin”, *Tabor* 2 (mai 2007), pp. 81-82; Pr. dr. Bogdan Racu, „Sf.Ierarh Pahomie de la Gledin, Episcopul Romanului”, în https://doxologia.ro/vietile-sfintilor/sinaxar/sf-ierarh-pahomie-de-la-gledin-episcopul-romanului (accesat în 10 iulie 2018). La această descriere bibliografică lapidară se pot adăuga și multe alte lucrări.

după rugăciune, meditație și lectură, ceea ce l-a făcut să revină în 1717. Și-a luat rămas bun de la această lume în 1724. Canonizarea sfântului a venit după aproape trei secole, în 14 aprilie 2017, fiind aprobată în Ședința Sfântului Sinod.

Foarte pe scurt, aceasta este biografia sfântului. Întrebarea ce se pune este centrată pe profilul bun de urmat al acestuia; pe modelul inspirator și vrednic de pus în icoană.

Sfântul a fost recunoscut de contemporanii săi ca un neostenit rugător și mare iubitor de carte. Slujba Acatistului[3], în tropar, îl numește „stâlp neclintit al rugăciunii curate". Aceste cuvinte împlinesc îndemnul Sfântului Pavel „Rugați-vă neîncetat" (I Tes. 5, 17), rugăciune care întărește și luminează. Viața dusă în slujirea și vorbirea cu Dumnezeu face ca afirmația lui Evagrie Ponticul, să se adeverească, „rugăciunea este rodul bucuriei și al mulțumirii"[4].

Condacul pune în evidență nu doar viața călugărească, pe care a iubit-o mai mult decât cârja arhierească, ci și mintea luminată a Sfântului Pahomie: „Pe iubitorul de nevoințe sihăstrești și ierarhul preaînțelept al Bisericii lui Hristos, pe Pahomie, floarea cea minunată a pământului Gledinului, să-l lăudăm după vrednicie, ca pe cel ce s-a învrednicit, prin harul lui Dumnezeu, a

---

[3] Textele imnografice sunt compuse de pr. Ioan Pintea și episcopul Ioachim Băcăuanul; mai multe detalii în Bogdan Ivanov, „Primul Sfânt Bistrițean – Sfântul Cuvios Ierarh Pahomie de la Gledin…" p. 82.

[4] *Filocalia* 1, Evagrie Ponticul, *Cuvânt despre rugăciune*, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Humanitas, București, 2004[2], p. 78.

dobândi lucrarea rugăciunii celei curate și a biruit uneltirile vrăjmașilor. Pentru aceasta, într-un glas, cu bucurie să-i cântăm: Bucură-te, Părinte Pahomie, ierarhe preaînțelepte!” (Condacul 1, Acatistul Sfântului Ierarh Pahomie de la Gledin, Episcopul Romanului).

Într-una din cărțile pe care le prețuia mult, *Cheia înțelesului* (București, 1678) pe care a donat-o schitului pe care l-a ctitorit, Pocrov, îndemna ca aceasta să fie citită părinților ce vor viețui acolo, întrucât le va fi de folos sufletelor[5], oferindu-le în plus un cuprins întocmit de el însuși. Pentru acea vreme deținea un număr însemnat de cărți. Toate au fost citite cu drag și atenție, lăsând pe ele o seamă de însemnări. „Dumnezeu ce a zis să lumineze lumina adică pe întuneric, Acela au descoperit aceste sfinte scripturi neamului nostru acela ce ședea întru întunerecul necunoștinței și în umbra legii și a nepriceperii, iar acum au strălucit soarele dreptății credința cea bună … dau laudă lui Dumnezeu, dau numele Domnului nostru Iisus Hristos tot neamul nostru românesc … să-l laude pe Domnul Iisus Hristos”. În același ton este făcut și îndemnul: „citește cuvintele cu minte deșteaptă și cu candela și vei pricepe tainele lui Dumnezeu toate. Lasă-te de toate relele”[6].

Privind spre zorii secolului al XVIII-lea când condițiile de trai erau grele, când era timp de război iar posibili-

[5] Pr. dr. Bogdan Racu, „Sf. Ierarh Pahomie de la Gledin, Episcopul Romanului”, https://doxologia.ro/vietile-sfintilor/sinaxar/sf-ierarh-pahomie-de-la-gledin-episcopul-romanului (accesat în 10 iulie 2018).

[6] Pr. dr. Bogdan Racu, „Sf.Ierarh Pahomie de la Gledin, Episcopul Romanului”, https://doxologia.ro/vietile-sfintilor/sinaxar/sf-ierarh-pahomie-de-la-gledin-episcopul-romanului (accesat în 10 iulie 2018).

tățile de învățătură și mai grele, să ne întrebăm: ne rugăm astăzi suficient sau ne lăsăm distrați de clopoțeii ademenitori ai lumii noastre? Iubim noi și copiii noștri cartea și lectura la fel ca cel care a făcut din cărțile pe care le-a deținut, Sfântul Pahomie, comoară de neprețuit pentru Mănăstirea Neamțului și punte de cuvânt peste veacuri?

Sfântul Pahomie depășește prin personalitatea sa duhovnicească două mari probleme ale timpului nostru. De aceea îl socotim un model de urmat. Profilul rugătorului ne arată că orice se poate învinge prin rugăciune, iar iubirea Sfintei Scripturi, a cărților sapiențiale, călăuzitoare spre înțelepciune, invită pe creștinul ortodox să-și lumineze mintea.

Acum, când ne sunt oferite atât de multe alternative pentru ocuparea timpului liber, rugăciunea și lectura se arată a fi salvatoare. Tudor Arghezi spunea cu o puternică doză de optimism: „Nu-ți voi lăsa drept bunuri după moarte/ decât un nume adunat pe-o carte, în seara răzvrătită care vine de la străbunii mei până la tine/ prin râpe și gropi adânci/ Suite de bătrânii mei pe brânci/ Și care, tânăr, să le urci te-așteaptă/ Cartea mea-i fiule o treaptă” (*Testament*). Zestrea pe care o putem da copiilor noștri este spirituală, duhovnicească, și este mult mai valoroasă decât orice altă moștenire.

Sfântul Pahomie a trăit în timpuri grele, mult mai grele pentru credință decât ale noastre. Presiunea catolică l-a alungat din Transilvania în Moldova, iar domniile fanariote l-au pus în „băjenie” pe câmpiile ucrainene. Dar prin rugăciune și știință de carte a izbândit. Pe noi ce ne oprește, când lucrurile sunt mai simple decât atunci? Iată o întrebare al cărei răspuns îl vom afla doar urmând modelul Sfântului Pahomie, prin rugăciune și lectură.

SFÂNTUL IOAN CASIAN, MODEL DE BĂRBĂȚIE

I. Rugăciunea și iubirea de carte sunt elemente fundamentale pentru un om ce dorește să se mântuiască. Ce este rugăciunea sau cum se traduce iubirea de carte, cultura și inteligența, am avut ocazia să urmărim și, chiar să notăm, din viața Sfântului Pahomie.

II. În rândurile ce urmează, ne vom apropia de un subiect, la fel de valoros, care ne va poziționa într-o stare interogativă vizavi de viața noastră personală, de căutările noastre și, de ce nu, de împlinirea noastră. Una dintre virtuțile mult apreciate în antichitatea păgână a fost bărbăția. Dar, ce fel de bărbăție? O bărbăție reflectată în forță, dominație și chiar dictatură. Creștinismul, cum s-a întâmplat cu majoritatea virtuților, a schimbat sensul bărbăției ca virtute. Aceste elemente sunt ușor de observat în viața sfinților, iar unul dintre ei socotim că este Ioan Casian, sfânt străromân.

III. Sfântul Ioan Casian, după majoritatea surselor istorice, s-a născut pe pământ dobrogean într-o zonă

ce astăzi poartă numele de „podișul casian” și „peștera lui Casian”. El aparține fondului creștin comun, fiind cel care a organizat viața monahală din Apus, înaintea Sfântului Benedict, după regulile Răsăritului. Mai mult decât atât, are o serie de scrieri despre patimile trupești, fapt care-l face pe pr. Dumitru Stăniloae să sublinieze, în scurta biografie ce o dedică sfântului, „că descrie cu atâta pricepere mișcările pătimașe ale sufletului, încât aproape silește pe cetitor să-și descopere greșelile și să le ocolească, de unde înainte nu le vedea decât ca printr-o ceață”[1].

A avut o viață brodată de călătorii importante și decisive, a fost călugărit la Betleem, a ajuns la Constantinopol, a făcut mai multe călătorii la Roma și a întemeiat o vestită mănăstire la Marseille, în Franța, nu înainte să fi cunoscut ascetica viață a călugărilor din pustia Egiptului, a Palestinei, Mesopotamiei și Capadociei[2].

Sfântul era permanent însoțit de fratele în călugărie, Gherman, alături de care va primi binecuvântarea de a trăi în pustnicie, moment în care au plecat în Egipt. Dar acolo nu au putut găsi liniștea, din pricina lui Teofil al Alexandriei care îi alungă din pustie. Grupul călugărilor alungați primește ocrotire la Sfântul Ioan Gură de Aur, pe atunci arhiepiscop al Constantinopolului[3].

---

[1] Pr. Dumitru Stăniloae, „Viața și scrierile Sfântului Ioan Casian”, în *Filocalia* 1, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Humanitas, București, 2004[2], p. 98; a se vedea și prezentarea aghiografică https://doxologia.ro/viata-sfant/viata-sfantului-cuvios-ioan-casian-romanul, accesat 14 iulie 2018.

[2] https://doxologia.ro/viata-sfant/viata-sfantului-cuvios-ioan-casian-romanul.

[3] Mai multe detalii despre viața Sfântului Ioan Gură de Aur se pot găsi în *Viața Sfântului Ioan Gură de Aur în relatările isto-*

Acesta este un moment cheie în devenirea sfântului străromân Ioan Casian. Este hirotonit întru diacon de către marele orator al creștinătății, Sfântul Ioan Gură de Aur, în anul 400[4]. În 404, când Sfântul Hrisostom a fost trimis în al doilea exil, Ioan Casian, sfântul nostru dobrogean, a luat drumul Romei pentru a-l apăra în fața papei și a căuta să înlăture nedreptatea ce i se făcea. Or, acest moment subliniază, pe lângă dragostea lui față de monahism și rugăciune, un puternic spirit frățesc, manifestat în curaj, în bărbăție[5].

Dar ce este bărbăția și cum o găsim noi descrisă în scrierile Sfinților? Cât de importantă este înțelegerea corectă a bărbăției?

De la început suntem îndatorați să subliniem că Sfântul Ioan Casian a fost înainte de toate un mare bărbat. Nu numai că a ajuns la Roma și l-a apărat pe Sfântul Ioan Gură de Aur, asumându-și consecințele unor posibile represalii din partea taberei lui Teofil al Alexandriei, ci în primul rând pentru că a căutat cu toată ființa lui să biruiască patimile trupului.

Sfântul Petru Damaschinul, trăitor în secolul al VIII-lea, atrăgea atenția asupra trăsăturilor bărbăției ce l-au caracterizat și pe Sfântul Ioan Casian: „Însușirea bărbăției nu stă în a birui și a asupri pe aproapele. Căci aceasta este semeție și se află deasupra bărbăției. Dar

---

ricilor bisericești Paladie, Teodor al Trimitundei, Socrates, Sozomen și Fer. Teodoret al Cirului, trad. pr. Prof. Constantin Cornițescu, EIBMBOR, București, 2001.

[4] Pr. Dumitru Stăniloae, „Viața și scrierile Sfântului Ioan Casian”, în *Filocalia* 1, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Humanitas, București, 2004[2], p. 97.

[5] Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, Trinitas, Iași, 2004, p. 136.

nici a fugi de frica ispitelor, de lucrările și de virtuțile cele după voia lui Dumnezeu. Căci aceasta este lașitate și se află dedesubtul bărbăției. Bărbăția înseamnă a stărui cu răbdare în tot lucrul bun și a birui patimile sufletului și ale trupului. (...) Iar cele două patimi pe care le-am amintit, deși par potrivnice laolaltă, vin însă din neputință. Semeția se ține pe sus și înspăimântată, chipurile, făcând impresie ca un urs neputincios. Iar frica fuge ca un câine alungat.”[6]

IV. În ce ne este sfântul Ioan Casian model de urmat? În faptul că bărbăția lui, curajul lui nu s-au manifestat în raportul exercitării unei forțe disproporționate față de cei din jurul lui, nicidecum. Frumusețea purtării sfântului a fost că „a stăruit cu răbdare în tot lucrul bun și a biruit patimile sufletului și ale trupului”.

V. Într-o lume în care suntem îndemnați să credem că bărbăția stă în putere fizică și materială, vin acești sfinți și ne arată adevărata cale a bărbăției, adevărata virtute. De aceea, Sfântul Ioan Gură de Aur zice: „Să nu-mi arăți că cineva este bărbat din aceea că poartă veșminte bărbătești și centură, nici din faptul că se poartă cu autoritate și înfricoșare acasă, ci vădește-mi că este bărbat din mintea lui cea iubitoare de înțelepciune, din aceea că își ține din scurt patimile, că biruie bolile sufletului său, că își cârmuiește și este stăpân în casa lăuntrică a inimii și

---

[6] *Filocalia* 1, Sfântul Petru Damaschinul, „Cuvântul 19”, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Humanitas, București, 2004[2], p. 218.

nu se lasă încoace și-ncolo de gândurile cele fără de rânduială”[7].

Suntem oare în postura celor pe care sfântul îi socotește lași și fricoși? Suntem noi creștini îngăduitori cu cei din jurul nostru și cu propriile păcate bărbați necruțători? Luptăm cu vitejie cu propriile păcate și patimi, înainte de a vedea păcatele celor din jurul nostru? Funcție de răspunsul, în Hristos, pe care-l vom da, vom ști dacă virtutea bărbăției ne este proprie.

Sfântul Ioan Casian a impresionat prin viața lui de anahoret, de postitor, de luptător cu patimile, dar și de apărător al dreptății. Bărbăția lui a fost una deplină și ne poate inspira fiecare clipă din viața noastră.

---

[7] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Lumina Scripturilor. Antologie tematică din opera Sfântului Ioan Gură de Aur*, selecția textelor, introducere și note de pr. asit. dr. Liviu Petcu, Basilica, București, 2015, pp. 142-143.

SFINȚII NĂSĂUDENI, MODELE DE MARTIRIU PENTRU HRISTOS ȘI ȚARĂ

I. Bărbăția ca valoare creștină, ca virtute specifică sfinților, ne aducem aminte, o întâlnim și la Ioan Casian, sfântul nostru dobrogean. Principala învățătură este aceea că bărbăția este o virtute specifică bărbaților și femeilor deopotrivă și este încununată de lupta înflăcărată împotriva păcatului și a patimilor.

II. O altă calitate, înrudită cu bărbăția, este spiritul de sacrificiu, martiriul pentru valoarea supremă, Hristos, dar și pentru un obiectiv secundar în raport cu Mântuitorul, dar foarte important și el, țara. Între multele icoane pe care le întâlnim în sinaxarul creștin ortodox, pentru a înțelege mai bine ce înseamnă jertfirea pentru credință și țară, ne-am apropiat de sfinții locurilor noastre, cunoscuți drept Sfinții Martiri Năsăudeni.

III. Secolul al XVIII-lea, așa cum am putut observa din viața Sfântului Pahomie de la Gledin, a fost un veac greu pentru creștinii din țara Năsăudului și ținutul Bistriței. Stăpânitorii nu numai că batjocoreau viața

de zi cu zi, țineau în sărăcie și neștiință un popor întreg, dar își arătau disprețul și pentru credința strămoșească.

Despre viața Sfinților Năsăudeni se cunosc puține lucruri, cu excepția sfântului mucenic Atanasie Todoran. Despre Vasile din Mocod, Grigore din Zagra și Vasile din Telciu se cunoaște doar modul în care au fost martirizați, în rest, doar presupuneri.

Pe meleagurile Bichigiului, pe Valea Sălăuței a văzut lumina zilei cel care nu s-a sfiit să mărturisească credința ortodoxă și să facă publice nedreptățile stăpânirii austriece, Atanasie Todoran. Cei care s-au ocupat de biografia sfântului[1], indică faptul că a fost fruntașul comunității sale, un fel de primar al timpului. Pe de altă parte, în tinerețea sa a slujit armata imperială. În aceste condiții, întrucât nu a fost respectată promisiunea ce i-a fost făcută, de a fi lăsat la vatră la timpul făgăduit,

---

[1] ***, *Slujbele, viața și canonizarea Sfinților Martiri și Mărturisitori Năsăudeni Atanasie Todoran din Bichigiu, Vasile din Mocod, Grigore din Zagra și Vasile din Telciu (12 noiembrie),* Renașterea, Cluj-Napoca, 2008; Nicolae Feier, *Sfinții români Atanasie Todoran din Bichigiu, Vasile din Telciu, Grigore din Zagra, Vasile din Mocod*, ed. a II-a, Karuna, Bistrița, 2008; Paul Roșca Ersilian, *Tănase Todoran, martir al neamului și al Bisericii noastre,* Eikon, Cluj-Napoca, 2008; Pr. Gavrilă-Tudor Zinveliu, Ierom. Maxim Morariu, *Noi aspecte ale martiriului sfinților năsăudeni*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2016; http://basilica.ro/sf-ier-ioan-cel-milostiv-patriarhul-alexandriei-%E2%80%A0-sfintii-martiri-si-marturisitori-nasaudeni-atanasie-todoran-din-bichigiu-vasile-din-mocod-grigore-din-zagra-si-vasile-din-telciu-sf/; https://doxologia.ro/ceaslov/acatiste/acatistul-sfantului-martir-atanasie-todoran. Ne oprim aici cu indicațiile bibliografice întrucât nu ne-am propus decât să evidențiem interesul istoricilor și al teologilor pentru profilul Sfântului Mc. Atanasie Todoran și al Sfinților Năsăudeni în general.

a fugit spre ținuturile natale. A fost prins și aruncat în temnița de la Turnul Dogarilor din Bistrița[2].

Timpul a trecut și el a fost recunoscut ca fruntaș în sat, apărător al drepturilor cetățenești și mărturisitor al dreptei credințe. Cum subliniază și troparul Sfântului: „Luptător pentru credință și neam, biruitor al potrivnicilor lui Hristos și apărător neînfricat al Ortodoxiei, ai odrăslit în Țara Năsăudului, primind cu bărbăție moarte de martir. Pentru aceasta, nimicind amăgirile asupritorilor, ai câștigat cununa cea neveștejită a sfințeniei. Fericite Atanasie, roagă-l pe Hristos Dumnezeu să miluiască și să mântuiască sufletele noastre" (Troparul Sfântului).

În 1761-1762, când regimul austriac urma să militarizeze un lanț de sate de pe Valea Bichigiului, Sălăuței și Someșului Mare, le-au fost promise năsăudenilor și cărți de libertate, cărți care le dădeau anumite drepturi, printre care și acela de a-și ține credința. Dar, cum se întâmpla de obicei în Imperiu, drepturile întârziau să fie aplicate, dar îndatoririle trebuiau împlinite. Acest lucru l-a nemulțumit pe Moș Tănase, cum era cunoscut. Când mai marii armatei împreună cu vlădicul greco-catolic au venit să sfințească steagul și să primească jurământul oștenilor năsăudeni, Sfântul Atanasie s-a ridicat și a cerut să le fie respectată credința și drepturile civice și până nu se va întâmpla acest lucru să nu depună nici un jurământ. Atât de puternic a fost efectul cuvintelor sale, încât tinerii au lăsat armele jos și au refuzat să mai depună jurământ de credință împăratului[3].

Mai marii austrieci au socotit că e momentul să dea o lecție românilor și i-au ucis pe cei patru, iar pe Moș

[2] ***, *Slujbele, viața și canonizarea…*, p. 23.

[3] Pr. Nicolae Feier, *Sfinții români…*

Tănase Todoran, pentru a spori suferința, l-au tras pe roată. Durerea pe care a provocat-o martiriul sfinților năsăudeni s-a resimțit în toată Țara Năsăudului și a însemnat și aprinderea flăcării revoltei împotriva asupririi străine.

Mântuitorul, pe toți care cred în El și vestesc adevărul Său, îi încurajează cu aceste cuvinte: „Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri" (Mt 10, 32). Pe de altă parte, la fel de adevărat este că Mântuitorul nu ne-a ademenit, proces specific întunericului, ci ne-a prezentat realitatea pe care o vom trăi dacă vom dori să-L mărturisim și să ducem o viață întru El: „Acestea vi le-am grăit, ca întru Mine pace să aveți. În lume necazuri veți avea; dar îndrăzniți. Eu am biruit lumea" (In 16, 33).

IV. Martiriul este trăit și în zilele noastre. Atitudinea Sfinților Năsăudeni este inspirațională. Nimic din ceea ce ei au făcut nu este retrograd, dimpotrivă, este adecvat pentru orice vreme când Hristos este renegat și Țara călcată în picioare. Ei nu au ridicat armele timpului, dar au ținut steagul credinței la vedere, pe înaltul munte al vieții mărturisitoare.

Și pentru că memoria Sfântului martir năsăudean a rămas ca o pecete în memoria locurilor de baștină, a rezultat un cântec, o baladă care se potrivește ca epilog al acestei cateheze:

„Într-o zi de primăvară
Sub un deal cu stejăriș,
Lângă Salva pe-un podiș,
Într-o zi de primăvară

Grănicerii se-adunară.
Generalu-mpărătesc
Și-un vlădică românesc
După slujbă i-o oprit
Și pe tăți i-or sfătuit,
Jurământul să-l depună
C-apoi toate or merge strună
Steagul când l-au ridicat,
Un bătrân a-ncălecat,
Moș Tănase Todoran,
Ne-nfricatul bichigean
În vârstă de ani o sută
Și-aceea de mult trecută;
Iese-n fața lor călare
Și rostește-o cuvântare:
Steagu-aiesta-i mincinos
Slobozâți puștile jos
Și-apoi iar le ridicați
Și spre domni să le-ndreptați.
Să vă dați feciori cătane,
Că-ți purta păduchi cu coarne,
Asta v-o spune de-un an
Moșu vostru Todoran.
În mormânt de m-or băga
În lanțuri de m-or lega,
Nu mă las de legea mea
Asta-i legea lui Hristos,
Slobozâți puștile jos.
....
De la-nalta-mpărăție
O venit o comnisâie,
Și pe mulți îi judecară

Fiecare cum să piară,
Unii-n temniță băgați,
Opt să fie spânzurați.
Numa moșu Todoran,
Ne-nfricatu Bichigean,
El s-o sfârșit tras pe roată,
Plâns și azi de lumea toată;
Lângă Salva pe „mociră"
Și codru-i plânge de milă.
Todoran când o murit
Soarele n-o strălucit,
Nici luna n-o luminat,
Stelele s-o-ntunecat
Codrule, bătut de rouă,
Îi jălesc fecioare nouă
Și nouă feciori voinici
Pe vitejii morți aici.
Lângă Salva pe „mociră"
Și codru-i plânge de milă".[4]

[4] https://www.atitudini.com/2017/11/sfintii-martiri-nasaudeni-credinta-mai-presus-decat-viata-insasi/#_ftn7; Pr. Gavrilă-Tudor Zinveliu, Ierom. Maxim Morariu, *Noi aspecte ale martiriului sfinților năsăudeni*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2016, pp.129-131.

SFÂNTUL SAVA DE LA BUZĂU, MODEL DE TĂRIE ÎN CREDINȚĂ

I. Ne reamintim cât de important este să-L mărturisim pe Hristos și să nu ne rușinăm de țara noastră, indiferent cât de puternici sunt cei care ne stăpânesc. Sfinții Năsăudeni nu au făcut-o. Picurul sângeriu al martiriului lor s-a prefăcut în nestemata ce a dus în timp la făurirea luptătorului pentru credință și libertate, luptător ce a făcut ca astăzi să ne închinăm și rugăm nestingheriți în legea noastră, pe pământul nostru.

II. O altă cale a mărturisirii lui Hristos este tăria în credință, tărie ce o vom regăsi în viața unui Sfânt ce și-a tras seva tot din pământurile românești, Sfântul Sava Gotul[1].

III. Viața Sfântului Sava Gotul este ascunsă în negura trecutului. Anul nașterii sale este presupus a fi 334, în împăduritele ținuturi ale Buzăului. În timpul campaniei goților, creștinii au constituit o țintă predilectă.

---

[1] Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, pp. 100-103.

Așa se explică de ce Sfântul Sava împreună cu duhovnicul său, Sansala, au fost capturați de goții lui Athanaric, bătuți și amenințați cu moartea, dacă nu gustă din carnea jertfită și nu se închină idolilor. Pe 12 aprilie 372, nesuportând rezistența Sfântului Sava, tăria lui în credință și indiferența față de oferta de a se închina dumnezeilor păgâni, i-au legat un lemn de gât și l-au aruncat în râul Buzău, unde a murit înecat[2].

Scenariul martiriului Sfântului Sava a avut atâta dramatism și a fost încărcat cu atâta nedreptate încât ecoul lui a ajuns la Sfântul Vasile cel Mare. Acesta a cerut prin anii 373-374 trupul sfântului pentru a-l pune spre închinare în Capadocia unde era episcop. Din *Martiriul Sfântului Sava Gotul* trimis de Biserica din Goția celei din Capadocia, rezultă că Sava, cântărețul, a avut din copilărie o purtare bineplăcută lui Dumnezeu. Ajuns la statura „bărbatului desăvârșit" (Ef 4, 13) nu a suportat compromisul și a luptat pentru credința cea adevărată. „Era drept în credință, cucernic, gata spre toată ascultarea cea în dreptate, blând, simplu la cuvânt, dar nu în cunoștință, vorbind tuturor în chip pașnic despre adevăr, făcând să tacă pe idolatri, nesemețindu-se, ci purtându-se cum se cuvine celor smeriți, liniștit și nu grăbit la cuvânt, și foarte râvnitor spre tot lucrul bun"[3].

---

[2] ***, *Actele martirice* (PSB 11), studiu introductiv, traducere, note și comentarii de pr. prof. Ioan Rămureanu, EIBMBOR, București, 1982, pp. 311-328; † Nestor, Mitropolitul Olteniei, *Anno Domini 2000. Scrieri străvechi din Dacia Carpatică. Despre Pătimirea Sfântului Sava „Gotul" din părțile Buzăului și scrisorile din anii 372-374 în legătură cu cinstitele sale moaște,* Ed. Episcopiei Buzăului, Buzău, 2000; Mihail Diaconescu, *Istoria literaturii dacoromane,* Editura Alocr Edimpex, București, 1999.

[3] ***, *Actele martirice*, p. 320.

Satul sfântului Sava era unul mixt din punct de vedere religios. Acolo erau și mulți păgâni, care atunci când stăpânitorii goți au poruncit să fie chemați creștinii în piață și să consume din carnea jertfită idolilor, ei s-au gândit să aducă carne nejertfită și să înșele vigilența asupritorilor. Chiar dacă intenția consătenilor putea fi lăudată la o primă vedere, totuși ea presupunea un compromis, o trădare a credinței creștine, fapt ce-l face pe tânărul Sava să exclame: „dacă cineva va mânca din cărnurile acelea, acesta nu poate să fie creștin"[4]. Când s-a pornit prigoana, în aceeași localitate erau cetățeni păgâni dispuși să jure că în satul lor nu e niciun creștin, dar Sava a ieșit în mijlocul adunării și a zis: „pentru mine să nu jure nimeni, căci eu sunt creștin"[5]. Dar pentru că nu avea nici avere, nici familie, căpetenia gotă a socotit că nu merită să își piardă timpul cu el și l-a lăsat liber.

Cu toate acestea, după sărbătoarea Paștilor a urmat o campanie puternică împotriva creștinilor condusă de Atharid, fiul lui Rothesteu. Acesta i-a răpit pe Sansalas, preotul, și pe Sava, cântărețul, „și i-au purtat prin văi împădurite pe care le arseseră de curând, prigonindu-i și bătându-i cu cruzime cu nuiele și bice, și purtându-se fără milă față de servii lui Dumnezeu"[6]. Și chinurile au continuat, fiind legat de osia carului, de grinda casei, a fost lovit cu un drug de fier, încât cei de față credeau că a pierit, dar el sporea și să întărea în credință.

Tăria lui în credință a epuizat răbdarea prigonitorilor și s-au decis să-l omoare prin înecare. Chiar înainte de a făptui porunca lui Atharid, slujitorii s-au gândit

---

[4] ***, *Actele martirice*, p. 320.

[5] ***, *Actele martirice*, p. 320.

[6] ***, *Actele martirice*, p. 321.

să-l cruțe, că era tânăr și nevinovat, dar Sfântul Sava a exclamat: „De ce vorbiți deșertăciuni și nu îndepliniți ceea ce vi s-a poruncit? Eu văd ceea ce voi nu puteți vedea. Iată, de față stau în slavă cei ce au venit să mă primească", amintindu-ne de tăria în credință a Sfântului Mucenic Ștefan (FAp. 6). Și așa i-au legat un lemn de gât și l-au aruncat în apă, înecându-l[7]. Creștinii i-au recuperat trupul și l-au îngropat. La demersurile conducătorului Scythiei, moaștele Sfântului Sava au fost trimise în Capadocia Sfântului Vasile cel Mare[8].

„Mucenicul Tău Doamne, Sava, întru nevoința sa, cununa nestricăciunii a dobândit de la Tine, Dumnezeul nostru; că având puterea Ta pe chinuitori a învins; zdrobit-a și ale demonilor neputincioaselor îndrăzniri. Pentru rugăciunile lui mântuiește sufletele noastre" (Troparul Sfântului Sava).

IV. E important să vedem că Sfântul Sava Gotul împlinește cuvintele Sfântului Pavel, care îndemna comunitatea din Corint cu aceste cuvinte: „Drept aceea, frații mei iubiți, fiți tari, neclintiți, sporind totdeauna în lucrul Domnului, știind că osteneala voastră nu este zadarnică în Domnul"(1 Cor 15, 58); de asemenea, „Privegheați, stați tari în credință, îmbărbătați-vă, întăriți-vă" (1 Cor 16, 13).

V. Ce este mai dificil pentru un tânăr decât să-și țină vie credința? Ce poate fi mai dificil într-o societate ce luptă împotriva lui Dumnezeu, decât să-L ții prezent în inimă și faptă? Lumea e bună, dar forțele întuneri-

[7] ***, *Actele martirice*, p. 323.
[8] ***, *Actele martirice,* pp. 323-324.

cului sunt numeroase, au fost și vor rămâne. Nouă nu ne-a fost cerut să ne lepădăm de Hristos. Nu, direct, dar indirect zilnic suntem împinși spre apostazie. De ce? Pentru că, ne spune Sfântul Petru: „Fiți treji, privegheați. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită, căruia stați împotrivă, tari în credință, știind că aceleași suferințe îndură și frații voștri în lume” (1 Pt 5, 8-9). În această lume, în arhitectura prezentului, cel care va reuși să-și țină flacăra credinței aprinsă, va putea să se bucure de laurii mântuirii.

SFÂNTUL IRODION DE LA LAINICI, MODEL DE RUGĂCIUNE

I. Tăria în credință e armă puternică împotriva diavolului, și am văzut acest lucru din viața Sfântului Sava Gotul, tânărul care nu a apostaziat, nu s-a lepădat de Hristos doar pentru că viața lui era amenințată, ci și-a ținut credința tare. Mai mult chiar, a cerut să nu se facă nici o concesie în ce-l privește, atunci când schingiuitorii au dat semne de îngăduință, chiar de milă.

II. Virtuțile nu le vom găsi la sfinți decât în buchet, și doar punându-le împreună vom putea înțelege sfințenia în ansamblul ei. Acum, la cele prezentate, vom adăuga și rugăciunea, unde un alt sfânt al plaiurilor noastre va fi dat ca model, Sfântul Irodion.

III. Sfântul Irodion de la Lainici a trăit în veacul al XIX-lea[1]. Numele de botez i-a fost Ioan și s-a născut într-o familie creștină din București. Din fragedă tinerețe

[1] Arhim. Ioanichie Bălan, *Patericul românesc,* ed. a V-a, Ed. Mănăstirii Sihăstria, 2005, p. 471; https://doxologia.ro/sfantul-cuvios-irodion-de-la-lainici.

a intrat în mănăstire și a luat viața monahală ca pe cea mai de seamă misiune. Prima lui obște a fost cea de la Cernica, unde inspiratul și sfântul stareț Calinic, umplea cerul cu ruga călugărilor săi.

Încă de la început, fratele Ioan s-a remarcat prin discreție, nejudecarea semenilor și puterea lui de priveghere și rugăciune. Aceste calități îl împing pe starețul Calinic să-l tundă în monahism și să-i dea numele de Irodion, ca unuia dintre cei 70 de ucenici ai Domnului, episcopul neoparților.

În 1850, când Calinic Cernicanul a fost hirotonit episcop de Vâlcea, între călugării pe care i-a luat cu el a fost și tânărul Irodion. În 1853 îl va preoți, iar în 1854 îl va numi stareț al Schitului Lainici. A fost cel mai longeviv stareț din istoria mănăstirii 1854-1900. În această perioadă, starețul Irodion a avut de îndurat multe ispite din pricina viețuitorilor, dar pe toate le-a depășit prin rugăciunea neîncetată cu care a fost dăruit. Ajunsese atât de îmbunătățit în rugăciune încât vedea viața oamenilor, iar cei care veneau la el pentru sfat și rugăciune rămâneau uimiți. Viața lui sfântă a făcut ca el să devină duhovnicul Episcopului Calinic de la Cernica, Sfântul Olteniei, și să fie numit de acesta „luceafărul de la Lainici”[2].

Pe 3 mai 1900 a trecut la cele veșnice. Trupul său a fost îngropat în cimitirul mănăstirii, iar după 7 ani, când a fost deshumat, după rânduiala Sfântului Munte, lumea a rămas înmărmurită pentru că trupul nu era putrezit, ci avea culoarea fagurelui de albină. Trupul a fost reîngropat, dar la mormânt au continuat să se întâmple minuni.

[2] Arhim. Ioanichie Bălan, *Patericul românesc*, p. 471.

Făcând un arc peste timp, în 10 aprilie 2009, Mitropolitul Irineu al Olteniei, cu post și rugăciune, împreună cu obștea mănăstirii, au purces la a treia dezgropare a trupului stareţului Irodion. După ce le-a fost pusă răbdarea și credinţa la încercare, au găsit trupul acestuia și l-au pus spre închinare în Mănăstirea Lainici. Canonizarea sfântului Irodion a avut loc pe 1 mai 2011[3].

Așa cum spuneam, fiecare sfânt este un buchet de virtuţi, la fel și Sfântul Irodion. De la el am cules rugăciunea ca element fundamental al legăturii sănătoase a omului cu Dumnezeu. Cum am putea înţelege noi rugăciunea, de vreme ce știm atât de multe despre ea? Care este rolul acesteia în viaţa noastră? Cum se raportează cuvântul inspirat al Sfintei Scripturi la ea, dar Sfinţii Părinţi?

Încă din timpurile vetero-testamentare, rugăciunea a fost înţeleasă ca dialog al omului cu Dumnezeu, dar și ca scut de apărare împotriva relelor, motiv pentru care Psalmistul David subliniază: „Pentru aceasta se va ruga către Tine tot cuviosul la vreme potrivită, iar potop de ape multe de el nu se apropia" (Ps. 31, 7). Cu alte cuvinte, cel care își va face dig din rugăciune va rezista la presiunea generată de potopul nimicitor al ispitelor.

În același timp, Sfânta Scriptură ne învaţă că rugăciunea este și liantul dintre oameni, legătura de nedezlegat a celor care se iubesc, iar Sfântul Pavel, în acest sens, cere evreilor: „Rugaţi-vă pentru noi; căci suntem încredinţaţi că avem cuget bun, dorind ca întru toate cu cinste să trăim"(Ev. 13, 18).

[3] https://doxologia.ro/viata-sfant/viata-sfantului-cuvios-irodion-de-la-lainici (accesat 21 iulie 2018).

Sfântul Irodion se ruga foarte mult pentru liniștea și pacea mănăstirii, iar acest lucru l-a ajutat nu numai să conducă cu înțelepciune, dar i-a dăruit Dumnezeu și darul înainte vederii. Semn al faptului că Sfântul făcea rugăciunea după rânduiala veche a părinților care spun: „Stai cu încordare și te roagă cu osârdie și ocolește grijile și gândurile, căci ele te turbură și te neliniștesc, ca să te scoată din tăria rugăciunii”[4].

IV. Rezumând, observăm că rugăciunea e crucea nevăzută a existenței noastre. Ea ne leagă de cer, prin invocarea milei Atotputernicului Dumnezeu, dar, și de pământ, prin gândurile și cererile făcute pentru semenii noștri.

Rugăciunea este asemeni un străjer care în miez de noapte, când stăpânii dorm, alungă hoții și sălbăticiunile, motiv pentru care Evagrie Ponticul atrage atenția spunând: „Rugăciunea este alungarea întristării și a descurajării”[5].

V. În zilele noastre, când timpul dă impresia unei volatilități extreme, când omul nu mai suportă să stea cu el însuși, a te ruga devine imperios necesar. Dar cum să o facem? Ce sfat am putea primi când genunchii refuză să se încovoaie în rugăciune și mintea preferă superficialul mediului digital? Un cuvânt din *Pateric* ar putea să ne ajute în mod deosebit: „A venit unul din frați la un bătrân care locuia în Muntele Sinai și l-a ru-

---

[4] *Filocalia* 1, Evagrie Ponticul, *Cuvânt despre rugăciune*, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Humanitas, București, 2004[2], p. 77.

[5] Evagrie Ponticul, *Cuvânt despre rugăciune*, p. 79.

gat pe el zicând: «Părinte, spune-mi cum trebuie să mă rog, căci de multe ori am mâniat pe Dumnezeu.» Îi zice bătrânul: „Eu, fiule, când mă rog așa spun: «Doamne, învrednicește-mă să Te slujesc pe Tine cum l-am slujit pe Satana și învredinciște-mă să Te iubesc pe Tine, cum am iubit păcatul»”[6].

---

[6] Dimitrios G. Tsamis, *Patericul sinait. Apoftegme, povestiri și isprăvi ascetice ale sfinților și fericiților Părinți din muntele Sinaiului, cel umblat de Dumnezeu, și din pustiul sinait, spre imitare, râvnă și învățătură celor ce vor să izbăvească viețuirea cerească și vor să intre în Împărăția cerurilor,* ed. a II-a, traducere pr. prof. dr. Ioan Ică, Deisis, Sibiu 2010, p. 66.

SFÂNTUL IOAN VALAHUL, MODEL DE CURĂȚIE

I. Ne reamintim că rugăciunea se face scară spre cer, dar și cruce în care se unește doxologia cu cererea, gândul înălțat spre Dumnezeu pentru slăvirea Lui, și cel înălțat pentru noi și semenii noștri. Sfântul Irodion, om al Celui Preaînalt, a făcut din rugăciune o regulă a vieții sale și Dumnezeu i-a răsplătit-o prin darul de neprețuit al sfințeniei.

II. În cele ce urmează, întrucât curăția și paza trupului, sunt virtuți greu de urmat de tineri și adulți deopotrivă, vom căuta să vorbim despre Sfântul Ioan Valahul, chipul tânărului vertical și îndrăzneț în lupta cu ispita[1].

III. Sfântul Ioan Valahul este unul dintre cei mai tineri sfinți dați de poporul român. S-a născut în secolul al XVII-lea într-o familie de români din Oltenia și, la nici 15 ani, a fost luat captiv de turcii care se întor-

[1] Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. II, Trinitas, Iași, 2006, pp. 221-222.

ceau dintr-o campanie dusă împotriva transilvănenilor. Înainte chiar de a ajunge la Constantinopol, Istanbulul de astăzi, un turc bogat l-a cumpărat pe tânărul Ioan pentru a-și satisface poftele păcătoase. Chiar dacă Ioan era fraged la vârstă, credința era așezată. Așa se face că de fiecare dată când a vrut să-l siluiască, Ioan nu ceda. Și întrucât nu ceda, adesea rezulta o încăierare între cei doi, la fel întâmplându-se când turcul, în urma unei lovituri, căzu ca secerat[2].

Traseul spre capitala turcă l-a continuat tânărul Ioan în lanțuri și bătăi. Ajunși acolo a fost dat pe mâna autorităților, care au decis să-l încredințeze văduvei turcului, iar ea să facă cu el ce va socoti. Păcatul desfrânării, și atunci ca azi, nu ținea cont de o minimă decență, iar vădana turcului l-a dorit pe robul valah de soț. I-a promis valahului nostru bogăția și libertatea, dar a avut și o condiție, lepădarea de Hristos și Legea Lui. Sfântul Ioan s-a opus categoric[3].

A urmat o perioadă de promisiuni, timp în care turcoaica îl jinduia și se aprindea de poftă, dar iubitorul de curăție Ioan nu a cedat. N-a dorit să devină robul patimilor și să-L lepede pe Mântuitorul. În cele din urmă, a fost aruncat în închisoare, bătut și iar ademenit, dar nu a renunțat la viața în castitate și la inima curată. A fost spânzurat într-o zi de 12 mai 1662, dându-și obștescul sfârșit[4].

Ascultând viața mult-pătimitorului Ioan Valahul ne întrebăm ce l-a ținut să nu cadă în păcatul trupu-

---

[2] Arhim. Ioanichie Bălan, *Patericul românesc*, p. 203; https://doxologia.ro/sfantul-mucenic-ioan-valahul (accesat în 17 iulie 2018).

[3] Arhim. Ioanichie Bălan, *Patericul românesc*, p. 203.

[4] Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. II, p. 221.

lui? Câți dintre tinerii contemporani ar rezista ispitei, dacă nu a cărnii, măcar a salvării propriei vieți? Ce este această virtute a curăției?

Trebuie să știm că încă din epoca primară, apostolică, adevărații creștini erau animați de o viață curată, de inimă curată și, ca rezultantă, curăție trupească. Bunăoară, în Faptele Apostolilor ni se vorbește despre modul de viață al primei comunități de creștini. Aceștia se apropiau de împărtășanie, și o făceau cu inimă curată: „Și în fiecare zi, stăruiau într-un cuget în templu și, frângând pâinea în casă, luau împreună hrana întru bucurie și întru curăția inimii” (FAp. 2, 46).

Psalmistul David, cel care a cunoscut căderea, dar și ridicarea în har, în cererea sa către Dumnezeu, Îl roagă „inimă curată zidește întru mine Dumnezeule” (Ps 50, 11). Cererea proorocului David nu e una neobișnuită, dimpotrivă, e cererea omului care știe cât de important este să ai o inimă curată, condiție fundamentală pentru o viață curată.

Știa Sfântul Ioan Valahul că a ceda în fața păcatului trupului, a desfrânării și a altor perversiuni este închinare la idoli? Cu siguranță, da! Duhul era deasupra lui. Dacă ar fi cedat, s-ar fi asemănat cu păgânii. Iată ce ne spune *Patericul*: „A zis un bătrân că patimile de care sunt cuprinși oamenii afară de fire, ellinii le făceau dumnezei și li se închinau lor, iar pe cei ce nu voiau să se închine îi munceau și îi omorau și îi făceau, precum nu voiau, mucenici. Deci și noi, dacă ne supunem patimilor, cu nimic ne deosebim de închinătorii la idoli. Căci cel ce se biruiește de iuțeală și de mânie, și robește, și nu-și taie de la sine turbarea patimii acesteia, se leapădă de Iisus, și are întru sine pe Aris (idolul mâniei

și al războiului) ca Dumnezeu, și se închină idolului turbării asemenea cu ellinii. Și iubitorul de argint care își închide milostivirea sa de la fratele său și nu miluiește pe vecinul său, asemenea este închinător la idoli, cinstind idolul lui Ermis (idolul avuției și al hoției) și slujind fãpturii decât Făcătorului. Aceasta încă și la celelalte patimi, căci fiecare, de care se biruiește, acesteia și rob s-a făcut, după cuvântul Apostolului, care a numit iubirea de argint a doua închinare la idoli. Iar cel ce a biruit acestea și le-a gonit de la sine, sau s-a înfrânat de către ele, acesta a călcat idolii și s-a lepădat de închinarea dumnezeilor celor mulți, și s-a făcut mucenic fără sânge."[5]

IV. Aceste cuvinte sunt în deplină consonanță cu îndemnul Sfântului Pavel: „Drept aceea, omorâți mădularele voastre, cele pământești: desfrânarea, necurăția, patima, pofta cea rea și lăcomia, care este închinare la idoli" (Col 3, 5).

Omul ce trăiește în curăție este asemeni izvorului de munte cu apă cristalină, din care trecătorii își astâmpără setea. Adică omul curat sufletește și trupește în jurul lui susține o viață bineplăcută lui Dumnezeu.

V. La fel ca în vremea păgânilor și a prigonitorilor, menținerea curăției trupului presupune și acum efortul voinței. Să nu ne întrebăm câți tineri L-ar prefera pe Hristos, ofertei tentante a unei femei desfrânate, ci să ne întrebăm câți soți și câte soții, dacă ar fi să aleagă între salvarea vieții și lepădarea de Hristos, prin accepta-

[5] *Patericul egiptean*, p. 422. În transcrierea citatului am respectat normele editorului (vezi ellini, Aris, Ermis).

rea păcatului, ar răzbate asemeni Sfântului Ioan Valahul. Or, cuvintele Sfântului Pavel ar trebui să-și facă loc în inima noastră: „Blândețea, înfrânarea, curăția; împotriva unora ca aceasta nu este lege” (Ef. 6, 5). Dacă virtutea va sălășlui în viața noastră, Judecata nu va fi înfricoșătoare, ci doar momentul intrării în deplină comuniune cu Tatăl Cel Ceresc.

SFÂNTUL ȘTEFAN CEL MARE, MODEL DE APĂRARE A CREDINȚEI

I. Cât de importantă este curăția vieții! Cât de frumoasă e cununa purtată de tinerii virtuoși! Sfântul Ioan Valahul a trecut prin viața lui istoria lui Adam, dar spre deosebire de cel vechi, a urmat exemplul lui Adam cel Nou și a biruit ispita. Prin ce? Prin viața curată.

II. În această cateheză ne vom apropia de un alt Sfânt român, unul dintre cei mai cunoscuți, care a impresionat prin iubirea de țară, pocăința davidică și dragostea pentru Legea lui Hristos. Sfântul Ștefan cel Mare ne îndeamnă să atingem un subiect important, anume al apărătorului credinței.

III. În 20 iunie 1992, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române îl canoniza pe unul dintre cei mai mari și mai iubiți conducători ai Moldovei și, de ce nu, ai României de mai târziu. Imnografia Bisericii îi subliniază calitatea de „Apărător neînfricat al credinței și patriei străbune, mare ctitor de locașuri sfinte” (Tropar gls. 1).

Ștefan cel Mare a urcat pe tronul Moldovei într-o zi de 14 aprilie 1457 și a domnit până în 2 iulie 1504[1]. În această lungă domnie a căutat să fie „bun", „mare" și „sfânt"[2]. Dar mai mult decât atât a căutat, și a reușit, să fie un mare apărător al credinței străbune. Educat în spiritul dreptei credințe, al iubirii de Dumnezeu, nu a avut o credință formală, de conjunctură, ci una lucrătoare[3].

Perioada domniei lui Ștefan cel Mare a fost îndelung discutată și tratată de istorici, unii au văzut în el doar omul armelor, conducătorul carismatic și strategul înțelept, dar majoritatea au văzut omul curajului, al credinței, al vieții sfinte și al dragostei pentru cele sfinte. Nu întâmplător a rămas în mintea și sufletul poporului ca „Ștefan cel Mare și Sfânt".

Eruditul părinte Al. I. Ciurea precizează: „voievodul Ștefan cel Mare a fost un om credincios, cu mare frică de Dumnezeu, un adevărat fiu duhovnicesc al Bisericii de Răsărit, cucernic împlinitor al convingerilor sale ortodoxe"[4]. Nu se poate să nu pomenim nenumăratele sale ctitorii, majoritatea în Moldova, dar și pe cele din Transilvania, Vad și Feleac, respectiv din Țara Românească. În Moldova, locul de suflet a rămas Putna, unde este înmormântat, dar la acesta se adaugă

---

[1] Constantin C. Giurescu, *Istoria Românilor*, vol. II, pp. 42-84.

[2] https://doxologia.ro/viata-sfant/viata-sfantului-voievod-stefan-cel-mare, accesat 18 iulie 2018.

[3] Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, pp. 221-222.

[4] Al. I. Ciurea, „Dreptcredinciosul Voievod Ștefan cel Mare", în *Sfinți români și apărători ai legii strămoșești,* lucrare alcătuită din încredințarea Sfântului Sinod sub directa purtare de grijă a Înalt Prea Sfințitului Nestor, Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei, EIBMBOR, București, 1987, p. 587.

biserica mănăstirii Neamț, Milișăuți, Chilia, Pătrăuți, Voroneț, Sf. Nicolae din Iași, Popăuți, Războieni și am putea continua șirul[5].

Domnitorul căruia Dumnezeu i-a rânduit patru decenii de domnie a ridicat aceste ctitorii întrucât a dorit aducerea credincioșilor moldoveni, transilvăneni și ungrovlahi la unitate în spirit și credință. E drept, nu era posibilă o unitate politică la vremea aceea, dar unitate în credință era, prin aprinderea unor faruri ca cele pomenite în Moldova, respectiv Vadul și Feleacul în Transilvania și Sfânta Parascheva din Râmnicul Sărat.

Trebuie precizat faptul că Sfântul Ștefan cel Mare a domnit într-o perioadă în care ambițiile Imperiului Otoman erau maximale. Să nu uităm că în 1453, 29 mai, au cucerit Constantinopolul, iar de aici a urmat un val de incursiuni împotriva Creștinătății. Sfântul Ștefan a domnit în timpul Sultanului Mahomed al II-lea Cuceritorul (1451-1481) și a lui Baiazid al II-lea (1481-1512), doi dintre cei mai puternici conducători ai otomanilor, pe care nu s-a sfiit să-i înfrunte. Misiunea de apărător al credinței creștine a fost asumată întru totul de Sfântul Ștefan și, în acest sens, a creat alianțe și a întreținut relații diplomatice cu Occidentul, arătând de fiecare dată că Moldova și Țara Românească sunt bastioane care, dacă vor cădea sub Semilună, creștinătatea va fi amenințată.

Dumnezeu a rânduit prin domnitorul Ștefan cel Mare să avem un conducător de țară iubitor de oameni și de Dumnezeu. Din viața lui se pot învăța multe, dar cre-

---

[5] Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. II, pp. 221-222. A se vedea și https://www.stefancelmare.ro/Biserici-si-manastiri-s3-ss39.htm, accesat în 18 iulie 2018.

dința lui, dragostea pentru Crucea Domnului, ne rămân ca exemple vii și demne de urmat.

IV. Privind la viața Sfântului domnitor te întrebi ce e credința? Cum se manifestă ea în viața unui conducător de țară și cum trebuie ea conservată? Cum trebuie afirmată, pe de altă parte?

Vedem în purtarea Sfântului Ștefan o evlavie deosebită față de înaintași, arătând interes pentru rânduiala pomenirii lor. Acest act manifest de credință se baza pe cuvintele Sfântului Pavel: „Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința" (Ev 13, 7). În sprijinul spuselor noastre vine următoarea însemnare: „Este demn de remarcat că pentru înaintașii săi trecuți în lumina cea neînserată, folosește expresii de adâncă și sinceră evlavie ortodoxă: «pentru sufletul și mântuirea sfântrăposatului nostru bunic Alexandru Voievod cel Bătrân și pentru sufletul și mântuirea sfântrăposatului părintelui nostru Bogdan Voievod și pentru sufletul și mântuirea mamei noastre, Maria»".[6].

V. Pe de altă parte, Ștefan cel Mare a rămas în mintea moldovenilor ca un biruitor, ca un model de biruință în credință. Cuvintele Noului Testament ne dovedesc încă o dată că cel ce rămâne pe calea Domnului nu piere și nici nu-și pierde curajul mărturisirii, propovăduirea credinței și tăria în credință. „Pentru că oricine este născut

---

[6] Academia P.P.P., doc. 417 din 9 iulie 1466, pentru mănăstirea Probota, p. 347, *apud* pr. prof. Al. I. Ciurea, „Dreptcredinciosul Voievod…", p. 590.

din Dumnezeu biruiește lumea și aceasta este biruința care a biruit lumea: credința noastră”(1 In. 5, 4).

Iată în puține cuvinte cât de important este modelul de apărător al credinței oferit de Sfântul Ștefan cel Mare.

SFÂNTUL ANTIM IVIREANUL, MODEL DE ÎNȚELEPCIUNE

I. Credința nealterată este garanția mântuirii, iar Sfântul Ștefan cel Mare, prin viața lui a căutat să fie un apărător neînfricat al acesteia. Am observat că apărarea credinței nu se face prin scutul de apărare format din armatele creștine, așa cum au încercat cruciații, ci din bisericile și mănăstirile ridicate, din ajutorarea semenilor în nevoie și din mărturisirea prin propria viață a unei credințe drepte.

II. La această virtute adăugăm și pe cea a înțelepciunii, care l-a caracterizat pe mitropolitul Antim al Țării Românești.

III. Chiar dacă nu a văzut lumina zilei pe meleagurile noastre, putem spune fără să greșim că Mitropolitul Antim Ivireanul[1] a fost un mare român și face parte

[1] Constantin C. Giurescu, *Istoria Românilor,* vol. III: *De la moartea lui Mihai Viteazul până la sfârșitul epocii fanariote (1601-1821)*, ediție îngrijită de Dinu C. Giurescu, All, București, 2007, pp. 173, 544, 598, 599, 626-628, 631, 655, 703, 704; Pr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. II, pp. 121-138.

din pleiada de sfinți români, prin viața și devotamentul lui pentru acest pământ.

S-a născut în Georgia și a fost adus în Țările Române de la Constantinopol, unde a reușit să învețe meșteșuguri alese: sculptura în lemn, pictura și broderia. Sfântul Constantin Brâncoveanul l-a adus la București, unde foarte repede a învățat arta tiparului. De aici va pleca la Mănăstirea Snagov unde va întemeia o tipografie. Scrisul și tiparul erau meșteșuguri alese, date oamenilor înțelepți și luminați, iar Antim din Ivir era unul dintre ei. Aici a tipărit 63 de cărți, din care 38 au fost tipărite de el însuși[2].

Viața lui virtuoasă și înțelepciunea lui au făcut ca foarte repede să fie chemat la ascultări administrative, astfel a fost numit stareț la Mănăstirea Snagov, apoi Episcop de Râmnic, iar, în cele din urmă, Mitropolit al Țării Românești. Întrucât a știut cât de importantă este pregătirea intelectuală, luminarea poporului, Sfântul Antim a înfiintat școli pentru copiii săraci, unde studiile nu se plăteau. A rămas, de asemenea, în mintea poporenilor ca un mare predicator, de la el rămânând cunoscutele Didahii[3].

Dar, cum nici un secol nu e fără de încercări, nici timpul Sfântului Antim nu a dus lipsă de răutăți politice și de imixtiuni ale puterilor străine. Amestecul turcilor în problemele interne a culminat cu martiriul Brâncovenilor în 1712 și al Sfântului Antim în 1716.

---

[2] Pr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, pp. 125-129.

[3] Antim Ivireanul, *Predici. Ediție critică, studiu introductiv și glosar,* ed.îngrijită de Gabriel Ștrempel, București, 1962.

Spuneam că Sfântul Antim a fost dominat de înțelepciune, aspect subliniat de imnograf în Icosul: „Câtă înțelepciune a trebuit să ai, să te strecori printre vrăjmașii ascunși, printre păgânești stăpâniri, să nu fii descoperit și nici pătat, în iscusință de pricepere duhovnicească”(Icos 4).

Sfântul Apostol Iacov enumeră tipurile de manifestare ale înțelepciunii, și anume: „Iar înțelepciunea cea de sus întâi este curată, apoi pașnică, îngăduitoare, ascultătoare, plină de milă și de roade bune, neîndoielnică și nefățarnică” (Iac 3, 17). Aceste cuvinte ne dovedesc clar că înțelepciunea nu e inteligență în sensul promovat de școală, ci e un ansamblu de virtuți care îl fac pe cel înțelept să aducă pace în jurul lui.

Atât în cele duhovnicești cât și în cele omenești mitropolitul Țării Românești s-a dovedit virtuos. „Începutul tuturor virtuților este înțelepciunea duhovnicească, chiar dacă e și sfârșitul. Fiindcă dacă nu se apropie aceasta de minte, nu poate omul lucra vreun bine, pentru că nu a auzit niciodată despre aceasta. Iar dacă s-a învrednicit întrucâtva să audă, aceasta însăși este înțelepciunea.”[4] Și cât bine n-a lucrat pentru această țară mitropolitul Antim! Câtă luminare n-a adus prin cărțile sale!

Dragostea de carte, căutarea Scripturilor, dar și apropierea prin sfat de domnitorul Constantin Brâncoveanu întăresc profilul omului înțelept. Ava Dorotei, folosind un cuvânt din Regele Solomon, spunea: „În Pilde se zice: «Cei ce n-au cârmuire, cad ca frunzele, iar mân-

---

[4] *Filocalia* 5, Sfântul Petru Damaschinul, *Douăzeci și patru de cuvinte scurte (sinoptice) și pline de toată cunoștința duhovnicească*, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Humanitas, București, 2004[2], p.170.

tuirea este întru sfat mult» (Pilde 11, 14). Luați seama, fraților, la înțelesul cuvântului; luați seama ce ne învață Sfânta Scriptură. Ne îndeamnă să nu ne încredem în noi înșine, să nu ne socotim pe noi înșine înțelepți, să nu credem că putem să ne cârmuim pe noi înșine. Avem nevoie de ajutor; avem nevoie de cel ce ne cârmuiește după Dumnezeu. Nimic nu e mai jalnic, nimic nu e mai pierzător, decât să nu avem pe cineva care să ne povățuiască pe calea lui Dumnezeu." [5]

Or, tocmai din aceste cuvinte se înțelege prin ce se caracterizează înțelepciunea duhovnicească. Prin faptul că omul se lasă călăuzit de voia lui Dumnezeu, nu de propriile sfaturi și principii.

IV. Acum că am parcurs viața marelui vlădic, vom putea să ne răspundem la întrebarea „ce este înțelepciunea?" Și cred că vom răspunde la unison că dincolo de inteligența manifestă, este virtutea în care omul nu se călăuzește după propria voie, ci se lasă în seama poruncilor lui Dumnezeu.

V. Într-o lume în care se promovează inteligența autonomă, ce-l ridică pe om și deciziile lui în slăvi, a-l pune înainte pe Sfântul Antim nu e decât o invitație de revenire la normalitate. Inteligența este binecuvântată și devine înțelepciune doar în spiritul Evangheliei și al iubirii adevărului duhovnicesc.

„Bucură-te, înțelepciunea cea sfântă" (Acatist, Icos 4)

---

[5] *Filocalia* 9, Ava Dorotei, *Felurite învățături lăsate ucenicilor săi când a părăsit mînăstirea avei Serid și a întemeiat cu ajutorul lui Dumnezeu, mînăstirea sa, după moartea avei Ioan, proorocul, și după tăcerea desăvârșită a avei Varsanufie*, p. 462.

NEAGOE BASARAB († 1521), OMUL PĂCII

I. Reamintim de la început cât de important este rolul pe care îl are înțelepciunea în viața omului. Binecuvântarea omului înțelept stă în șiragul de virtuți de împodobesc grumazul sfinților, asemeni Sfântului Antim Ivireanul.

II. Înrudită și în dialog cu înțelepciunea este și pacea, virtute care a caracterizat și viața unuia dintre domnitorii veacului al XVI-lea, de aceea în cele ce urmează vom pune în evidență personalitatea sa.

III. Una dintre cele mai luminate figuri ale veacului al XVI-lea și neîntrecut în dragoste pentru Biserica lui Hristos a fost Neagoe Basarab, domnitorul Țării Românești și ucenic al Sfântului Nifon al Constantinopolului. „Înzestrat cu însușiri excepționale și cu o mare sete de a învăța, la care se adaugă talentul de scriitor ce va face dintr-însul primul nostru creator de geniu, tânărului Neagoe i-a fost dat să crească și să se formeze în împrejurări excepționale”[1], conchide Arhim. Ciprian.

---

[1] Arhim. Ciprian, „Binecredinciosul voievod Neagoe Basarab”, în *Sfinți și apărători ai legii strămoșești,* EIBMBOR, București, 1987,

Crescut la mănăstirea Bistrița prin înțelepciunea starețului Macarie, și purtarea de grijă a bogatei familii a Craioveștilor, tânărul vlăstar avea ca model sufletesc pe domnitorul Moldovei, Ștefan cel Mare care s-a stins în 1504, pe când Neagoe avea puțin peste 20 de ani, dar și pe Radu cel Mare, domnitor al Țării Românești[2].

De la fostul patriarh ecumenic, Nifon, a cărui canonizare o va cere el însuși, a învățat rugăciunea inimii. Toată domnia lui a fost una a echilibrului și păcii. A încercat să întrețină relații de prietenie cu Veneția și Roma, să medieze conflictul dintre catolici și ortodocși, și să sporească zestrea bisericilor din mitropolia Ungrovlahiei. A încercat să contribuie la coaliția împotriva turcilor, însă fără prea mulți sorți de izbândă. Încununarea a fost Mănăstirea Curtea de Argeș unde i-a fost depus trupul după plecarea la cele veșnice la vârsta de 39 de ani. A rămas în istoria poporului român și prin magistrala lucrare pentru timpul acela „Sfaturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie".

În zilele de 8-9 iulie 2008 a fost canonizat de Biserica Ortodoxă Română și este sărbătorit în fiecare an, la data de 26 septembrie.

Calitatea de făcător de pace a sfântului domnitor este afirmată și de imnograf, care în tropar îl cântă astfel: „Domnitor preaînțelept între căpeteniile neamului românesc, ctitor de lăcașuri sfinte, prieten al Sfinților

---

pp. 598-619; http://ziarullumina.ro/sfaturi-de-la-sfantul-neagoe-basarab-catre-fiul-sau-teodosie-despre-cum-trebuie-sa-fie-un-imparat-22141.html; http://ziarullumina.ro/sfantul-voievod-neagoe-basarab-print-al-pacii-39161.html.

[2] Constantin C. Giurescu, *Istoria Românilor,* vol. II, pp. 108-111, 435-437.

Părinți, învățător luminat de Duhul Sfânt și mare iubitor de pace, Sfinte Neagoe Voievod, roagă-l pe Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre (Troparul Sfântului Voievod Neagoe Basarab gls. 1).

Totuși, a fi iubitor de pace nu e un lucru ce stă la îndemâna oricui. Sfântul Ioan Gură de Aur, marele orator al Răsăritului atrage atenția: „Nu e cu putință să existe pacea, dacă mai întâi nu se va practica virtutea”[3]. Aceste cuvinte ne spun că Neagoe Basarab avea o viață dominată de virtute, de purtarea cuviincioasă și de dragostea pentru Hristos.

IV. În acest context ne putem întreba cum să devenim făcători de pace și iubitori de pace? Este posibil să aduci pace în jurul tău dacă nu ești o persoană ce cultivi virtuțile? Ce ne spune Sfânta Scriptură despre aceasta? Iată Sfântul Petru: „Cel ce voiește să iubească viața și să vadă zile bune să-și oprească limba de la rău și buzele sale să nu grăiască vicleșug; să se ferească de rău și să facă bine; să caute pacea și s-o urmeze; Căci ochii Domnului sunt peste cei drepți și urechile Lui spre rugăciunile lor, iar fața Domnului este împotriva celor ce fac rele” (1 Pt 3, 10-12).

Cuvintele Sfântului Petru consună cu ale Psalmistului care îndeamnă: „Ferește-te de rău și fă bine, caută pacea și o urmează pe ea” (Ps. 33, 13). Aceste texte ne dovedesc că pentru a fi în pace, cu cei din jurul nostru și cu noi înșine trebuie să ne ferim de rău. Or, ce este răul

---

[3] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Lumina Scripturilor. Antologie tematică din opera Sfântului Ioan Gură de Aur*, vol. III, selecția textelor, introducere și note de pr.asit.dr.Liviu Petcu, ed. Basilica, București, 2015, p. 44.

acesta? Păcatul, ne-o spune întreaga Scriptură și literatura patristică.

V. Actualmente trăim într-o Europă care n-a mai cunoscut războiul de mai bine de câteva decenii, dar pacea sufletului e departe de a se vedea. Sfântul Neagoe a îndemnat spre această pace prin viața lui, atât pacea materială, cât și cea interioară. La pacea aceasta suntem invitați să aderăm, punând rânduială în familia noastră, ferindu-ne de rău, abținându-ne de la vorbirea în deșert, de la judecarea celuilalt, și sporind în rugăciune.

SFÂNTUL CUVIOS IOAN IACOB ROMÂNUL, MODEL DE NEVOINȚĂ ȘI PRIVEGHERE

I. Cine ar putea spune că pacea nu e importantă, chiar vitală pentru creșterea iubirii în Dumnezeu și față de semeni? Neagoe Basarab, domn și sfânt al românilor, a avut o domnie dominată de gândul păcii. Ne amintim în această situație cuvintele evangheliei care spun „Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema". Dar fii ai lui Dumnezeu sunt toți care își încununează viața cu virtuțile și nevoințele credinței.

II. Sfântul a cărui icoană o avem înainte este Ioan Iacob Hozevitul, sfântul poet a cărui viață a fost desăvârșită prin nevoință și priveghere.

III. Sfântul Ioan Iacob Românul s-a născut în frumoasele ținuturi ale Moldovei, în Crăiniceni, județul Botoșani, într-o zi călduroasă de iulie, 23, 1913. De mic i-a fost dat să se întărească prin suferință. Mama copilului Ilie a murit la 6 luni după naștere, tatăl s-a înrolat în armată și a pierit în război, lăsându-l pe viitorul

sfânt în grija bunicii. Chiar dacă aceasta a dorit inițial să se călugărească, schimbările tragice din viața familiei au făcut-o să-și dedice toată viața ei, micuțului Ilie, lângă care a stat până la plecarea la cele veșnice, când copilul a împlinit 11 ani. Luat în grija unchiului, moș Alecu, a copilărit în cumințenie și a învățat cu râvnă, ajungând să-și ia bacalaureatul, iar la 20 de ani să pornească spre viața monahală[1].

A intrat în mănăstirea Neamțu, apoi a plecat la Turnu, iar în cele din urmă la rugămintea mitropolitului Nicodim Munteanu, a revenit la Neamțu unde a primit ascultarea de bibliotecar. În 1936, împreună cu alți doi frați au plecat în Țara Sfântă, la care a râvnit cu toată ființa lui și pe care a văzut-o ca pe o patrie cerească.

În Palestina a intrat în mănăstirea Sfântul Sava, mănăstire unde cu multe secole în urmă călcase și Sfântul Ioan Damaschinul. Aici a găsit bucuria rugăciunii fierbinți și a privegherii, a ascezei în peșterile din apropierea mănăstirii și a vieții pustnicești. Dar, din nou, țara a avut nevoie de implicarea lui. Așezământul de la Ierihon avea nevoie de un preot, iar sfântul a făcut ascultare[2].

Cu toate acestea, dorul după viața aspră, de priveghere și rugăciune neîncetată a biruit. Între 1952-1960, împreună cu ucenicul Ioanichie a intrat în obștea Mănăstirii Sf. Gheorghe Hozevitul. S-a retras apoi în Chilia Sfânta Ana și a dus viață pustnicească. Vlădicul

---

[1] Sfântul Ioan Iacob de la Neamț-Hozevitul, *„Pentru cei cu sufletul nevoiaș ca mine…”. Opere complete,* Doxologia, Iași, 2010, pp. 15-54.

[2] Sfântul Ioan Iacob de la Neamț-Hozevitul, *„Pentru cei cu sufletul nevoiaș ca mine…”,* p. 6.

Lucian Tomitanul descria astfel viața sfântului: „Cea mai mare parte din zi și din noapte stăruia în priveghere, fiind om al desăvârșitei rugăciuni. Mânca numai o dată pe zi, seara, și se mulțumea cu 3-4 ore de somn. Citea Sfânta Scriptură și operele Sfinților Părinți sau traducea din limba greacă scrieri folositoare de suflet. Se recrea cântând imne duhovnicești – căci avea glas frumos și dulce – și compunând poezii. Săvârșea pravila călugărească în paraclisul din peșteră. Din când în când, mai ales la sărbătorile mari, slujea în biserica mănăstirii Sfântul Gheorghe Hozevitul. Cu aceste prilejuri, cobora de seara din peșteră și venea aici, lua parte la privegherea de toată noaptea și apoi slujea în soborul Sfintei Liturghii, împărtășindu-se cu Sfintele Taine. După ce lua masa împreună cu ceilalți părinți în trapeza mănăstirii, se întorcea la peșteră”[3].

A trecut la cele veșnice în 1960, pe 5 august. În 1980 s-a constat cu trupul sfântului nu a putrezit. Pe 20 iunie 1992, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a canonizat.

Viața acestuia e oferită în detaliu de sinaxarele și cărțile ce i-au fost destinate, dar noi ne vom întoarce la nevoință și priveghere. Este importantă nevoința? Este importantă privegherea? Cum mai pot fi ele înțelese într-o lume a belșugului, a răsfățului și chiar a risipei?

---

[3] † Lucian Tomitanul, „Cuviosul Ioan Iacob de la Neamțu (Hozevitul)”, în *Sfinți români apărători ai legii strămoșești,* p. 264. A se vedea și https://www.crestinortodox.ro/calendar-ortodox/sfantul-ioan-iacob-hozevitul-120621.html; https://doxologia.ro/sfantul-cuvios-ioan-iacob-de-la-neamt; http://www.cuvantul-ortodox.ro/sfantul-ioan-iacob-hozevitul-5-august-poezii-strapungatoare-de-inima-fotografii-cu-moastele-sale-neputrezite-si-reportaj-video-despre-viata-sa/, accesate în 18 iulie 2018.

Sfântul evanghelist Luca, consemnând cuvintele Mântuitorului, îndeamnă: „Privegheați dar în toată vremea rugându-vă, ca să vă întăriți să scăpați de toate acestea care au să vină și să stați înaintea Fiului Omului" (Lc. 21, 36). Oare acest îndemn e întâmplător? Din viața sfântului Iacob înțelegem că nu. Greutățile vin peste om chiar înainte de vreme, dar puterea de a le depăși o dă nevoința și priveghierea. Într-o perspectivă a sfârșitului vieții noastre trebuie să înțelegem și cuvintele Sfântului Petru: „Iar sfârșitul tuturor s-a apropiat; fiți dar cu mintea întreagă și privegheați în rugăciuni" (1 Pt. 4, 7).

Sfântul Ioan Iacob a dorit să transmită acest mesaj, un mesaj despre nevoință și priveghere în perspectiva plecării la cele veșnice, nu numai prin viața sa, ci și prin rândurile scrise, iar în poezia „Paza sufletului" spune: „Singur lucrul meu din lume/ Este mântuirea mea/ Dacă eu nu văd de dânsa/ Cine altul va vedea?/ (...) Lucrul mântuirii mele/ Este pentru veșnicie/ Și nu este dat a-l face/ Decât numai singur mie/ Hotărârea este dată;/„Trebuiește ca să mor!/ Nu știu când, poate chiar mâine/ Sau în ceasul viitor"[4].

Imnograful, înțelegând viața sfântului, a scris cu slove aurite: „Bucură-te, priveghere îndelungată" (Acatist, stih Icos 3); „Bucură-te, mult nevoitorule" (Condac 1), dorind să ne arate că românul are și sânge de sfânt, nu doar de rob, și vocație de nevoitor ce-și câștigă mântuirea.

IV. Generalizând ar trebui să înțelegem textul condacului sfântului: „Cuviosului Ioan, Părintelui nostru

---

[4] Sfântul Ioan Iacob de la Neamț-Hozevitul, *„Pentru cei cu sufletul nevoiaș ca mine...". Opere complete,* Doxologia, Iași, 2010, pp. 85-86

cel mult cinstit, cântare de laudă să-i aducem, că, prin multă nevoință, de cămara cerească s-a învrednicit, iar prin pilda vieții sale pe noi ne învață să urmăm, cu dragoste și credință, Mântuitorului Hristos. Pentru aceasta îi cântăm: Bucură-te, Părinte Ioane, mult nevoitorule!" (Condac 1). Nevoința aduce pilda vieții, iar pilda vieții face ucenici.

V. De ce totuși e nevoie ca omul belșugului, omul contemporan să privegheze? Pentru că omul nu e nemuritor prin materie, ci prin suflet, nu e veșnic prin putere, ci prin smerenie, nu e împlinit prin glorie, ci prin nevoință. Dar, mai mult decât aceasta, îndemnul de priveghere vine pentru a mai salva ce se poate salva, de a ne feri de dinții ascuțiți ai diavolului, cum ne pune de altfel în gardă și Sfântul Petru: „Fiți treji, privegheați. Potrivnicul vostru diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită" (1 Pt. 5, 8).